

Lamatuak Yesus tutui malolen, tangga Lukas

Huu hata de Lukas sulak tutuik ia

1-3 Ama Teofilus* fo nana hadak.

Soda-molek.

Hataholi no'u kala, soba sulak so, tutuik la'eneu dede'a kala mana dadik nai ai lalada nala. Ala sulak tutui kala sila, lenik tutuik fo ana eo neme ai mai, ma neni ai mai seluk neme makahulun mai. Tutui kala sila fo ai bubulu kana neme Lamatuak Yesus hataholi nala mana deka lo Ndia, ma neme hataholi fe'ek mai boe, fo nita no mata de'e hehelin. Basa tutui kala sila, nandaa leo Manetualain helu mema kana, neme makahulun mai so.

De, au palisa kana lutu-lutuk basa sila so, mulai neme tutuik ndia huu-okan. Boe ma au aketun, fo sulak basa sila, no malole, tangga ndia tutunggan. No leo ndiak, na ama bisa bubuluk no teteben, hata fo ana dadi so. ⁴ Ma ama boe oo, bisa mamahale, hata fo hataholi la tuik ndia tetebes. Basa sila memak mana dadik so!

Lamatuak atan neme nusa-sodak mai, nafada memak Yohanis Manasalanik dadadin

⁵ Tutuik ia huun leo iak: faik fo Mane Herodes to'u palenda nai propinsi Yudea, hambu hataholi esa nade Zakarias. Ndia ndia, esa neme

---

* **1:1-3** Nade *Teofilus* nai dede'a Yunani ndandaan, nae, 'hataholi mana sue Lamatuak'. Ia Lukas susula ka'esan fo ana sulak fee Teofilus.

malangga anggama Yahudi la mai. Ma ndia boe oo, neme ba'i Abia buao malangga anggaman mai. Zakarias saon, nade Elisabet. Ndia boe oo, tititi-nonosik neme malangga anggama la mai, huu ndia ndia, ba'i Musa ka'an Harun tititi-nonosin[☆] ⁶ Dua sala lasoda lo ndoos, tungga Manetualain palendan, ma basa heti-heu nala. Hataholi la boe oo, fee hadak neu sala. ⁷ Dua sala lamalasi so, tehoo ana nala ta, huu Elisabet anamanan, nana kenak.

⁸ La'i esa, Zakarias ma ndia nonoo buao Abia nala hambu susula baba'e ues, nai Uma Ina Huhule-haladoik nai Yerusalem. ⁹ Tungga sila natetemen, na malangga anggama la sila le'a lot, fo sangga bubuluk see hambu ues maso neni Uma Ina Huhule-haladoik Kama Malalaon Manai Lain Seli ndia dalek neu. Nai ndia, hataholi ndia musi dede ai kaboo menik nai Manetualain matan. Faik ndia, ala le'a lot, de lot tuda la'eneu Zakarias. ¹⁰ Boe ma ana maso dalek neu. Ledoeik ana dede ai kaboo menik nai Kama ndia dalek, naa te hataholi no'u kala hule haladoi lai Uma Ina Huhule-haladoik ndia pasan. ¹¹ Kada nggengge neuk Manetualain ata nusa-sodan esa, mai nambadeik neu mamana dedede ai kaboo menik ndia boboa konan.

¹² Nita leo ndia, boe ma Zakarias bii nalan seli, losa ta bubuluk tao hata so. ¹³ Tehoo ata nusa-sodak ndia, kokolak nae, "Zakarias! Boso bii bou! Huu Manetualain namanene o huhule haladoim so. De, dei fo o saom bonggi fee o, ana touanak esa. O musi foin nade Yohanis ¹⁴ Dei fo hataholi no'u kala, lamahoko tungga

---

☆ **1:5** 1 Isra'el no Yahuda Tutuin 24:10; Kalua neme Masir mai 7:7

no'u lo ei, huu ei hambu anak. Kakanak ia, dei fo tao nala o dalem namahoko. ¹⁵ Lamatuak Dula Dale Malalaon koasan, no ndia, mulai neme inan bei nailun. Ana musi naluli ninu ala-lalu mata-matak. Faik fo ana inahuu mai, boe ma Manetualain paken dadik neu hataholi inahuuk.✧ ¹⁶ Dei fo ana kokoe nala hataholi Israel asa no'uk, fo lasafali tungga sila Lamatuan, fo ndia Manetualain. ¹⁷ Ndia hadan ma koasan, sama tetebes leo ba'i Elia, fo Lamatuak mana kokola makahulun ndia. Ana mai nakahuluk neme ita Lamatuan. Ana tao nala ina-ama la, sue lasafali sila ana nala. Ma hataholi mana heok lasadea Lamatuak, ana tao nasafali sala boe, fo ala pode lasafali tungga Lamatuak hihii-nanaun. No leo ndiak, na ana tao nala hataholi la, lahehele dale nala, fo simbok Lamatuak mamain."✧

¹⁸ Tehuu Zakarias natane nasafali ata nusa-sodak ndia, nae, "Neme bee mai, bisa dadi!? Au ua au saong mamalasi leo iak so! De, tandan hata fo au bisa ita basa dede'a kala ia dadi so?"

¹⁹ Boe ma, ata nusa-sodak ndia nataa, nae, "Leo iak! Au ia Jibrael, fo Manetualain nadedenun. Ndia mesa kana nadenu au, fo au mai afada o dede'a malole ia.✧ ²⁰ Tehuu, o ta nau mamahеле au kokolang ia. De, ndia tandan, fo o mokek ndia leo iak! O maam nakadita, de o ta bisa kokolak hata-hata, mulai neme hatematak ia mai, losa ei hambu kakanak ndia. Dei fo o mita aom. Huu hata fo au afadak ia, dei fo ana dadi, nandaa no ndia fain."

²¹ Hataholi no'u kala mana hule-haladoi lai deak ele, lamanggonggoak so, huu Zakarias ta

---

✧ **1:15** Lelekek 6:3 ✧ **1:17** Maleaki 4:5-6 ✧ **1:19** Daniel 8:16; 9:21

kalua ndoos. ²² Ledoeik ana kalua deak mai, tehuu ana ta bisa kokolak hata esa so bali. Boe ma ana nakababalek nenik liman neu sala, de dei fo ala bubuluk, lae, Lamatuak natudu fee ndia so, dede'a heran esa neme Kama Malalaok Nalan seli ndia dalek.

²³ Sila uen basan, boe ma Zakarias fali neni uman neu. ²⁴⁻²⁵ Ta dook boe ma, Elisabet na'ilu, de ana kekek nai uman losa bulak lima. Ana kokolak nae, "Koa-Kiok neu Lamatuak! Mate'en Lamatuak natudu Ndia dale malolen neu au. Au hambu tititi-nonosik, de hataholi la ta lakama-maek au so bali."

Lamatuak ata nusa-sodan mai natonggo no Maria

²⁶ Ledoeik Elisabet ilun la'ok bulak nee, boe ma Lamatuak haitua Ndia ata nusa-sodan esa, neni nggolok esa neu, nai propinsi Galelea, nade Nasaret. Ata nusa-sodak ndia nade Jibrael.

²⁷ Nai Nasaret hambu inanak esa, nade Maria. Maria nafufudik no touk esa nade Yusuf. Yusuf ndia, na, mane Dauk tititi-nonosin. Jibrael neu natonggo no inana Maria ndia. ✧ ²⁸ Ana natudu aon neu inanak ndia, boe ma nae, "Soda-molek, ina! Manetualain hele nala o so, fo sangga tao dede'a malole esa neu o. Manetualain sama-sama no o, Maria."

²⁹ Namanene leo ndia, boe ma Maria namang-gonggoak neu ata nusa-sodak kokolan ndia. Ana ta bubuluk ndia ndandaan hata. ³⁰ Boe ma ata nusa-sodak ndia tuti bali, nae, "Maria! O boso bii.

Huu Manetualain naena hihiik natudu Ndia dale malolen neu o. ³¹ Ta dook so, huu o

---

✧ **1:27** Mateos 1:18

ma'ilu, boe ma dei fo o bonggi mala ana touanak esa.

O musu foin nade *Yesus*.† 32 Dei fo Ana dadik Hataholi inahuuk.

Dei fo Lamatuak noken na nae, 'Ndia ndia, Au ana heheling.' Ndia fo, Kakanak neme Manetualain fo Manai Lain Seli. Dei fo Manetualain so'u nalan, fo Ana to'u palenda, sama leo Ndia ba'in Dauk.

33 Dei fo Ana palenda hataholi Israel asa nakandondoo henin.‡

Huu Ndia toto'u palendan ta mana basak."☆

34 Tehuu Maria natane Jibrael, nae, "Au ia, bei ta sunggu itak ua touk esa boe! De talobee, fo au bisa a'ilu?"

35 Boe ma Jibrael nataa, nae, "Leo iak! Dei fo Manetualain Dula Dale Malalaon mai neu o. Ma Manetualain fo Manai Lain Seli ndia koasan dei fo mboti nala o. No leo ndiak, na Kakanak fo dei fo o bonggik ndia, tebe-tebe malalaok. Huu Ndia ndia, Manetualain Anan.

36 Boso heran! Huu o bobonggim esa, nade Elisabet, nailu so boe. Hataholi la lae, ndia ta bisa bonggi so, huu ndia lasik so. Tehuu hatematak ia, ndia tein, la'ok bulak nee ia so. 37 Huu soaneu Manetualain, na basan bisa dadi!"☆

38 Boe ma Maria nataa nae, "Malole. Au ia Manetualain atan. De ela basan dadi tungga o

---

† **1:31** Nai dede'a Ibrani, na *Yeshua* ndandaan nae, 'Manetualain Ana fee sodak neu hataholi la'. 'Yeshua' ndia, na ndia *Yesus* nai dede'a Yunani. Mete Mateos 1:21 boe. ‡ **1:33** Dede'a Yunani nana sulak nae, 'Ndia palenda Yakob uman'. Ndia ndandaan, nae, 'Ndia palenda hataholi Israel asa' ☆ **1:33** 2 Samuel 7:12, 13, 16; Yesaya 9:7 ☆ **1:37** Tutuik la'eneu Sososan 18:14

kokolam ndia. Au ahehele tungga kada Lamatuak hihii-nanaun.”

Basa boe ma ata nusa-sodak ndia, la'o elan.

Maria neu tilo Elisabet

³⁹⁻⁴⁰ Seli faik hida, boe ma Maria la'o lai-lai neme Nasaret mai, neni Zakarias nggolon neu, nai letek manai Yudea. Losa ndia, de ana maso tutik neni Zakarias uman neu. Boe ma ana fee hadak neu Elisabet.

⁴¹ Ledoeik Elisabet namanene Maria fee hadak neu ndia, boe ma kakanak manai Elisabet tein dale, nafoki. Ma Lamatuak Dula Dale Malalalon maso neni Elisabet dalen neu. ⁴² Boe ma ana kokolak natingga nae, “Maria! Dei fo hataholi la, so'u lamadedema o nadem, lena heni basa ina kala malai daebafok ia! Dei fo hataholi la, so'u lamadedema kakanak manai o teim dale ndia! ⁴³ Au boe oo, nanaso'uk tungga, huu au Lamatuang inan mai natonggo no au. ⁴⁴ Ledoeik o maso fee hadak neu au leo ndiak, boe ma tutik au anang manai au teing dale, nafoki, huu namahoko. ⁴⁵ Manetualain natudu Ndia dale malolen neu o so, huu o mamahela, Ana sangga tao tungga Ndia hehelun.”

Maria koa-kio Manetualain

⁴⁶ Maria so'uk halan, nae, “Neme au dale kadi'i anang dalek mai, au so'uk amadedema Lamatuak!

⁴⁷ Au daleng namahoko, huu Manetualain fee au sodak!

⁴⁸ Ana tao matak neulalau neu au, Ndia hataholi nadedenun fo sosoan ta ia. Mulai neme hatematak ia mai, basa hataholi la taok au ia,

inak fo maua-manalek nalan seli, ☆ 49 huu
Lamatuak tao dede'a heran neu au.

Ndia ndia, Mana Koasa ma Malalaok Nalan
Seli. 50 Manetualain natudu taa-taa
namemeda kasian neu basa hataholi la, fo
mana fee hadak ma lakaluku-lakatele neu
Ndia,

neme numbusaduk esa mai, neni numbu-
saduk fe'ek neu. 51 Ana pake Ndia koasan,
fo tao naodek neu hataholi mana koao kala.

52 Ana tao natuda hataholi mana koasa la,
huu koao nala.

Tehuu Ana so'u laik hataholi madale taidae
kala. ☆ 53 Ana fee hataholi mana ndoe kala,
la'a losa lakabete,

tehuu Ana husi heni hataholi kamasu'i kala,
fo ala la'o lo sila lima lou nala. 54 Ana tulu-
fali Ndia hataholi Israel asa,

ma Ana natudu taa-taa Ndia dale kasian neu
sala. 55 Makahulun, Ana mba'a heheluk no
ita bei-ba'i nala,

fo ndia, ba'i Abraham, ma basa numbu
sadu nala. Hatematak ia, heheluk ndia
nanamba'ak nakandondoo henin." ☆

56 Boe ma Maria leo no Elisabet losa bulak telu.
Basa de ana fali neni uman neu nai Nasaret.

Elisabet bonggi Yohanis

57 Ndia fain losa leo ndia, boe ma Elisa-
bet bonggi ana touanak esa. 58 Halak ndia
natanggela neni ndia bobonggi nala neu, ma
nggolo isi kala, lae, Manetualain natudu Ndia
dale malolen, de ana fee Elisabet anak esa. Boe
ma basa sala lamahoko.

☆ 1:48 1 Semuel 1:11 ☆ 1:52 Ayub 5:11; 12:19 ☆ 1:55 Tutuik
la'eneu Sososan 17:7; 1 Semuel 2:1-10

⁵⁹ Ledoeik kakanak ndia faik falu, boe ma ala sunat ana, tungga hataholi Yahudi la heti-heun. Ala nau foi kakanak ndia nade Zakarias, tungga ndia aman naden.✧ ⁶⁰ Tehuu inan ta nau, de nae, “Ta bisa leo ndiak! Ndia naden, musi Yohanis!”

⁶¹ Tehuu ala bala lae, “Hatina de o hele mala nade Yohanis ndia? Ta hambu hataholi esa boe nai ei bobonggi mala, pake nadek ndia!” ⁶² Boe ma ala lakababalek lima nala neu Zakarias, fo sangga bubuluk ana sangga foi kakanak ndia nade see.

⁶³ Zakarias nakababalek liman fo noke lei. Ala feen lei, de ana sulak, nae, “Ndia naden Yohanis!” Boe ma basa hataholi la, heran lalan seli.

⁶⁴ Kada nggengge neuk, huu Zakarias maan mana makaditak ndia, anggana'u so. Boe ma ana koa-kio Manetualain. ⁶⁵ Basa hataholi mana leo dekak lai ndia, ala bii lalan seli. Boe ma tutuik ndia nakambela neme bafak mai neni bafak neu, losa hataholi la, malai lete kala malai propinsi Yudea, basa sala bubuluk.

⁶⁶ Hataholi mana mamananene tutuik ndia, dudu'a, lae, “Manggaledok so, Lamatuak koasan no kakanak ndia. Dei fo ana inahuu mai, na ana dadik hataholi namata-ao leo hata, bae?”

Zakarias ana koa-kio Manetualain

⁶⁷ Basa boe ma, Lamatuak Dula Dale Malalaon maso neni Zakarias dalen neu. Huu ndia de, ana kokolak, nae,

⁶⁸ “Koa-kiok neu Lamatuak, fo hataholi Israel asa Manetualain!

Huu Ana mai tifa nala Ndia hataholi nala,

✧ **1:59** Malangga Anggama la Heti-heun 12:3

- fo suek ala boso sama leo ata.
- 69 Lamatuak so'u nala Hataholi esa fo Ndia
koasan ana seli so,
fo dei fo Ana fee sodak neu ita.
Ndia ndia, neme mane Dauk tititi-
nonosin mai.
- 70 Lamatuak helu memak basa ia la so, neme lele
uluk mai,
pake Ndia mana kokola nala, fo dale nala
katemak lo Ndia.
- 71 Hatematak ia, Ana sangga mbo'i heni ita
teme ita musu nala mai,
ma teme hataholi la, fo mana dale hedi neu
ita.
- 72-73 Ana natudu Ndia dale malolen neu ita bei-
ba'i nala,
huu Ana nasaneda taa-taa Ndia hehelu nala
fo Ana mba'an no ba'i Abraham.
- 74 Ana mbo'i heni ita so, teme ita musu nala mai,
fo ita bisa takaluku-takatele neu Ndia,
ma ta paluu ita bii so bali.
- 75 Ana mbo'i heni ita so,
suek ita bisa tasoda malalaok, ma ndoos nai
Ndia matan.
- 76 Anis! O ia, Au anang.
Dei fo hataholi la lalelak o, lae, o ia, Manet-
ualain fo Manai Lain Seli mana kokolan.
Dei fo o muu mafada hataholi la,
fo lalengga dale nala, suek ala simbok
Lamatuak mamain.*
- 77 Dei fo o muu matudu dalak neu Lamatuak
hataholi nala,
suek ala bubuluk sila hambu sodak,
huu Lamatuak koka heni sila sala nala
so.

---

* 1:76 Maleaki 3:1

78-79 Huu Lamatuak dalen tuda ma kasian neu ita,
 huu ndia de, Ana fee ita fai lela beuk,
 sama leo fai beuk fo neni manggaledo beuk.

Ita mana la'ok nai makiuk,
 ma ita mana bii mate,
 huu ita bei ta mole to Lamatuak,
 dei fo hambu manggaledok fo noo ita teni dala mole-dame teu."☆

80 Basa boe ma Yohanis tamba faik, boe inahuu. Ma Lamatuak Dulan tao nalan balakai. Ana inahuu mai, boe ma neu leo nai mamana nes, losa ana mulai tao ndia ue-ledin fee hataholi Israel asa.

2

Maria bonggi Lamatuak Yesus (Mateos 1:18-25)

1-2 La'i esa, faik fo Kirenius dadik malangga nusa Siria, boe ma mane inahuuk nade Agustus, fee palenda, nae, "Basa hataholi la malai mana to'u palenda Roma koasan, musi ala fali leni nggolo nala leu, suek ala tungga sulak nadek!" Ndia sososan fo mana to'u palenda Roma hingga ndia lau-inggu nala leo ndiak. ³ De, basa hataholi la fali leni nggolo nala leu, suek ala tungga sulak nadek.

⁴⁻⁵ Faik ndia, Yusuf leo nai nggolo Nasaret, fo nai propinsi Galelea. Ana nafufudik no inanak esa nade Maria, fo ka'ilus so. Yusuf ndia, na mane Dauk numbu-sadun ndia, de ana musi

---

☆ 1:78-79 Yesaya 9:2

fali neni Dauk kotan Betlehem neu, nai propinsi Yudea fo ana tungga sulak nadek.

Huu ndia de, dua sala la'o leni kota Betlehem leu. ⁶ Ledoeik ala bei lai ele, boe ma Maria fai bobonggin losa so. ⁷ Tehuu nai ndia, ta hambu kama uma sesebak. Huu ndia de, ala leni lalae bi'i dale leu. Basa boe ma, ana bonggi Ana sososan, touanak. Boe ma ala lalusen temak, ma ala lakambembe'un neu banda la ha'o nana'an dale neu.

Manetualain nafada manahoo la

⁸ Le'odaen ndia, manahoo hida be'e lanea sila bi'iae-bi'ilombo nala lai mook kota deak.

⁹ Kada nggengge neuk, ala lita Manetualain atan neme nusa-sodak mai. Boe ma, Lamatuak manggaledon nasa'a ndule sala, de ala bii lalan seli. ¹⁰ Tehuu ata ndia nafada, nae, "Ei boso bii dei! Mamanene neulalau, baa! Huu au ia, mai afada ei hala malole esa.

Basa mana mamanene hala malole ia, neu ko lamahoko.

¹¹ Hala malole ia liin leo iak:

Faik ia, inak esa bonggi Karistus so, nai Betlehem, fo mane Dauk kotan.

Karistus ndia, na hataholi fo, Manetualain helu mema kana, neme makahulun mai so.

Lamatuak haituan mai, fo Ana fee sodak neu hataholi la, leme sala nala mai!

Ndia ia, fo dei fo hataholi la loken na lae, 'Lamatuak!'

¹² Dei fo ei bisa malelak Ndia leo iak: ei matonggo mia Kakanak mbimbilanak esa, lalusen nenik temak. Ana sunggu nai banda la, ha'o nana'an dalek."

¹³ Ana kokolak nate'e boe ma, nggengge neuk Manetualain ata nala makadotok leme nusa-sodak mai, de lakabubua lo ndia. Boe ma ala koa-kio Manetualain, de soda lae,

¹⁴ "Ai so'uk mamadedema Manetualain naden! Ndia fo, mana manggatuuk palenda nai lalai aten. Manetualain nau fee dame, neu hataholi la malai daebafok,

fo manatao namahoko Ndia dalen!"

¹⁵ Basa boe ma, Lamatuak ata nala fali leni nusa-sodak leu. Boe ma manahoo la sila lakokola, lae, "Wei! Mai fo teni Betlehem teu, fo teu tita kakanak ndia dei! Huu Lamatuak haitua fee ita halak ndia."

¹⁶ Boe ma ala la'ok lai-lai leni Betlehem leu. De ala latonggo lo Maria ma Yusuf. Ala lita Kakanak mbimbilanak ndia boe, sunggu nai banda la ha'o nana'an dalek.

¹⁷ Ledoeik ala lita kakanak ndia, boe ma ala tui, lae, "Isinaak Lamatuak ata nala leme nusa-sodak mai, de lafada ai so, la'eneu Kakanak ia!" Boe ma ala tui basan losa mate'en.

¹⁸ Basa hataholi la, heran lalan seli, lamanene manahoo la tutui nala sila. ¹⁹ Tehuu Maria mbeda basa dede'a manadadi kala sila so, neu dalen. De ana dudu'a neneek fo ana sangga bubuluk dede'ak ia ndandaan nae leobee.

²⁰ Basa boe ma, manahoo la fali leni sila bi'iae-bi'ilombo nala leu. De, ala so'u lamadedema Manetualain naden. Ala loke makasi neu Ndia, huu lamanene ma litan, nandaa leo hata fo Lamatuak ata nala kokola nala sila.

Ala foi kakanak mbimbilanak ndia, nadeYesus

²¹ Bonggi heni Kakanak ndia faik falu, boe ma ala sunat kakana mbimbilanak ndia, tungga ba'i

Musa heti-heun. Boe ma, ina-aman foin nade, "Yesus". Nadek ndia, fo ata nusa-sodak nafada sila so, neu faik fo Ndia inan bei ta na'ilu Ndia.✧

Ala loo kakana mbimbilanak Yesus, neni Uma Ina Huhule-haladoik neu

²² Hambu ba'i Musa heti-heun esa nae, inak fo bonggi basa faik hahulu, na ana musu neu tao tungga hadak, fo tao nalalao aon nai Uma Ina Huhule-haladoik. No leo ndiak, na, ala bisa maso leni uma huhule-haladoik leu, leo basa faik. Huu ndia de, Yusuf ma Maria leni kota Yerusalem leu, fo ala sangga tao tungga hadak ndia. Boe ma ala loo sila ana mbimbilanan ndia, neni Uma Ina Huhule-haladoik dalek neu, fo ala fee Ndia dadik neu Lamatuak enan.✧ ²³ Ala tungga Lamatuak heti-heun fo nae, "Inak fo ana bonggi ana ulun, mete ma touk, na, ana musu fee kakanak ndia dadik Lamatuak enan."✧ ²⁴ Tungga Lamatuak heti-heun, na, mete ma fee kakanak ndia neu Lamatuak, na, ina-aman musu fee tunu-hotuk mbui kateu pasan esa, do lunda mulik dua. Huu ndia de, Yusuf no Maria tao tungga heti-heuk ndia boe.✧

Tou lasik Simeon nae Kakana mbimbilanak Yesus ndia, na, Karistus ndia ndia

²⁵⁻²⁶ Faik ndia, tou lasik esa, nade Simeon, fo ana leo nai kota Yerusalem. Ndia ndia, hataholi dale ndoos, ma ana dokodoe neu Lamatuak. Lamatuak Dula Dale Malalaon nafada ndia so, nae, dei fo ana bisa nita Karistus dei, bei fo ana

✧ **2:21** Lukas 1:31; Malangga Anggama la Heti-heun 12:3

✧ **2:22** Malangga Anggama la Heti-heun 12:1-8 ✧ **2:23** Kalua neme Masir mai 13:2, 12 ✧ **2:24** Malangga Anggama la

Heti-heun 12:6-8

mate. Karistus ndia, fo dei fo ana fee sodak neu hataholi Israel asa.

²⁷ Faik ndia, Lamatuak Dula Dale Malalaon noo Simeon neni Uma Ina Huhule-haladoik neu boe. Ndia ndandaak no Yesus ina-ama nala loo Ndia neni ndia neu, fo ala fee Ndia dadik neu Lamatuak enan. ²⁸ Nita kakanak ndia, boe ma toulasi Simeon ko'o nalan, de ana so'uk koa-kiok neu Manetualain, nae,

²⁹ “Koa-kiok neu Lamatuak!

Lamatuak tao natetu Ndia hehelun neu au so.

De, hatematak ia, Lamatuak bisa nakambo'ik au so,

fo ela au bisa mate no ndoo-ndoo,

³⁰ huu au ita Hataholi fo Lamatuak haituan mai so,

fo Ana tao nasoda ai mima ai sala nala mai!

³¹ Lamatuak nau pake kakanak ia,

fo tao nasoda basa hataholi nusa kala.

³² Dei fo Ndia sama leo masa'ak,

fo neni hada-holomata neu Lamatuak hataholi nusa Israel asa.

Ndia boe oo, sama leo manggaledok,

fo natudu Lamatuak dalam

neu basa hataholi nusa fe'e kala.”✧

³³ Lamanene leo ndia, boe ma Yusuf no Maria heran lalan seli, no hata fo tou lasi Simeon kokolan la'eneu sila anan. ³⁴ Basa ndia, boe ma Simeon kokolak baba'e-babatik fee sala. Boe ma ana nafada Maria, nae, “Yesus inan aa! Dei fo hataholi luma lai Israel, timba heni ina Anan ia. Tehuu sila tataon neu Ndia ndia, dei fo natuda nasafali sala. Ina Anan ia boe oo tao namahoko hataholi luma dale nala. ³⁵ No leo ndiak, na, dei

✧ **2:32** Yesaya 42:6; 49:6; 52:10

fo Lamatuak tao nakaholak hataholi la dale nala. Tehuu o Maria, dei fo o hambu doidosok belak, sama leo tafa nana mbauk neu o mbo'om."

Bei Hana noke makasi neu Lamatuak huu Yesus

³⁶⁻³⁷ Nai Uma Ina Huhule-haladoik, hambu ina lasik esa nade Hana. Ndia teun teuk falu hulu haa ia so. Ndia aman, nade Fanuel, neme leo Aser mai. Ana sao teuk hitu, boe ma saon mate la'o elan. Bei Hana ndia, na, Manetualain mana kokolan. Ndia uen, ndia hule-haladoi, ma puasa nai Uma Ina Huhule-haladoik, fo nakaluku-nakatele neu Manetualain nai leledole'odaen.

³⁸ Ledoeik Simeon bei nakokola no Yusuf ma Maria, tehuu ina lasik ndia neu deka-deka so. Boe ma, ana namanene neu sala, de ana so'uk koa-kiok neu Manetualain. Basa de, ana kokolak la'eneu Yesus neu basa hataholi la, fo lahahanik Manek fo Manetualain heluk ndia so, fo haituan mai, suek nakambo'ik hataholi nusa Israel.

Ina-ama lo kakanak fali leni nggolo Nasaret leu

³⁹ Ledoeik Yusuf no Maria tao tungga basa ba'i Musa heti-heun, nai kota Yerusalem, boe ma, ala fali leni propinsi Galelea fo sila nggolon, Nasaret leu. ⁴⁰ Yesus inahuu mai, de Ana boe balakai, nalelak, ma bubuluk dede'ak no'u kala. Manetualain boe oo, natudu dale malolen neu Ndia.

Tou anak Yesus nai Uma Ina Huhule-haladoik
⁴¹ Tungga-tungga teuk, na, Yusuf ma Maria la'o leni kota Yerusalem leu, fo la'a feta Paska nai

---

☆ **2:39** Mateos 2:23

ndia.☆ 42 La'i esa, faik fo Yesus teun sanahulu dua, boe ma ala la'o no'u leni Yerusalem leu, fo ala tungga la'a feta sama leo natetemek. 43-44 Ledoeik fai-fai Paska basan so, boe ma Yusuf no Maria mulai la'o fali leni Nasaret leu, lo hataholi no'u kala mana sangga fali leni Galelea leu boe. Tehuu tala bubuluk, tehuu Yesus nana la'o elak nai Yerusalem. Laehetuk Ana la'o no'u no Ndia nonoo nala. Losa bobok, tehuu ta lita sana. Boe ma, ala la'o lafeok, leu sanggan nai sila bobonggi nala ma nonoo nala. 45 Huu ta latonggo lo Ndia, de ala fali leni Yerusalem leu seluk, fo ala nau sanggan nai ele.

46 Losa ele, boe ma ala sanggan losa faik telu, bei fo latonggo lo Ndia nai Uma Ina Huhulehaladoik dalek. Ana nanggatuuk natane-nataak no mese anggama Yahudi la. 47 Basa hataholi la mana mamananene kala sila, ala heran lalan seli, huu Ana bubuluk tebe-tebe Manetualain Susulan isin, de Ana bisa nataa sila natatane nala no malole. 48 Lita leo ndia, boe ma, ina-ama nala heran. Basa de Ndia inan nae, "Yesus! Hatina de o tao makatoto'ak ai leo iak? O amam ma au masapangga malan seli, de, ai sangga O miu-mai!"

49 Tehuu Yesus nataa nae, "Hatina de ama no ina masambute sangga Au? Kada malelak malan leo hetu? Au kauek nai Au Amang Uman."

50 Tehuu ta lalalak Ndia maksud.

51 Basa boe ma basa sala fali leni Nasaret leu. Yesus tungga inan no aman palenda nala. Boe ma Yesus inan mbeda basa dede'a kala sila neu dalen dale. 52 Leo ndiak leo, de Yesus boe inahuu,

---

☆ 2:41 Kalua neme Masir mai 12:1-27; Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 16:1-8

ma Ana boe nandolu. Manetualain no hataholi la sue Ndia.✧

3

*Yohanis Manasalanik tao ndia ue-ledin
(Mateos 3:1-12; Markus 1:1-8; Yohanis 1:19-28)*

¹⁻² Faik ndia, Tiberius dadik kesel de ana to'u palenda nai Roma, teuk sanahulu lima ia so. Pontius Pilatus dadik gubenol nai propinsi Yudea. Herodes dadik gubenol nai propinsi Galelea. Herodes ka'an Filipus, dadik gubenol nai nusa Iturea ma nusa Trakonitis. Ma Lisianis dadik gubenol nai nusa Abilene.*

Faik ndia boe oo, Hanas ma Kayafas dadik malangga anggama Yahudi la malangga inahuun nai kota Yerusalem.

Faik ndia, Yohanis, fo Zakarias anan ndia, leo nai mamana nes, fo doon seli neme nggolok mai. Lamatuak feen heheluk neme ndia. ³ Namanene basa boe ma, Yohanis neni basa nggolo kala, fo

---

✧ **2:52** 1 Samuel 2:26; Dede'a Lasik 3:4 * **3:1-2** Mana to'u palenda Roma pake hataholi Yahudi esa, nade Yosefus, fo ana sulak tutui Israel nai lelek ia. Ana sulak la'eneu hataholi mana to'u palenda ma sila bobonggi nala. Huu ndia de ita bubuluk, Herodes nai ia, nade fe'en, na ndia *Herodes Antipas*. Ndia aman, ndia *Herodes Inahuuk* (Mateos 2:1-22; Lukas 1:5). *Filipus* nai ia, na ndia Herodes Antipas ka'an. Filipus aman, na ndia Herodes Inahuuk; ndia inan, nade Kleopatra neme Yerusalem mai. Ana sao nala Salome, fo ndia Herodias anan. Nai lalanek 3:19 nai dae ia, na, hambu *Filipus* fe'ek. Ndia ndia, Herodes Antipas fadin. Ndia aman, Herodes Inahuuk boe; ma ndia inan, nade Mariamne. Ana sao Herodias. Dua sala ana fe'on, nade Salome. Tehuu ndia ka'an Herodes Antipas, ana namoa nala ndia fadin saon. (Mateos 14:3; Markus 6:17; Lukas 3:19).

mana dekak no lee Yarden, de, nafada hataholi la, nae, “Ei musu manaku ma la’o ela basa ei sala mala, fo suek Manetualain koka heni sala kala sila. Basa na, ei musu salani dei, fo dadik neu tanda, nae, ei malole mia Lamatuak so.”

⁴ Makahulun ele, Lamatuak mana kokolan ba’i Yesaya sulak la’eneu Yohanis ia, nae,
 “Hambu hataholi esa nai mamana nes nanggou,
 nae,

‘Basa hataholi la, mahehele tao neulalau dala kala, fo simbok Lamatuak mamain!

Tao mandoo dala kala fo soluk Ndia.

⁵ Fua matetu lea kala lala’en.

Kali tao matetu lete kala lala’en.

Tao mandoo dala peko kala,

tao neulalau dala kala fo bei nakatunu kala.

⁶ Suek hataholi la leme basa hataholi nusa kala,
 bisa bubuluk, lae, Lamatuak nau fee sodak
 neu hataholi la,

leme sila sala-singgo nala mai.’”✧

⁷ Hataholi no’u kala, sudi leme bee mai, fo loke Yohanis salani sala. Tehuu nasapala kasa nae, “Wei! Ei masapepeko kala! Ei sama leo mengge kalasok! Boso mae hetuk ei bisa makambo’ik mima Lamatuak huhukun mai, de kada taok ei hondak! Ta! Ta dook so bali, huu Lamatuak huku basa hataholi la, fo ta mana-hondak no tetebes.✧ ⁸ Ei boso dudu’a mae, ‘Au ia ta hambu huhukuk, huu au ia ba’i Abraham numbu-sadun.’ Hambu nai bee leo ndiak? Ndia ta bisa fali nala ei, huu ta bisa tao ei dadik malalaok. Lamatuak nabe’i tao batu la ia dadik neu Abraham numbu-sadun. Au afada ei, baa! Matudu tungga ei sodam, mae, ei heok masadea

✧ 3:6 Yesaya 40:3-5 ✧ 3:7 Mateos 12:34; 23:33

la'o ela ei sala mala, ma ei pode masafali tungga Lamatuak so.✧⁹ Ei musi tao dede'a malole. Mete ma ta, na, Lamatuak huhuku mabelan tuda neu ei, fo sama leo hataholi pake taka fo lo'o heni ai no okan. Leo ndiak leo! Ai sosoan ta, mete ma ndia buna-boan ta malole! De malolenak lo'o henin, fo mbian neni ha'i dale neu.'✧

¹⁰ Basa de, hataholi no'u kala latane Yohanis, lae, "De, ai musi tao hata?"

¹¹ Boe ma ana nataa, nae, "Mete ma o badum dua, na, fee esa neu hataholi badu tak. Mete ma o kanana'ak, na, ba'e fee hataholi nana'a tak."

¹² Basa de, manasusu bea la mai boe, de loke Yohanis fo salani sala. Ala latane, lae, "Ama mesen! Ai musi tao leobee?"✧

¹³ Ana nataa nae, "Ei mahiik kada masapepeko. Tehuu hatematak ia, ei musi maue-maledi no ndoos. Boso susu bea lena-lenak neme mana to'u palenda heti-heun mai. Ela lau-inggu la bae bea nandaa no heti-heuk."

¹⁴ Hambu soldadu luma lai ndia boe. Ala latane Yohanis, lae, "Mete ma ai, na, talobee? Ai musi tao hata?"

Boe ma ana nataa, nae, "Boso mambue moke hataholi la doi nala, tungga ei hihii mala. Ma boso mambue fee salak neu hataholi, ta no bolo dalan. Ei musi moke makasi, ma simbo ei nggadi mala no teteben ma dale loak."

¹⁵ Lamanene ndia kokolan ndia, boe ma, basa hataholi la mulai lakisuk de lakikutuk, lae, "Awii! Naafo Yohanis ia, ndia Karistus, fo Lamatuak helu mema kana ndia so neme makahulun mai, fo sangga haituan mai ndia!"

¹⁶ Tehuu Yohanis nafada sala nae, “Mamanene neulalau! Dei fo hambu Hataholi esa ana seli, lena heni au, sangga mai. Mae kada dadik neu Ndia hataholi nadedenun boe oo, au ta andaa.[†] Au kada bisa salani ei unik oe, tehuu dei fo Ana tao lena heni au bali, huu Ana tao nahenu ei dale mala nenik Lamatuak Dula Dale Malalaon. Dei fo Ana tao nalalao ei, sama leo hataholi pake ha'i fo hotu heni kadafuk. ¹⁷ Ana huku hataholi, fo mana tao sala kala, sama leo hataholi mana tao ue daek pake ani, fo da'i kofe'ek kadafu kala, leme hade mai. Boe ma ana mbeda hade malalaok neni karon dale neu, tehuu ana hotu heni kadafun. Leo ndiak boe, dei fo Karistus huku hataholi mana tao sala kala, fo Ana mbia heni sala, leni ha'i ta mana matek dalek neu.

¹⁸ No leo ndiak, Yohanis tao nasanenedak dede'a mata-matak, ma nafada sala Lamatuak Hala Malolen.

¹⁹⁻²⁰ Faik ndia, Yohanis mulai kokolak mangaledok la'eneu Herodes tataon. Dede'ak ndia leo iak: Herodes ndia na gubenol, nai propinsi Galelea. Ndia sala nala makadotok nalan seli. Conto leo ana namoa nala fadin sao inan, nade Herodias. Naa te, fadin bei kasodak, ma bei ta naelak no Herodias. Herodes dala sodan ta malole ndia, de ana tao nala Yohanis nafadan ledole, losa Herodes lesuha'in nakase'e nalan seli neu ndia. Boe ma Herodes humu nalan, de

---

[†] **3:16** Susula dede'a Yunani isi-isik nae, ‘Sangga kada sefi ndia sapatun talin boe oo, au ta andaa.’ Ndia ndandaan nae, Yohanis kada hataholi kadi'i-taidaek, de mae dadik Lamatuak Yesus nadedenun boe oo, nameda ta nandaa.

nandeen neni bui dale neu.‡

*Yohanis salani Lamatuak Yesus
(Mateos 3:13-17; Markus 1:9-11)*

²¹ Makahulun, fo faik ala bei ta humu lala Yohanis, na, ana salani hataholi no'uk. Ma ndia boe oo, salani Yesus. Basa boe ma Yesus hulehaladoi, de lalai natahu'ak. ²² Boe ma Lamatuak Dula Dale Malalaon konda neu Ndia. Dula Dale Malalaon ndia namata-ao leo mbui lunda esa. Boe ma hambu halak neme lalai mai, nae, "O ia, Au Ana susueng.

O tao mala Au amahoko taa-taa."✧

Lamatuak Yesus bei-ba'i nala, tungga ama Yusuf

(Mateos 1:1-17)

²³ Faik fo Yesus mulai nafada hataholi la la'eneu Lamatuak dala sodan, meda Ndia teun teuk telu hulu. Hataholi la lalalak, lae, Yesus ndia, na Yusuf Anan. Yusuf bei-ba'i nala, leo iak:

Yusuf aman, Eli.

²⁴ Eli aman, Matat.

Matat aman, Lewi.

Lewi aman, Melki.

Melki aman, Yanai.

Yanai aman, Yusuf.

²⁵ Yusuf aman, Matatias.

Matatias aman, Amos.

Amos aman, Nahum.

Nahum aman, Hesli.

Hesli aman, Nagai.

---

‡ **3:19-20** Les susulak manai ei daek nai Lukas 3:1-2. Mete Mateos 14:3-4 boe; Markus 6:17-18. ✧ **3:22** Tutuik la'eneu Sososan 22:2; Sosoda Koa-kio kala 2:7; Yesaya 42:1; Mateos 3:17; Markus 1:11; Lukas 9:35

26 Nagai aman, Maat.
Maat aman, Matatias.
Matatias aman, Semein
Semein aman, Yosek.
Yosek aman, Yoda.
27 Yoda aman, Yohanan.
Yohanan aman, Resa.
Resa aman, Serubabel.
Serubabel aman, Sealtiel.
Sealtiel aman, Neri.
28 Neri aman, Melki.
Melki aman, Adi.
Adi aman, Kosam.
Kosam aman, Elmadam.
Elmadam aman, Er.
29 Er aman, Yosua.
Yosua aman, Elieser.
Elieser aman, Yorim.
Yorim aman, Matat.
Matat aman, Lewi.
30 Lewi aman, Simeon.
Simeon aman, Yahuda.
Yahuda aman, Yusuf.
Yusuf aman, Yonam.
Yonam aman, Elyakim.
31 Elyakim aman, Melea.
Melea aman, Mena.
Mena aman, Matata.
Matata aman, Natan.
Natan aman, Dauk
32 Dauk aman, Isai.
Isai aman, Obet.
Obet aman, Boas.
Boas aman, Salmon.
Salmon aman, Nahason.

³³ Nahason aman, Aminadab.

Aminadab aman, Admin.

Admin aman, Arni.

Arni aman, Hesron.

Hesron aman, Peres.

Peres aman, Yahuda.

³⁴ Yahuda aman, Yakob.

Yakob aman, Isak.

Isak aman, Abraham.

Abraham aman, Tera.

Tera aman, Nahor.

³⁵ Nahor aman, Seruk.

Seruk aman, Rehu.

Rehu aman, Pelek.

Pelek aman, Eber.

Eber aman, Sela.

³⁶ Sela aman, Kenan.

Kenan aman, Arpaksad.

Arpaksad aman, Sem.

Sem aman, Noh.

Noh aman, Lamek.

³⁷ Lamek aman, Metusalak.

Metusalak aman, Henok.

Henok aman, Yared.

Yared aman, Mahalalel.

Mahalalel aman, Kenan.

³⁸ Kenan aman, Enos.

Enos aman, Set.

Set aman, Adam

Adam ndia, fo Manetualain nakadadadi
kana.

4

*Nitu la malanggan soba-dou Lamatuak Yesus
(Mateos 4:1-11; Markus 1:12-13)*

¹ Ledoeik Yohanis salani basa Yesus, boe ma Yesus la'o ela lee Yarden. Lamatuak Dula Dale Malalaon no Ndia. Boe ma Dula Dale Malalaok noo ndia neni mamana nes neu. ² Yesus leo neme ndia losa faik haa hulu. Faik ndia Ana ta na'a-ninu hata esa boe, losa faik haa hulu. Ana ndoe nalan seli. Boe ma nitu la malanggan mai te'ek sudi Ndia.

³ Ana nafada Yesus, nae, "Mete ma tetebes O ia Manetualain Anan, na O maena koasa. De, madenu batu la ia dadik loti, fo O mu'a sala."

⁴ Tehuu Yesus nataa nae, "O hihiim dei! O ta bubuluk do? Nana sulak nai Manetualain Susula Malalaon, nae, 'Hataholi ta kada nasoda neme nana'ak mai, hetu!'"[✠]

⁵⁻⁶ Basa ndia, boe ma nitu la malanggan noon neni mamana madema esa neu, de natudu Ndia basa mana to'u palenda malai daebafok, fo basa sala ana seli. Basa de ana kokoe Yesus nae, "Basa mana to'u palenda lo koasa nala, ma ana selin ndia, au enang basa sila! De, au aena hak fo sangga fee sudi see, tungga au hihiing. ⁷ Au sangga fee basa sala leu O. Kada O musi tao dede'ak esa dei, bei fo au fee. Kada lofoanak! Kada O makaluku-makatele neu au. Kada ndia!"

⁸ Tehuu Yesus nataa nasafali nae, "Hambu nai bee leo ndiak? Huu nana sulak nai Manetualain Susula Malalaon dalek, nae, 'O musi kada makaluku-makatele neu Manetualain. Ma kada o musi ono-lau neu Ndia.'"[✠]

[✠] **4:4** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 8:3; Mateos 4:4   [✠] **4:8** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 6:13

9 Basa ndia, boe ma nitu la malanggan noo Yesus neni kota Yerusalem neu. Nai ndia, ana noo Yesus hene leni Uma Ina Huhule-Haladoik mamana mademan neu. Boe ma ana nae, "Metete ma O ia memak Manetualain Anan, na, O palaboku dae muu leo! 10 Huu nana sulak nai Manetualain Susula Malalaon, nae, 'Dei fo Manetualain fee Ndia ata nala leme nusa-sodak mai,

fo ala lanea O.

11 Dei fo ala latanee O,

fo suiek O eim ta deta la'e batu faa boe.' "✧

12 Tehuu Yesus nataa nae, "Boso babalik Au. Huu nana sulak nai Manetualain Susula Malalaon nae,

'Boso soba-dou Manetualain!' ✧

13 Nitu la malanggan soba-dou Yesus no dalak mata-matak, tehuu ta nala sana. Boe ma ana la'o ela Yesus, de nahani fai mandaak.

Lamatuak Yesus neni Galelea neu, fo mulai tui-bengga la'eneu Lamatuak Hala Malolen

(Mateos 4:12-17; Markus 1:14-15)

14 Basa ndia, boe ma Yesus fali neni propinsi Galelea neu bali, huu Lamatuak Dula Dale Malalaon feen koasa. Ta dook, boe ma hataholi la malai nusak ndia mulai lalelak Ndia naden.

15 Ana nanoli nai hataholi Yahudi la uma huhule-haladoin, sudi nai bee. De, hataholi la koa Ndia, lae, "Yesus ndia, Hataholi ana seli, maa!"

Hataholi la taa simbok Lamatuak Yesus nai Nasaret

(Mateos 13:53-58; Markus 6:1-6)

✧ 4:11 Sosoda Koa-kio kala 91:11-12 ✧ 4:12 Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 6:16

16 La'i esa, Yesus neni Ndia nggolon Nasaret neu. Nandaa no hataholi Yahudi la fai huhule-haladoin, fo ndia 'fai Sabat', de, Ana maso neni uma huhule-haladoik dalek neu, sama leo Ndia natetemen. Boe ma Ana fo'a nambadeik, fo sangga les nai Manetualain Susula Malalaon.

17 De, ala lo fee Ndia ba'i Yesaya susulan. Ana bukan, de Ana les, nae,

18 "Manetualain Dula Dale Malalaon koasan nai au dalek.

Huu ndia de Ana tudu au,
fo au afada Lamatuak Hala Malolen neu
hataholi kadi'i-taidae kala.

Ana nadenu au,

fo afada, ae,
malai bui la, dei fo lakambo'ik;
mboke kala, dei fo lita lasafali;
nana tuni-ndeni kala, dei fo lasoda lo
lakambo'ik.

19 Huu hatematak ia, Lamatuak fain losa so,
fo Ana tao nasoda Ndia hataholi nala."*

☆

20 Les basa susulak ndia, boe ma Yesus lulu fali kana, de Ana lon neu malangga makalukumakatelek, de, Ana nanggatuuk. Basa hataholi la malai uma huhule-haladoik ndia dalek, mete lahele Ndia. 21 Basa de, Ana nafada hataholi la, nae, "Hata fo ei mamananen neme Manetualain Susulan isinaak ndia, hatematak ia ana dadi so!"

22 Boe ma basa hataholi la malai ndia kala, mulai soso'uk Yesus, lae, "Awii! Hata fo isinaak

---

* **4:19** Lalane kadua kala ia tungga tetebe susula dede'a Yunani isi-isik. Susula Malalaok Indonesia (TB) tao nomer neme lalane kasanahulu sion ta nandaa neu mamana teteben. ☆ **4:19** Yesaya 61:1-2

Ana kokolak ndia, malolen ana seli, maa! Tehuu Ndia ia, na Usu anan ia, hetu? Talobee de bisa ana dadi leo iak?"

²³ Basa de Yesus nafada sala, nae, "Neu ko ei basa nggei bubuluk hambu dede'a-kokolak, nae, 'Wei! Tao neulalau o aoina hehelim dei!' Ei sangga pake dede'a-kokolak ndia fo tutu masafali Au, mae, 'Hatina de O ta tao tanda heran esa fee ai nai ia, sama leo O taok so nai kota Kapernaum ele?' ²⁴ Ndia teteben na leo iak: hataholi la taa nau simbok Lamatuak mana kokolan nai ndia nggolo hehelin.✧ ²⁵⁻²⁶ Ha'i conto neme Lamatuak mana kokolan, Ba'i Elia. La'i esa uda ta konda dae teuk telu seselik. Faik ndia, hambu ina falu no'uk lai Israel. Tehuu Lamatuak taa haitua Elia fo neu fali nala sala lai Israel. Kada Lamatuak haituan neni ina falu esa nai nggolo Sarfat fo dekak no kota Sidon. Naa te ina lasik ndia, hataholi ta Yahudi. Tehuu ana namahele Manetualain koasan.✧

²⁷ Ha'i conto fe'ek bali, neme Lamatuak mana kokolan Elisa mai. Faik ndia, hataholi Yahudi la hambu hedi kusta lai Israel. Tehuu Lamatuak ta tao nahai sala. Kada Lamatuak nadenu Elisa tao nahai hataholi hedi kusta esa, nade Naaman. Naa te, ndia ndia, hataholi Siria, fo ta hataholi Yahudi. Tehuu namahele Manetualain koasan."✧

²⁸ Ledoeik ala lamanene Yesus nakandandaan leo ndia, boe ma basa sala manggalau lo Ndia. ²⁹ Basa sala fo'a no'u de ala husi heni Ndia neme uma huhule-haladoik ndia mai. De ala hela loo Ndia leni nggolok biffin neu, fo ala sangga timban neni leak madema manai ndiak. ³⁰ Tehuu

---

✧ **4:24** Markus 6:4; Yohanis 4:44 ✧ **4:25-26** 1 Mane-mane kala 17:1, 8-16 ✧ **4:27** 2 Mane-mane kala 5:1-14

kada Ana la'ok dea neu, nesik hataholi no'u kala laladan, de Ana la'o ela sala lai ndia.

Lamatuak Yesus husi heni nitu neme hataholi esa mai

(Markus 1:21-28)

³¹ Basa ndia, de Yesus konda neni kota Kapernaum neu, fo nai dano Galelea biffin. Tungga-tungga fai huhule-haladoik, na Ana nanoli hataholi la lai uma huhule-haladoik dalek. ³² Ledoeik hataholi la lamanene Ndia kokolan, de ala heran lalan seli, huu Ana nalelak tebe-tebe nanonolik ndia isin. ☆

³³ La'i esa, faik fo Yesus nanoli nai uma huhule-haladoik ndia, boe ma hataholi nitu nalak esa naka'au tingga-tingga, nae, ³⁴ "Wei! Yesus, Hataholi Nasaret aa! O dede'a hatam no ai! O mai sangga mai tao makalulutu ai, do? Ai malelak O. O ia, Hataholi Malalao, fo ndia makahulun Manetualain helu fo haituan mai."

³⁵ Tehuu Yesus nasapala kana, nae, "Seu o bafam! Kalua muma hataholi ndia mai!" Kada nggengge neuk, nitu ndia bala hataholi ndia neu dae, nai hataholi la sila laladan. Ana bala nate'e, boe ma nitu ndia kalua la'o ela hataholi ndia, de ta tao nahedi ndia so.

³⁶ Basa hataholi la nado nggoa-nggoa, de lae, "Heran oo! Hataholi ia kokolan naena koasa ana seli! Losak nitu la boe oo, tungga Ndia toto'u palendan." ³⁷ Basa de, tutuik la'eneu Yesus mulai nakambela nai basa nusak ndia.

Lamatuak Yesus tao nahai Simon ali inan, ma hataholi no'uk bali

(Mateos 8:14-17; Markus 1:29-34)

☆ 4:32 Mateos 7:28-29

³⁸ Ledoeik ala kalua leme uma huhule-haladoik ndia mai, boe ma Yesus neni hataholi esa uman neu. Hataholi ndia nade, Simon.† Simon ali inan sumai, de aon natobi nalan seli. Basa de loke Yesus, lae, “Ama aa! Tulun tao mahai ina lasik dei!” ³⁹ Yesus nambadeik neu koi biffin, de Ana husi heni sumaik ndia neme ina lasik ndia mai. Ledoeik ndia boe oo, ndia sumain mopo heni tutik. Basa de ana fo'a tutik, de neu tao nana'ak fee sala.

⁴⁰ Ledobobon ndia, fo ledoeik ledo tesa so, hataholi la loo basa hataholi kamahedi kala leni Yesus leu. Sila hedi nala mata-mata kala. Boe ma Ana daba liman neu hataholi kamahedi kala sila, de Ana tao nahai basa sala. ⁴¹ Nai hataholi kamahedi kala sila boe, hambu luma nitu nala kala. De Yesus palenda nitu la sila, fo ala kalua leme hataholi la sila mai. Ala kalua ma ala langgou lae, “O ia, Manetualain Anan!” Huu nitu la sila bubuluk, lae, Ndia ndia, Karistus, fo Manetualain helu basan so, neme makahulun mai, fo sangga haituan mai. Huu ndia de, Yesus ka'i sala fo ta bole kokolak dede'a de'ek esa boe, la'eneu Ndia aon.

Lamatuak Yesus neu nafada Hala Malole, nai uma huhule-haladoi kala
(Markus 1:35-39)

⁴² Neu fo'a lolembilan, Yesus fo'a de neni mamana linok esa neu, nai kota deak. Hataholi la sanggan sudi nai bee. Ledoeik ala latonggo lon, boe ma ala kokoen, lae, “Ama leo tataak mia ai dei! Boso muni mamana fe'ek muu bali!”

⁴³ Tehuu Ana nataa, nae, “Au boe oo, musi uni nggolo fe'e kala uu, fo uu afada Hala Malole

---

† **4:38** Simon ndia, na ndia Petrus nade fe'en

la'eneu Manetualain palendan. Huu Lamatuak nadenu Au so, fo akalala'ok ues ndia."

⁴⁴ Boe ma Ana la'ok neme nggolok esa mai, neni nggolo fe'ek neu, fo Ana nanoli nai uma huhule-haladoi kala nai propinsi Yudea.

5

*Ala mbu'a lala i'ak makadotok
(Mateos 4:18-22; Markus 1:16-20)*

¹ La'i esa, Yesus nanoli hataholi la leme dano Galelea biffin.* Hataholi no'u kala mai fo sangga lamanene Manetualain Dede'a-kokolan. Losa ala lakaseseti ma lakahohombu lala Yesus. ² Dekadeka nai ndia, hambu mana mbu'a-dala la, tao lalalao sila mbu'a nala lai madak lain. Boe ma Yesus nita ofak louk dua see lai ndia. ³ Esa neme ofa kala sila mai, na Simon ofan ndindia. Basa de, Yesus sa'e neni Simon ofan lain neu, de noke fo tumbun neni oe madema fa neu. Boe ma nanggatuuk de nanoli hataholi no'u kala sila.*

⁴ Nanoli nate'e, boe ma Ana nafada Simon nae, "Mon! Teni oe madema fa teu, fo nggali o mbu'am neu ndia. Huu dei fo ei hambu i'ak no'uk."

⁵ Tehuu Simon nataan, nae, "Lamatuak boe oo! Ai tao ues mbilu mbuse le'odae katemak esa, tehuu ta hambu i'ak esa boe! Tehuu Ama nae leo ndia, de, neu! Au akonda sudi kana."* ⁶ Boe ma ala lakonda mbu'ak, fo sangga helan lain mai, tehuu mbu'ak ndia henuk no i'ak makadotok, losa mbu'ak mulai sida so.* ⁷ Boe ma Simon

---

* **5:1** Susula Malalao Yunani nae, "Nai dano Genesaret biffin." Dano Genesaret nade fe'en, ndia dano Galelea. ✧ **5:3** Mateos 13:1-2; Markus 3:9-10; 4:1 ✧ **5:5** Yohanis 21:3 ✧ **5:6** Yohanis 21:6

nanggou nonoo nala malai ofa fe'e kala, fo ala mai falin. Boe ma ala mai hulu i'ak neni ofak dale neu losa ofak kadua kala sila henuk no i'a kala, de uak ala bolo. ⁸⁻¹⁰ Simon nonoo mana mbu'a-dala nala, Yakobis no Yohanis, fo Ama Sebedeus ana nala lai ndia boe. Ala heran lalan seli, huu ala hambu i'ak makadotok leo ndiak. Ledoeik Simon Petrus nita hata fo mana dadik ndia so, boe ma tutik ana sendek lunggulanggan neu Yesus matan de nae, "Au ia hataholi mana tao salak no'un seli. De malolenak Lamatuak boso dekak mua au bali.†

Tehuu Yesus bala nae, "Mon! Boso mambue kada dudu'a dede'ak ndia, huu Au sangga pake ei. Ei ia mateme sangga i'ak. Tehuu hatematak ia, Au anoli ei sangga hataholi fo tungga Au."

¹¹ Ala hela tutik sila ofan de taon neni madak lain neu. Boe ma ala la'o ela basa-basan, de ala tungga Yesus leo.

Lamatuak Yesus tao nahai hataholi kamahedi kusta esa

(Mateos 8:1-4; Markus 1:40-45)

¹² Nai nggolok esa, Yesus natonggo no hataholi kamahedi kusta esa, fo hedis ndia, mboti nala basa aoinan so. Ledoeik nita Yesus, boe ma, ana sendek lunggulanggan ma nakatele losa dae. De, nae, "Ama aa. Fali mala au dei! Huu au bubuluk Ama bisa tao mamopo au heding ia, fo suek hataholi la, boso nunute au bali. Sadi Ama nau."

¹³ Boe ma Yesus look liman neu, de nafaloen. De, Ana kokolak nae, "Au nau! O hai leo!" Kokolak basa, boe ma, hataholi ndia hedi kustan

---

† **5:8-10** Simon, do Petrus, do Simon Petrus ndia, na kada hataholi esa naden.

mopo heni tutik kana leo. ¹⁴ Basa de, Yesus fee nasanenedak neun, nae, “Masanenedak neulalau! O hai ia so, tehoo o ta bole mafada sudi see, baa! O musi tungga Ba'i Musa palendan dei. De muni malangga anggama muu, fo ana palisak o ao-inam, suek ana bubuluk o hedim mopo tetebes so, do ta. Basa na, o musi fee tunuhotuk, fo basa hataholi la bubuluk, lae, o ia hai tetebes so.”[☆]

¹⁵ Mae Yesus ka'in, tehoo tutuik la'eneu Ndia koasan ndia, nana natanggalak neme bafak mai neni bafak neu, neni sudi bee neu. De hataholi la lambue faa lakandoo leu, fo sangga lamanene Ana nanoli sala. Boe ma Ana tao nahai hataholi no'u kala, leme sila hedin mata-mata kala mai. ¹⁶ Tehoo Yesus boe oo, nahiik heok la'o ela hataholi no'u kala sila, fo neu hule-haladoi nai mamana linok.

*Lamatuak Yesus tao nahai hataholi lu'uk esa
(Mateos 9:1-8; Markus 2:1-12)*

¹⁷ La'i esa, Yesus nanoli hataholi la, leme uma esa. Faik ndia hambu hataholi leme partei anggama Farisi mai, ma mese anggama hida, mai tungga lamanene Ndia. Ala mai leme nggolo-nggolo kala malai propinsi Galelea, leme propinsi Yudea mai, ma leme kota Yerusalem mai. Manetualain fee koasa neu Yesus, fo Ana tao nahai hataholi kamahedi kala. ¹⁸⁻¹⁹ Faik ndia hataholi luma ndolo leni hataholi lu'uk esa nai loanak esa lain. Ala lasusua tingga-tingga leni hataholi lu'uk ndia neu, fo Yesus tao nahain. Tehoo uma ndia nakase'e no hataholi la, de mae nakaseseti dalek neu boe oo, ta bisa. Huu

[☆] **5:14** Malangga Anggama la Heti-heun 14:1-32

ndia de, ala loo hataholi lu'uk ndia neni uma kalak lain neu. De, ala ofe tao bolok, fo londa hataholi lu'uk ndia dae neu, nai loanak ndia lain. Ala lakondan neu hataholi no'u kala laladan, ndandaak neu Yesus matan. ²⁰ Nita leo ndia, boe ma Yesus bubuluk nae, ala lamahede Ndia bisa tao nahai sila nonoon ndia. Boe ma, Ana kokolak no hataholi lu'uk ndia, nae, "Ananggo ei! Au koka heni o sala mala so."

²¹ Lamanene Yesus kokolan leo ndia, de hataholi Farisi la ma mese anggama la, mulai dudu'a lae, "Heh! Kada Manetualain mesa kana naena hak fo koka heni hataholi sala nala. Tehuu ndia ia see, de losak ana tao aon leo Manetualain! Ia ia, namumulu belak ia so!"

²² Tehuu Yesus bubuluk sila dalen nala. De, Ana kokolak, nae, "Hatina de ei dudu'a mae, Au ia kokolak amumulu? ²³⁻²⁴ Au ia, Hataholi Isi-Isik. Ma Au aena hak, fo fee ambon hataholi salan. Mete ma kada Au afada hataholi lu'uk ia, ae, 'Au fee ambon neu o salam so', na ei taa mita Au koasang nai daebafok ia. Tehuu mete ma Au ae, 'Fo'a leo! Lu'a mala o loa anam, fo fali leo.' Mete ma ana fo'a tutik, na bei fo ei mita Au koasang. Huu ndia de Au nau tao ahai hataholi lu'uk ia, fo suek ei boe oo, bubuluk Au aena hak, fo fee ambon neu hataholi salan."

Boe ma Ana heok nasafali de kokolak no hataholi lu'uk ndia, nae, "Mambadeik leo! Lu'a mala o loa anam fo fali leo!"

²⁵ Kada ngengge neuk, hataholi ndia fo'a mambadeik neu hataholi no'u kala matan, de ana lu'a nala ndia loa anan. Boe ma ana fali, ma ana so'uk koa-kiok neu Manetualain. ²⁶ Lita leo ndiak, de basa hataholi la heran. Basa de,

ala so'u dema-demak Manetualain naden, lae, "Lamatuak ana seli, bae maa! Leledon ia ita tita to ita mata de'e heheli nala, dede'a manai lain seli ia so."

*Lamatuak Yesus noke Lewi fo tunggan
(Mateos 9:9-13; Markus 2:13-17)*

²⁷ Taa dook, boe ma Yesus kalua neme uma ndia mai, de nita hataholi mana susu bea esa, nanggatuuk nai mamana susu bea. Hataholi ndia naden Lewi.‡ Boe ma Yesus noken, de nae, "Mai tungga Au!" ²⁸ Namanene leo ndia, boe ma Lewi fo'a tutik, de ana la'o ela basa malai ndia kala, de ana tungga Yesus.

²⁹ Basa ndia, boe ma Lewi tao feta inahuuk, de ana hoka Yesus neni uman neu. Ndia boe oo, hoka nonoo mana susu bea la, ma nana hoka fe'e kala, fo ala mai la'a feta. ³⁰ Tehuu hambu hataholi partei Farisi hida, ma mese anggama la ala manggalau neu Yesus ana mana tungga nala, lae, "Hatina de ei manggatuuk mi'a mia hataholi papake taa kala sila, fo leo mana susu bea la, ma hataholi taa malole la sila? Hataholi neulauk, taa bole seseok mia hataholi mata-aok leo sila!"✧

³¹ Tehuu Yesus nafada sala, nae, "Hataholi kamahedik memak ana to'a dotel. Tehuu hataholi neulauk taa to'a. ³² Au mai akaneni hataholi taa malole la. Tehuu Au taa mai akaneni hataholi fo nameda aon ndoos so!"

*Mese anggama la latuik lo Lamatuak Yesus
la'eneu puasa
(Mateos 9:14-17; Markus 2:18-22)*

---

‡ 5:27 Lewi nade fe'en, Mateos. ✧ 5:30 Lukas 15:1-2

³³ Boe ma, hataholi maneme partei Farisi, ma mese anggama la manggalau lo Yesus, lae, “Leo iak, Ama! Yohanis Mana Salanik ana mana tungga nala puasa ma ala hule-haladoi bali-bali. Hataholi Farisi la ana mana tungga nala leo ndiak boe. Tehuu hatina de Ama ana mana tungga nala lambue la'a-linu lakandoo? Sila ndia taa puasa litak, do?”

³⁴ Tehuu Yesus bala nenik nakandandaak neu sala, nae, “Memak ei bubuluk so, mete ma hambu feta kabin, na, nana hoka kala taa puasa, tehuu ala la'a lakabete. Mete ma mana kabin touk ana bei nai ndia, na neu ko basa sala la'a no'u. ³⁵ Tehuu dei fo la'i esa, mete ma hataholi fe'e kala humu leni mana kabin touk dei, na, dei fo ndia nonoo nala lameda dale hedi, de bei fo ala puasa.”

³⁶ Basa de, Yesus fee nakandandaak esa bali, nae, “Taa hambu hataholi ha'i nala tema beuk bibiak esa, fo tandan neu badu laak sidan. Huu dei fo mete ma safe badu ndia, na tema beuk nana tandak ndia, kukulu, de badu laak ndia boe sidan. ³⁷⁻³⁸ Leo ndiak boe, hataholi taa bisa di'a tua beuk neu samba laak nalan seli, huu naafo sidan, fo tetee heni tua ndia. De, tua beuk na musi di'an neni samba beuk neu. § [No leo ndiak, na Yesus nanoli sala nae, Ndia nanonolin beun, boso seseo kana no hataholi Farisi la nanonoli laan.] ³⁹ Hataholi fo ninu nitak anggol oek laak, na, ana taa hii ninu anggol oek beuk. Huu ana bubuluk, nae, ‘Anggol fo nana mbeda nala dook ndia, ladan nai lain seli!’ ”

---

§ **5:37-38** Susula dede'a Yunani isi-isik nae, “Boso di'a anggol oek beuk, neni tas banda louk laak, huu boso losak kadin do sidan”

6

Hataholi la sapa Lamatuak Yesus asa, la'eneu fai hahae tao ues

(Mateos 12:1-8; Markus 2:23-28)

¹ La'i esa, nandaa no hataholi Yahudi la fai hahae tao ues, de Yesus no Ndia ana mana tungga nala, ala la'ok tungga hataholi osin dale. Boe ma Ndia ana mana tungga nala, ketu lala hade-gandum mbulen mana dekak no sila. Boe ma, la'isi de la'a.✧ ² Nai ndia boe oo, hambu hataholi luma leme partei anggama Farisi, fo mana to'u tea-tea sila hada Yahudin. Lita Yesus ana mana tungga nala tao leo ndiak, boe ma lafada Ndia, lae, "Hatina de O ana mana tungga mala la'olena ita heti-heu anggaman? Ala tao ues nandaa no fai hahae tao ues! Mita ndia! Ala ketu hade-gandum. Taa bole leo ndiak!"

³⁻⁴ Tehuu Yesus bala, nae, "Talobee bae? Ei taa masaneda ba'i Dauk tutuin ndia? Ba'i Dauk no ndia ana mana tungga nala, tei nala kio huu ala ndoe lalan seli. De, ala maso leni Manetualain Tenda Huhule-haladoin dalek leu, de ala ha'i lala loti fo malangga anggama la feen neu Lamatuak so, de la'a. Naa te, kada malangga anggama la bole la'a loti ndia. Hataholi fe'ek, taa bole. Boe ma ba'i Dauk asa la'a, tehuu taa hambu hataholi fee salak neu sala. Ei ia nonook taa les mitak Manetualain Susula Malalaon!✧

⁵ Pasa ndi'idoon, fo mamananene neulalau! Au ia, Hataholi Isi-isik. Au aena hak fo aketu, ae, hataholi bole tao hata, nandaa no fai hahae tao ue-ledis."

✧ **6:1** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 23:25 ✧ **6:3-4** 1 Samuel 21:1-6; Malangga Anggama la Heti-heun 24:9

Lamatuak Yesus tao nahai hataholi esa liman seli kamates

(Mateos 12:9-14; Markus 3:1-6)

⁶ Faik esa, nandaa no fai hahae tao ue-ledis fe'ek, boe ma Yesus neu nanoli nai uma huhule-haladoik. Nai ndia, touk esa liman seli kamates.

⁷ Nai ndia boe oo, hambu mese anggama hida, ma hataholi leme partei anggama Farisi mai, fo ala sangga lelak, suek ala kakai latuda Yesus. Basa de ala lahani, fo mete ma Ana nau tao nahai hataholi lima kamate seselik ndia, nandaa no fai hahae tao ue-ledis. No leo ndiak, na, ala bisa fee salak neu Ndia nai matan. ⁸ Tehuu Yesus bubuluk tebe-tebe sila hihiin. Huu ndia de Ana noke nala hataholi lima kamate seselik ndia, de nae, "Ka'a aa! Mai mambadeik muu lalada ia dei!" De, ana neu nambadeik tutik. ⁹ Boe ma Yesus natane hataholi la sila, nae, "Hena Au atane sudik ei, dei. Tunggu ita anggaman hetiheun, na kada ita bole tao hata, nandaa no fai hahae tao ue-ledis. Ita tao dede'a malole, do tao dede'a manggalauk? Ita tao tasoda hataholi, do tao takalulutu ndia sodan?" ¹⁰ Basa de Yesus suli ndule sala, boe ma Ana nafada hataholi lima kamate seselik ndia, nae, "Look o limam mai!" De ana loo kana neu, boe ma liman hai tutik.

¹¹ Lita leo ndia, boe ma Yesus musu nala manggalau. De, ala mulai heti kekedik, lae, "Ai musi sangga dala fe'ek bali, fo tao tatudan!"

Lamatuak Yesus hele nala Ndia ana mana tunggu nala, hataholi sanahulu dua

(Mateos 10:1-4; Markus 3:13-19)

¹² Taa dook so bali, boe ma Yesus neni letek esa neu, fo Ana hule-haladoi. Basa de Ana hule-haladoi nai ndia, le'odae katemak esa. ¹³ Neu

fo'a fafain, boe ma Ana noke nala Ndia ana mana tungga nala. Basa de neme sila basa sala mai, Ana hele nala hataholi sanahulu dua, fo ala dadik leu Ndia hataholi nadedenu nala. Hataholi fo Ana hele kala sila, ndia:

¹⁴ Simon (fo Yesus nateme noke nae 'Petrus'),
 Anderias (Simon fadin),
 Yakobis,
 Yohanis (Yakobis fadin),
 Filipus,
 Bartolomeos,

¹⁵ Mateos,
 Tomas,
 Yakobis (Alpius anan),
 Simon (mana tungga partei politik Selot),*
¹⁶ Yudas (Yakobis anan), ma
 Yudas Iskariot (fo dei fo ana se'o heni Yesus)

*Lamatuak Yesus tao nahai hataholi no'uk
 (Mateos 4:23-25)*

¹⁷ Ledoeik ala konda leme letek ndia lain mai, de Yesus no Ndia ana mana tungga nala, lambadeik leme dae matetuk. Nai ndia boe oo, hataholi no'u kala, ala lakabubua. Sila ndia, mai leme propinsi Yudea, leme kota Yerusalem, leme Tirus ma Sidon mai, fo ndia kota dua lai tasi biffin. ¹⁸ Ala mai fo sangga lamanene neu Yesus ma luma ala loke Ndia fo tao nahai hataholi kamahedi kala. Boe ma, Ana tao nahai sala. Ndia boe oo, tao nahai hataholi nitu nalak, ma Ana husi kalua heni nitu la kalua leme hataholi la mai. ¹⁹ Basa hataholi la, ala lahiik daba la'e Ndia,

---

* **6:15** Partei Selot ia, ala sangga dalak fo ala lakambo'ik leme mana to'u palenda Roma mai. Ala foi partei ndia, lae, 'Patriot'

huu mete ma ala daba la'en, na, hambu koasa
ana kalua neme Ndia mai fo tao nahai sala.

*Hataholi maua-manalek, ma hataholi mana
hambu soe*

(Mateos 5:1-12)

²⁰ Basa de Yesus heok nasale Ndia ana mana
tungga nala, de nanoli, nae,

“Hataholi kasia nala aa!

Ei maua-manale,

huu Manetualain mesa kana ndia, ei

Mane malolen.

²¹ Hataholi mana ndoe kala aa!

Ei maua-manale,

huu dei fo Lamatuak tao ei makabete.

Hataholi mana mamatani ma mana dale hedi
kala aa!

Ei maua-manale,

huu dei fo ei dale mala hika lamahoko.

²²⁻²³ Hataholi mana to'a-taak, huu tungga Au

Hataholi Isi-isik ia!

Ei maua-manale,

huu dei fo Lamatuak bala ei nai nusa-
sodak.

Mae hataholi husembuluk neu ei,

fo tao nakalulutu ei nade malolen,

do, ana heheta ei,

do ana husi nggali heni ei, sama leo

hataholi manggalauk,

na ei maua-manale,

huu dei fo Lamatuak nasaneda ei, nai
nusa-sodak.✧

De, mete ma hataholi tao nakatoto'ak ei leo
ndiak, na, kada tao ei dale mala lamahoko! Ma
makaboku mamahoko! Boso heran, huu hataholi
mana tao nakatoto'ak ei ndia, hatematak ia, sila

✧ 6:22-23 1 Petrus 4:14

bei-ba'i nala mesa kasa tao lakatoto'ak Manetu-
alain mana kokola lele ulu nala.

De, mete ma ei hambu toto'ak mata leo ndiak,
na, kada tao ei dale mala lamahoko,
huu dei fo Lamatuak bala fee ei makado-
tok nai nusa-sodak!✧

24 Ma hataholi kamasu'i kala aa!

Ei hambu soe,
huu ei soda mala lamahoko, kada losa
ia.

25 Hataholi makabete kala aa!

Ei hambu soe,
huu fai ndoen ana seli la'e ei.

Hataholi mana hika-setelee taa no hada kala aa!

Ei hambu soe,
huu toto'ak ana mai tao nala ei makadii-
makau.

26 Hataholi mana sangga hada kala aa!

Ei hambu soe,
huu makahulun ei bei-ba'i mala boe,
ala koa-kio mana kokola masapepeko
kala!"

Ei musi sue ei musu mala
(Mateos 5:38-48; 7:12)

27 Boe ma Yesus tuti, nae, "Pasa ndi'idook
fo mamanene neulalau! O musi sue o musu
mala, ma tao dede'a malole neu hataholi mana
husembuluk neu o. 28 Hule-haladoi fo moke
Manetualain tao dede'a malole neu hataholi
mana sumba-soo o. Ma moke fo Ana tao
dede'a neulauk neu hataholi mana tao babalik
o. 29 Mete ma hambu hataholi famba o nasum
seli, na, mbo'in fo ana famba seluk o nasum seli
bali. Mete ma hambu hataholi namoa nala o

✧ 6:22-23 2 Isra'el no Yahuda Tutuin 36:16; Hataholi Nadedenu
nala Tutuin 7:52

badu jeket, na, fee tamba o badum neu ndia bali.
³⁰ Mete ma hambu hataholi noke o buam esa, na, kada feen neu leo. Ma mete ma hambu esa ana ha'i neni o buam esa, na, neme naa, fo ana soan leo. Boso muu moke fali kana bali! ³¹ O musi tao mala hataholi fe'e kala, nandaa leo o hii hataholi la tao o leo ndiak boe.✧

³² O mahiik matudu susuek neu o hataholi heheli mala. Ndia malole. Tehuu ndia ana selin, hata? Huu hataholi manggalau kala boe oo sue sila hataholi heheli nala! ³³ Mete ma kada o tao malole neu hataholi mana tao malole neu o, na, ndia ana selin nai bee? Huu hataholi manggalau kala boe, labalak tao malole leo ndiak boe ³⁴ Mete ma o bisa fee doi tonda neu hataholi fo ana bisa bae fali kana, na, ndia ana selin hata? Huu hataholi manggalau kala bisa fee doi tonda neu hataholi fe'ek, sadi mbila-binesak na, ala simbo fali kana no katemak.

³⁵ Tehuu ana selin ndia, fo ndia leo iak: sue o musu mala! Ma tao dede'a malole neu sala. Hata fo ala paluu, na, kada fee sala tonda. Boso dudu'a, mae, ala bisa fee fali kana, do taa. No leo ndiak, na dei fo Manetualain bala o. Ma o dadik Manetualain Manai Lain Seli anan. Huu o masoda sama leo o Amam, fo nahiik tao dede'a malole neu hataholi manggalauk. Ndia boe oo, tao dede'a malole neu hataholi, fo taa noke makasi nalelak. ³⁶ De, o musi matudu dale kasian neu hataholi, sama leo o Amam nai nusa-sodak, natudu dale kasian neu o boe.”

*Boso mambue sapa madabak
 (Mateos 7:1-5)*

³⁷ Yesus nanoli nakandoo, nae, “Boso uku hataholi, suek hataholi taa uku o. Boso sapa hataholi, huu dei fo hataholi la sapa lasafali o. Mafalende heni hataholi salan, fo suek lafalende heni o salam boe. ³⁸ Mete ma o fee hataholi hata fo ala paluun, na, dei fo o simbo fali kana. Huu dei fo Lamatuak hetu, fo o simbo falik makadotok. Ndia sama leo hataholi la mbo'a fufue makadotok neni balee u'ukuk dale neu, basa na ala ndondokon, ne'en dae neu, basa na, ala isi lakadai kana seluk bali, mboi-mboi, losa ana sasi. O sisimbon ndia, namata-ao leo ndiak. Mete ma o fee fak, na o simbo falik fak boe. Tehuu mete ma o fee no'uk, na o boe oo, simbo falik makadotok.”

³⁹ Yesus boe nanoli nenik nakandandaak. Ana tui nae, “Hataholi mbokek taa bisa natudu dalak neu hataholi mboke fe'ek. Huu dei fo dua sala tuda no'u leni bolok dale leu! ✧ ⁴⁰ Sakolanak taa bisa ana selin lena heni ndia mesen! Tehuu mete ma ana tungga neulalau ndia mesen nanonolin, na ana bisa dadi sama leo ndia mesen. ✧

⁴¹ O mahiik kada tanda neulalau hataholi sala kadi'i anan. Tehuu o sala inahuum, o taok leo bali taa. Ndia sama leo o mita hu'uk esa nai hataholi matan. Naa te hambu balok inahuuk babaa nala o matam, tehuu o taa mameda sana! ⁴² Talobee fo o mambalani kokolak mae, ‘Tolanoo! Mai fo au tulun nggai kalua heni hu'uk neme o mata de'em dale mai dei.’ Naa te o mesa nggo taa bisa mita hata-hata, huu hambu balok babaa o matam! Wei! Memak o hadam ia, mana dea-matak tetebebe! Tulun dei! So'u nggali heni balok ndia neme o mata hehelim mai dei. Bei

---

✧ **6:39** Mateos 15:14   ✧ **6:40** Mateos 10:24-25; Yohanis 13:16; 15:20

fo o bisa mita, fo tulun nggai heni hu'uk neme o nonoom matan ndia.”

Hataholi hada teteben, nana bubuluk neme ndia tatao-nono'in mai

(Mateos 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Yesus tamba nakandandaak esa bali, nae, “Taa hambu ai malole, naboa boa taa malole. Ma taa hambu ai taa malole, naboa boa malole.

⁴⁴ Hataholi bisa tandan, mete ma ai esa, malole do taa, na neme ai ndia boa nala mai. Basa hataholi la bubuluk, lae, taa hambu, hataholi seu ufa boak, do, anggol boak neme ai dilak mai.† ☆ ⁴⁵ Leo ndiak boe hataholi dale malalaok, bisa tao dede'a malole. Tehuu hataholi dale manggenggeok tao dede'a manggalauk. Huu neme hataholi kokolan mai, natudu ndia hada teteben.”☆

Hataholi malelak ma hataholi nggoak, lam-badedei uma

(Mateos 7:24-27)

⁴⁶ Basa boe ma Yesus tuti bali, nae, kada ei mambue moke Au mae, ‘Lamatuak’. Tehuu hatina de ei taa nau tungga Au kokolang?

⁴⁷ Hataholi mana mai lamanene Au, boe ma ana tao tungga Au kokolang, ndia ndia sama leo ⁴⁸ hataholi fo ana sangga nambadedei uma matea. Ana kali neulalau bolo fanderen nai dae isik dei, losa hambu batu isik. Boe ma ana tao fanderen ndandaak neu batu lain, bei fo ana

---

† **6:44** Susula Malalaok dede'a Yunani nana sulak, nae, hataholi tana seu nala .....(*sukon*) neme .....(*akanta*) mai. Sila boe oo, taa hambu.....(*stafulei*) neme .....(*batos*) mai. Ndia ndandaan, nae, neme ai esa, ita hambu boan tungga ndia numba teteben. ☆ **6:44** Mateos 12:33 ☆ **6:45** Mateos 12:34

nambadedei uma. Mete ma faa mai, na, uma ndia taa nangge'o, huu buin matea so. ⁴⁹ Tehuu hataholi, fo kada namanene no dale bibiak, ma taa tungga Au kokolang, na, ndia ndia, sama leo hataholi fo ana nau nambadedei uma kada no lofoanak. Ana taa tao fanderen, tehoo kada nangatutuu uma ndia neu dae isik lain, nai lee bifer. Boe ma faik fo faa mai, na ana sapu nakalulutu heni uma ndia!"

7

Lamatuak Yesus tao nahai soldadu Roma ana mana tao uen

(Mateos 8:5-13)

¹ Nanoli basa leo ndia, boe ma Yesus fali neni kota Kapernaum neu. ² Nai ndia, hambu malangga soldadu Roma esa. Ana naena ana manatao ues esa, fo ana namahelen. Hataholi mana tao ues ndia, namahedi, de elaba'ik maten. ³ Faik fo malangga soldadu ndia namanene la'eneu Yesus, boe ma ana haitua hataholi lasik Yahudi luma, leu loken Ana mai fo tao nahai ana mana tao ues ndia. ⁴ Ala kokoe Ndia, fo leo bisa, na, Ana tungga sala, fo neu tao nahai hataholi ndia. Ala kokoe Ndia, lae, "Ama aa! Hataholi Roma ia, hataholi neulauk! Ndia ndia, nandaa Ama Ana falin. ⁵ Huu ana nambadedei uma huhule-haladoik esa fee ita, huu ana sue ita hataholi Yahudi la." ⁶ Boe ma Ana tungga no sala.

Ala bei ta losa uma, tehoo malangga soldadu ndia haitua ndia nonoo nala mai lafada Yesus, lae, "Lamatuak, boso masotak muu bali, huu au taa andaa simbok Lamatuak nai au umang. ⁷⁻⁸ Ma au boe oo, taa andaa asale Lamatuak.

Manggaledok so, fo au ae, Lamatuak naena koasa. De, sadi kada Lamatuak kokolak neme ia mai, na neu ko au ana mana tao ues ia, hai tutik. Au bubuluk dede'ak ia, huu au malangga nggala laena koasa, fo palenda au. Ma au boe oo, aena koasa fo palenda au soldadu nggala. Mete ma au palenda au ana palendang ae, 'Muni ele muu!' na neu ko ana neu. Mete ma au ae 'Ia mai!' na neu ko ana mai. Ma mete ma au adenu au hataholi mana tao ues, ae, 'Tao ia!' na neu ko ana tao leo ndiak. De, sadi kada Ama kokolak, na neu ko au ana mana tao ues ndia, hai tutik."

⁹ Namanene leo ndia, boe ma Ana heok aon, de nasale hataholi no'uk fo mana tungga Ndia. Boe ma Ana nae, "Heran, oo! Doo basa ia so, tehoo Au bei ta atonggo itak ua hataholi Yahudi esa, fo namahehelen tean sama leo hataholi Roma ia!"

¹⁰ De, Yesus Ana la'ok losa kada ndia. Boe ma malangga soldadu nonoo nala ala fali. Losa malangga soldadu ndia uman, tehoo ala lita hataholi kamahedik ndia hai tutik so.

Lamatuak Yesus tao nasoda falik ina falu esa anan

¹¹ Fo'a mai, boe ma Yesus no Ndia ana mana tungga nala, la'o leni nggolok esa leu, nade Nain. Hambu hataholi no'u kala la'ok no'u lo sala.

¹² Ledoeik ala sangga dekak lo nggolok ndia lelesun dalek neu, boe ma hataholi bubuak esa, sangga kalua leu latoi mamate. Mana matek ndia, na ina falu esa ana touana kisan ndindia.

¹³ Ledoeik Yesus nita ina falu ndia, boe ma Ana tuda kasian neun. De, Ana nafada inak ndia, nae, "Ina aa! Nenee leo, boso mamatani bali!"

¹⁴ Basa de Yesus neu deka-deka, de tai la'e mamana ndolo mamate ndia. Boe ma hataholi mana ndolo mamate sila, hahae tataak. De, Ana nafada mamate ndia, nae, "Ta'e aa! Fo'a leo!"

¹⁵ Boe ma tou anak ndia nasoda fali, de ana fo'a nanggatuuk tutik. De, ana mulai nakokola no hataholi mana mambadeik ndule ndia. Basa de Yesus nafada inak ndia, nae, "Ina aa! Simbok mala ina anan leo."

¹⁶ Basa hataholi malai ndia kala, bii lalan seli! Boe ma ala koa-kio Manetualain, lae, "Manetualain nadenu Ndia mana kokolan esa fo ana seli neu ita!" Hambu fe'ek bali, na, lae, "Manetualain mai nai ita laladan so, fo natudu Ndia dale malolen!" ¹⁷ Boe ma tutuik ndia nakambela neni sudi bee neu, nai propinsi Yudea, losa nusa baba'e fe'e kala boe.

Yohanis Mana Salanik haitua hataholi neni Lamatuak Yesus neu (Mateos 11:2-19)

¹⁸⁻²⁰ Yohanis Mana Salanik ana mana tungga nala lamanene basa dede'a kala, fo Yesus tao kala sila so. Basa de, leu tui Yohanis nai bui dale. Boe ma, ana haitua hataholi dua leni Yesus leu, fo latanen, lae, "Ama ia tebe-tebe Karistus, fo ai mahani taa-taak ndia, do? Do ai musi mahani hataholi fe'ek bali?"

Basa, de latonggo lo Yesus, de ala latane leo ndiak.

²¹ Ledoeik hataholi nana nadedenu kala sila lai ndia, boe ma Yesus tao nahai hataholi no'uk kala hedin mata-mata kala. Ma Ana husi kalua heni nitu neme hataholi nitu nalak mai. Ma Ana tao nahai hataholi mboke kala, de bisa lita.

²² Boe ma Yesus nafada Yohanis ana mana tungga nala, nae, "Ei fali miu mafada ka'a Nani,

basa hata fo ei mamananen so, ma ei mita aom so, fo sama leo Manetualain mana kokolan Yesaya sulak, nae,

‘Hataholi mbokek, bisa nita.

Hataholi ei lu'uk, fo'a fo la'ok.

Hataholi hedi kusta, dadik malalaok.

Hataholi mbakek, hambu namanene.

Hataholi kamates, nasoda fali.

Hataholi kasian, namanene Hala Malole.’☆

²³ Fali miu mafada ka'a Nani, mae, ‘Hataholi taa mana maek, simbok Au, na, dei fo ala lauelanale tebe-tebe.’”

²⁴ Faik fo Yohanis ana mana tungga nala fali so, boe ma Yesus kokolak no hataholi no'u kala sila, la'enu Yohanis, nae, “Faik fo ei miu sangga Yohanis nai mamana nes ndia, ei dudu'a mae sangga matonggo mia hataholi mata leobeek? Ei taa miu matonggo mia hataholi noe-na'uk, fo sama leo oo, de ani fumbun neu-mai. ²⁵ Ei taa miu fo mita hataholi mana pake balo'a mabeli, sama leo hataholi leo nai uma manek! ²⁶ De, ei miu tilo see nai ele? Do ei miu sangga Manetualain mana kokolan? Tetebes! Ndia ndia, Manetualain mana kokolan fo ana seli. ²⁷ De, Susula Malalaok nana sula memak la'enu Yohanis, nae,

‘Mamanene! Au adenu Au hataholing,

fo neu soi dalak fee O.’☆

²⁸ Nai daebafok ia, taa hambu hataholi esa boe, fo lena heni Yohanis. Tehuu nai Lamatuak nusan, na, kada hataholi manai dae tete'en, ana seli lena heni Yohanis.”

☆ **7:22** Yesaya 35:5-6; 61:1 ☆ **7:27** Maleaki 3:1

²⁹ Hataholi mana mamananene Yesus kokolan ndia, ala lalelak so, lae, Lamatuak dalam ndia, na, dala soda ndoos. Manasusu bea la boe oo, leo ndiak. Huu makahulun Yohanis salani sala, ma nanoli sala so. ³⁰ Tehuu hataholi maneme partei anggama Farisi ma malela heti-heu Yahudi, taa nau tungga Manetualain hihii-nanaun. Huu ndia de, ala taa loke Yohanis salani sala.✧

³¹ Basa boe ma Yesus natane sala, nae, “Au sangga akasasama hataholi hatematak ia, no hata? Hataholi mata leobeek sila ia? ³² Sila ndia, sama leo kakana kala mana manggatuuk lai pasak. Ala lambue langgou ma manggalau, lae,

‘Ai fuu kinuk no’u,

tehuu ei taa longge mamahoko.

Basa de ai soda sosoda bebe’e mamate,

tehuu ei taa mamatani.’

³³ Huu Yohanis Mana Salanik taa ninu anggol, ma nahiik puasa, na, ei makasasa’ek ndia mae, ‘Ndia nitu nalak!’ ³⁴ Tehuu hatematak ia, Au, Hataholi Isi-isik ia, inu anggol ma u’a loti leo basa faik. Boe ma ei makasasa’ek Au, mae, ‘Ndia ndia, memak hataholi balena’o! Mana mafu funak bali! Neu nanonoo no mana susu bea la! Bubuaq esa no hataholi papake taa kala! Ta nameda aon bali!’ ³⁵ Tehuu ei tanda Au kokolang ia leo, baa! Hataholi fo bubuluk tebe-tebe, na, ala tungga Lamatuak hihii-nanaun.”

Lamatuak Yesus na’a feta nai Simon uman

³⁶ Nai kota ndia, hambu hataholi Farisi esa, nade Simon. La’i esa, ana hoka Yesus asa mai la’a nai ndia uman. Simbo nala hohokak ndia,

✧ **7:30** Mateos 21:32; Lukas 3:12

boe ma Yesus asa leu, fo sangga langgatuuk la'a.
³⁷ Faik ndia, hambu ina kalabik esa namanene, lae, Yesus sangga na'a nai ndia. De, ana maso mai, ma to'u neni mina kaboo menik mabeli boto esa. ³⁸ Ana mai dekak nesik Yesus dean. Basa de ana sendek lunggulan neu Yesus ein. Boe ma ana namatani nakaleleu losa lun tuda la'e Yesus ein. Ana seka Yesus ein nenik ndia langgabuulu hehelin, ma ana idu nakamiminak Ndia ein. Basa de ana di'a mina kaboo menik ndia neu Yesus ein.✧

³⁹ Simon ndia, bubuluk inak ndia nanggatutuu-nambadedein. Huu ndia de ana dudu'a nai dalen dale, nae, "Ia ana dadik buti so neu Yesus ia, fo Manetualain mana kokolan taa ia! Mete ma tebe-tebe Manetualain haitua Ndia mai, na, neu ko Ana bubuluk so, inak mana mafaloe Ndia, na, ina kalabik. Manetualain mana kokolan taa matak leo Ndia ndia, huu hataholi malalaok taa bole deka-deka no hataholi manggenggeo kala!"

⁴⁰ Tehuu Yesus bubuluk hata fo Simon dudu'ak ndia. Boe ma Ana nae, "Ka'a Mon! Leo iak, ka'a. Au sangga afada ka'a dede'ak esa."

Boe ma Simon nataa, nae, "Neu! Ama mesen, kokolak leo."

⁴¹ De, Yesus Ana ngganggali kokolak neu ndia, nae, "Hambu hataholi esa, mana tukan fee hataholi fe'e kala tondan doik. Ana fee nitak doi tonda neu hataholi dua. Ana fee esa tonda doi fulak natun lima, ma fe'ek kada lima huluk.

⁴² Tehuu losa fain fo ala musi fee falik doi kala sila, dua sala taa labe'i. Boe ma mana fee doi tonda ndia, tuda kasian neu dua sala. Huu ndia de, ana nakambo'ik dua sala leme dua sala huta

---

✧ **7:38** Mateos 26:7; Markus 14:3; Yohanis 12:3

nala mai. Mete ma tungga ka'a Mon dudu'an, na, neme hataholi kadua kala mana tonda doi kala sila, na, bee ndia ana sue lena mana fee doi tonda ndia?"

⁴³ Simon ndaso nenenik nae, "Neu ko mana mahuta no'uk, maa!"

Yesus nataa, nae, "Tetebes, ka'a!"

⁴⁴ Boe ma Ana heok nasale inak ndia, de nafada Simon nae, "Soba ka'a Mon suli neulalau inak ia. Ledoeik Au maso uni ka'a uman dale mai, tehoo ka'a taa sadia oe, fo safe Au eing, tungga ita hadan. Tehoo inak ia, nakatataba Au eing nenik ndia lun, de ana seka nalalaon nenik ndia langga-bulun. ⁴⁵ Ma isinaak, ledoeik o soluk Au nai ka'a Mon uman dale, tehoo ka'a Mon taa idu Au, tungga ita natetemen. Tehoo mulai neme Au maso uni uma ia dalek mai, inak ia taa hahae idu Au eing. ⁴⁶ Isinaak Au maso uni uma ia mai, tehoo ka'a Mon boe mafalende heni hada di'a mina neu hataholi mana maik langgan, fo isinaak Au maso mai ndia. Tehoo inak ia, di'a mina kaboo menik mabeli ana seli neu Au eing so. ⁴⁷ Ka'a Mon mamanene neulalau dei! Memak inak ia salan no'uk. Tehoo Lamatuak koka heni basa salan so, hoo natudu ndia susuen ma namemeda makasin no'un seli neu Au. Tehoo hataholi fo nameda taa tao salak no'uk, ndia boe oo, nameda taa paluu hambu ambon no'uk. Hoo ndia de ana taa nalelak susuek, ma taa nameda makasi nalelak neu Lamatuak."

⁴⁸ Basa de Yesus kokolak no inak ndia, nae, "Au koka heni o sala-singgo mala so!"

⁴⁹ Hataholi mana manggatuuk la'a no'u, ala mulai lakukutuk, lae, "Wei! Ana dudu'a nae Ndia ndia see ia?! Ana nambalani fee ambon

neu hataholi salan, bae maa! Naa te kada Manetualain mesa kana naena hak fo koka heni hataholi salan! Awe'ek!"

⁵⁰ Tehuu Yesus nafada inak ndia, nae, "Huu o mamahele Au so, de Lamatuak tao nasoda o. Fali leo, mua mole-dame!"

8

Ina kala mana tungga Lamatuak Yesus

¹ Taa dook so bali, boe ma Yesus no Ndia ana mana tungga nala hataholi sanahulu dua, la'ok ndule kota ma nggolo kala malai ndia kala. Ala la'o leu lafada hataholi la la'eneu Manetualain palendan. Ndia dadik hala malole neu sala.

² Nai bubuak ndia dalek hambu inak hida tungga boe. Ina kala ia, hambu lamahedi mata-matak, ma hambu nitu nalak. Tehuu Yesus tao nahai basa sala so. Matak leo Maria maneme Magdala mai. Makahulun, Yesus husi kalua nitak nitu hitu leme ndia mai. ³ Hambu Susana boe, ma ina Yohana. Ina Yohana ia, na ndia ama Kusa saon. Kusa ndia, na malangga mana makanenik, nai mane Herodes uma manen. Ma bei hambu inak no'uk fe'e kala fo ala la'ok no'u lo Yesus asa. Ina kala ia pake sila doi heheli nala, fo tanggon Yesus asa doi dalan.*

Nakandandaak la'eneu bini fo hataholi la ng-ganggalin nai dae mata-matak

(Mateos 13:1-9; Markus 4:1-9)

⁴ La'i esa, hataholi la kalua leme nggolo no'u kala mai, fo ala sangga Yesus. Ledoeik hataholi no'u kala lakabubua so, boe ma Ana tui fee

* **8:3** Mateos 27:55-56; Markus 15:40-41; Lukas 23:49

sala nakandandaak esa, nae, ⁵ “Hambu hataholi mana maue daek esa, neu ngganggali bini nai ndia osin. Bini luma tuda leu dalak lain. De ledoeik hataholi la, la'ok lesik ndia, boe ma ala heheta bini la sila. Ma mbui kala mai, de tutu la'a labasa sala. ⁶ Bini luma bali, na, tuda leu dae batu. Bini sila mulai lanumbu, tehoo male heni sala, huu oe taa dai. ⁷ Bini fe'ek luma, tuda leu mamana dilak. Tehoo ledoeik ala mulai lanumbu, boe ma ai dila kala, kabi lisa sala. ⁸ Tehoo bini fe'e kala bali, na, ala tuda la'eneu dae isi mamina. Ala lanumbu, basa de ala moli dadik inahuuk losa laboa. Bini la sila ala fee buna-boak la'i natun.”

Tui basa leo ndia, boe ma Yesus nggoe nakandandaak ndia, ma nafada nae, “Ei mana pasak ndi'idook, na, dudu'a neulalau!”

Lamatuak Yesus nafada nae, hatina de ana nahiik pake nakandandaak

(Mateos 13:10-17; Markus 4:10-12)

⁹ Basa boe ma, Yesus ana mana tungga nala latane nakandandaak ndia ndandaan.

¹⁰ Ana nataa nae, “Leo iak! Huu ei tungga tebe-tebe Manetualain hihii-nanaun, de Au buka manggaledok, fo ei bubuluk, talobee fo Lamatuak nau palenda Ndia hataholi nala. Tehoo hataholi fe'e kala taa nau mbali Lamatuak hihii-nanaun. Huu ndia de, Au anoli sala unik kada nakandandaak. Huu Lamatuak mana kokola nala sulak memak basan so, la'eneu hataholi la ia, nae,

‘Ala lita so,

tehoo taa nau lalela kana.

Ala lamanene so,

tehuu taa nau bubuluk.' "☆

*Lamatuak Yesus nafada nakandandaak
la'eneu bini ndia ndandaan
(Mateos 13:18-23; Markus 4:13-20)*

¹¹ Boe ma Yesus nafada nakandandaak ndia ndandaan, nae, "Bini ndia, na, ndia Manetualain Dede'a-kokolan. ¹² Bini mana tuda nai dalak lain ndia, na, ndia hataholi mana mamanene Lamatuak Dede'a-kokolan, tehuu basa de nitu la malangga inahuun mai, de namoa nala Dede'a-kokolak ndia neme sila dale nala mai. No leo ndiak, de ala taa lamahele Lamatuak, ma taa hambu sodak. ¹³ Bini mana tuda lai dae batu, na, ndia hataholi fo namanene Lamatuak Dede'a-kokolan no namahokok. Tehuu oka nala taa tola losa dook. Ala mulai lamahele, tehuu mete ma toto'ak la'e sala, na, lofoanak ala tuda. ¹⁴ Bini mana tuda nai mamana dilak ndia, na, ndia hataholi mana mamanene ma ala simbok Lamatuak Dede'a-kokolan. Tehuu taa dook, tehuu ala lafalende heni Dede'a-kokolak ndia, huu lasambute lalan seli lakaneni sila dede'a heheli nala, ma sila hata-heto nala mata-matak, ma lahiik kada namahokok. Huu ndia de sila namahehelen ndia, buna-boan taa ¹⁵ Tehuu bini mana tuda nai dae isi mamina ndia, na, ndia hataholi fo dalen ndoos, ma malole. Ledoeik ala lamanene Lamatuak Dede'a-kokolan, boe ma ala mbeda neulalaun neu dale nala. No leo ndiak, na ala lamahele lakandoo, ma tao dede'a malole no'uk."

*Nakandandaak la'eneu tatana banduk nenik
ule dae
(Markus 4:21-25)*

☆ **8:10** Yesaya 6:9-10

¹⁶ Basa de, Yesus kokolak bali, nae, “Taa hambu hataholi dede bandu anak, fo tatanan nenik ule dae. Ma taa hambu hataholi tao banduk neu koi sosolon. Huu mete ma leo ndiak, na, hataholi taa bisa nita manggaledok bali. Banduk kasosoak, na, taon neu mamana madema, fo suek sa'an tao manggaledo hataholi mana neni dalek mai.✠

¹⁷ Basa hata fo nana nafunik hatematak ia, dei fo dadik nana nitak. Ma basa hata fo hataholi taa bubuluk hatematak ia, dei fo hataholi la bubulu kana.✠

¹⁸ De, ei musi dudu'a neulalau dede'a kala ia. Hataholi fo tebe-tebe sangga bubuluk Lamatuak hihii-nanaun, na, ana boe dadik malelak. Tehuu hataholi fo taa mbali Lamatuak hihii-nanaun, na, ana boe namanggoa.✠

*Lamatuak Yesus bobonggi tetebe nala
(Mateos 12:46-50; Markus 3:31-35)*

¹⁹ La'i esa, Yesus nasambute no hataholi no'u kala. Boe ma inan ma fadi nala mai fo sangga latonggo lo Ndia. Tehuu ala taa bisa deka-deka lo Ndia, huu hataholi no'un seli. ²⁰ Boe ma hambu hataholi neu nafada Yesus nae, “Ama aa! Ama inam ma fadi mala lai deak. Ala sangga latonggo lo Ama.”

²¹ Boe ma nataa nae, “Hei! Tehuu leo iak. Au inang ma Au tolanoo tetebe nggala, sila hataholi fo mana lamanene Manetualain Dede'a-kokolan, ma basa na, ala tao tunggan.”

*Lamatuak Yesus tao hahae ani sanggu
(Mateos 8:23-27; Markus 4:35-41)*

✠ **8:16** Mateos 5:15; Lukas 11:33 ✠ **8:17** Mateos 10:26; Lukas 12:2 ✠ **8:18** Mateos 25:29; Markus 4:25; Lukas 19:26

²² La'i esa, Yesus noke nala Ndia ana mana tungga nala, nae, "Mai ita sa'e ofa baluk, fo teni tasi selik teu." Boe ma ala sa'e leu ofa baluk esa, de mulai la'o. ²³ Ledoeik ala lala tasi lai, boe ma Yesus sunggu. Taa dook boe ma ani sanggu mai. Lii mbuka neni ofak baluk dale neu. Ala hii-hii hambu soe so.

²⁴ Lita leo ndia, boe ma ana mana tungga nala, leu fafae Yesus, lae, "Lamatuak aa! Lamatuak aa! Fo'a fo tulun dei! Huu ita sangga bolo mate ia so!"

Boe ma Yesus fo'a. Basa de Ana nafada ani ma lii, nae, "Hahae leo!" Boe ma lii ma ani hahae tutik.

²⁵ Basa de Ana nafada ana mana tungga nala, nae, "Hatina de ei bei ta mamahale Au boe?"

Ala bii ma heran. Boe ma ala latatanek esa no esa, lae, "Awii! Huu Yesus ia, na, see? Talobee de Ana bisa palenda ani ma lii, de ala tungga Ndia hihiin?"

Lamatuak Yesus husi heni nitu neme hataholi kamuluk esa mai

(Mateos 8:28-34; Markus 5:1-20)

²⁶ Taa dook, boe ma ala losa dae baba'ek Garasa, nai tasi Galelea selik.* ²⁷⁻²⁹ Nai ndia, hambu hataholi esa nitu nalak dook ia so. Uman taa, de kada ana leo nai late sala laladan. Tungga-tungga faik, ana la'ok neu-mai, ma tao foli holi-holik. Huu nitu la palendan nakandon-doo henin. Hataholi la henggen taa-taa lenik tali besi do liti besi so, tehuu ana tao naketu henin.

---

* **8:26** Susula dede'a Yunani fo neulaun ana seli, nae 'Gerasa'. Tehuu susulak luma nana sulak, nae 'Gedara'. Ma luma bali nana sulak nae 'Gergesa'.

Boe ma nitu la lambue lakasetin, fo nalai neni mamana nes neu.

Ledoeik Yesus konda neme ofa baluk mai, boe ma hataholi kamuluk ndia, neni Ndia neu. Hataholi ndia nakadii-nakau, ma ana lololi neu Yesus ein. Basa de Ana palendan nae, "Heh, nitu! Kalua muma hataholi ndia mai!"

Boe ma hataholi kamuluk ndia nakau, nae, "Wei! Boso babalik au! Huu au bubuluk O ia, na, Yesus, fo Manetualain manai lain seli Anan! O boso tao doidoso au!"

³⁰ Yesus natanen nae, "O nadem see?"

Boe ma nitu ndia nataa nae, "*Legion*, huu ai no'uk, leo soldadu lifu-lifuk." Ana nae leo ndia, huu hambu nitu mana maso fo leo lai ndia aon dale, no'uk.

³¹ Nitu la sila lambue loke lakandongoo heni Yesus, fo boso nadenu sala leni Bolo Doidosok leu, fo ndia mamana kena koasa manggalau kala.

³² Tehuu deka-deka nai ndia, hambu bafi bubuak inahuuk esa, ala totofi dae, fo sangga nana'ak lai letek ndia bifi. Boe ma nitu la loke Yesus, lae, "Kada madenu ai maso mini bafi la sila dalek miu!" Boe ma Ana nakaheik. ³³ Basa boe ma, nitu la kalua la'o ela touk ndia, de maso leni bafi la sila dalek leu. Basa bafi la sila dadik lamulu, de ala lalai lapoka kala konda leme letek ndia mai, de tuda leni tasi dale leu. Boe ma basa sala bolo mate.

³⁴ Lita leo ndia, boe ma mana manea bafi la, lalai ndule nggolo kala malai ndia, de ala tui basa mana dadi kala sila. ³⁵ Lamanene tutuik leo ndia, boe ma hataholi no'u kala kalua leni mamananak ndia leu. Ala nau lita aon, hata mana dadik nai ndia so. Losa ndia, boe ma lita hataholi nitu nalak ndia, nanggatuuk ndoo-ndoo dekak

no Yesus ein. Ana pake balo'as so, ma mulun mopon so. Lita leo ndia, boe ma basa sala bii. ³⁶ Basa de hataholi la, fo mana nita dede'ak ndia, lafada hataholi la dei fo mana mai kala sila, talobee de hataholi kamuluk ndia hai so. ³⁷ Boe ma basa hataholi Garasa la mana leo lai dae baba'ek sila, loke Yesus fo Ana la'o ela sala, huu basa sala bii lalan seli.

Boe ma Yesus asa leu hene leni ofa baluk dale leu, fo sangga fali leni tasi Galelea selik leu.

³⁸ Tehuu hataholi fo isinaak nitu nalak ndia, nambue kokoe Yesus, nae, "Ama aa! Mbo'i au tungga Ama boe!"

Tehuu Yesus bala nae, ³⁹ "Kada leo iak! Malolenak o fali muni o bobonggi mala nggolon muu, fo tui sala la'eneu Manetualain malolen, de Ana tao nahai o so."

Basa boe ma, hataholi ndia la'o ndule kota ndia, de ana tui neu basa hataholi la, la'eneu Yesus tao nahain.

*Lamatuak Yesus tao nasoda falik Yairus ana fe'on, ma tao nahai inak mana mbo'a daak
(Mateos 9:18-26; Markus 5:21-43)*

⁴⁰ Basa boe ma Yesus asa sa'e ofa baluk fali leni tasi Galelea selik leu. Ledoeik ala konda leme ofa baluk ndia mai, naa te hataholi no'u kala lahani Ndia taa-taa so. Ala lakalilimbu lalan, fo sangga soluk Ndia. ⁴¹⁻⁴² Nai ndia boe, hataholi esa, nade Yairus. Ndia ndia, malangga uma huhulehaladoik nai kota ndia. Ndia anan, kada kisak; ana inanak, teun teuk sanahulu dua. Hatematak ia, inanak ndia, namahedi belak, de elaba'ik maten. Ledoeik Yairus nita Yesus mamain, boe ma ana sendek lunggulanggan neu Yesus matan.

Ana noke Yesus neni uman neu, fo tulun ndia ana inanan.

Ledoeik Yesus nataa nae hei, boe ma ala la'o leni Yairus uman leu. Tehuu hataholi no'u kala lasuu tungga boe. Huu ndia de ala la'ok lakaseseti.

⁴³ Inak esa la'ok tungga sala boe. Ana hambu bulak taa no hahaen, teuk sanahulu dua ia so. Ana nabasa doin ma hata nala, fo bae neu dotel asa. Tehuu taa hambu esa bisa tao nahain. Ndia hedin ndia, nambue foe nakandondoo henin.†

⁴⁴ Boe ma ana neu deka-deka no Yesus dean. Basa de ana daba la'e Yesus badu mbedan. Ledoeik ana daba basa, boe ma ndia daa mana faan ana mada tutik.

⁴⁵ Nggengge neuk Yesus nambadeik, boe ma natane, nae, "See daba la'e Au?"

Tehuu taa hambu hataholi esa manaku boe. Boe ma Petrus nae, "Lamatuak boe oo! Huu hataholi no'u kala lakaseseti leo iak! Ala lambue latumbuk leme dea mai."

⁴⁶ Tehuu Yesus nafadan nae, "Taa! Isinaak Au ameda koasa kalua neme Au mai. De, Au bubuluk hataholi esa daba la'e Au so."

⁴⁷ Ledoeik inak ndia nameda ndia taa bisa kekek, de ana bii nalan seli. Ana dele, de ana sendek lunggulan neu Yesus. Boe ma ana tui ndia dede'an huu-okan, neu basa hataholi no'u kala matan. Basa de ana nafada nae, nandaa no au daba Yesus, boe ma au hai tutik.

⁴⁸ Boe ma Yesus nafada ndia, nae, "Ka'a! O hai ndia so, na, huu o mamahale Au. Fali mua mole leo!"

---

† **8:43** a 8:43: Susula dede'a Yunani luma taa sulak "Ana fee basa doin ma hata nala, fo bae neu dotel asa."

⁴⁹ Ledoeik Yesus bei kola-kola no inak ndia, tehoo Yairus hataholin esa mai nafadan, nae, "Awii, Ama aa! Ama anan taa kana so! Ana mate so, de boso tao nasambutek neu Ama Mesen bali."

⁵⁰ Tehoo ledoeik Yesus namanene hataholi ndia nafafadan, boe ma Ana nafada Yairus nae, "Ka'a! Kada nenee! Boso bii! Kada mamahele neu Manetualain. Ndia ndia tao nasoda ka'a anan."

⁵¹⁻⁵³ Ledoeik ala losa Yairus uman, naa te hataholi la henuk lai ndia so. Ala lamatani lakaleleu. Boe ma Yesus ka'i sala, nae, "Ei hahae mamatani leo! Huu kakanak ia taa maten. Kada ana sunggu ndia!

Tehoo hataholi la kada ala hika kolombimbiin, huu sila ndia lita matan kakanak ndia ketu ani hahaen so. Boe ma Yesus noke nala inanak ndia ina-man, Petrus, Yohanis, ma Yakobis, fo ala maso dalek leu no'u lo Ndia. Fe'e kala Ana nadenu sala lahani lai kada deak.

⁵⁴ Ala maso, boe ma Yesus to'u nala inanak ndia liman, ma noke nae, "Ina aa! Fo'a leo!"

⁵⁵ Kada nggengge neuk, kakanak ndia nasoda fali, de ana fo'a tutik. Basa boe ma Yesus nadenu inanak ndia inan, nae, "Fee kakanak ia na'a dei!" ⁵⁶ Inanak ndia ina-man bafa nala bemboo. Tehoo Yesus fee nasaneneda kasa, fo suek boso ala tui-bengga dede'ak ia neu hataholi la.

9

Lamatuak Yesus nadenu Ndia ana mana tungga nala hataholi sanahulu dua

(Mateos 10:5-15; Markus 6:7-13)

¹ La'i esa, Yesus nakabubua nala Ndia ana mana tungga nala hataholi sanahulu dua. Basa

de Ana fee sala koasa, fo suek ala husi nitu, ma bisa tao lahai hataholi kamahedik leme sila hedin mata-mata kala mai. ² Ana nadenu sala, fo ala la'o leu tui-bengga hataholi la, la'eneu Manetualain toto'u palendan. Ndia boe oo, nadenu sala, fo ala tao lahai hataholi kamahedi kala, sudi lai bee. ³ Tehuu nafada sala, nae, "Masanenedak matalolole! Ei taa bole mini hatahata nai dalak. La'ok mia kada badu manai ei ao mala. Boso mini tete'e-aik, do tas, do lepa-nggee, ma doik. Badu seluaok boe oo, taa bole minin! ⁴ Mete ma ei maso mini nggolok esa dalek miu, fo hambu hataholi simbok ei, na, leo nai sila uman leo. Boso hehele uma. Leo makandoo nai ndia, losa ei la'o ela nggolok ndia. ⁵ Leo ei maso mini nggolok esa miu, naa te hataholi malai ndia kala, taa nau simbok, ma taa nau lamanene ei, na, la'o ela sala. Mete ma ei kalua mima ndia mai, na, tao tungga hadak, fo sasambu heni afu neme ei ei mala mai. Mafada sala mae, 'Ei taa nau mamanene, na, ela ei lemba aom ei natataan ia.'

☆

⁶ Basa de, ana mana tungga nala sila la'o leme nggolok esa mai, leni nggolok esa leu. Ala tui-bengga hataholi la, la'eneu Manetualain Hala Malolen. Basa de sila boe oo, tao lahai hataholi kamahedi kala.

*Mane Herodes nasapangga la'eneu Lamatuak
Yesus
(Mateos 14:1-12; Markus 6:14-29)*

☆ 9:5 Lukas 10:4-11; Hataholi Nadedenu nala Tutuin 13:51

⁷ Faik ndia, tutui mata-mata kala la'eneu Yesus, losa mane Herodes Antipas* ndi'idoon so. Namanene tutui kala sila, boe ma ana nasapangga, huu hataholi hida lae, "Yesus ndia, na, ndia Yohanis Mana Salanik fo nasoda fali so." ⁸ Luma bali, lae, "Ndia ndia, ba'i Elia fo nasoda fali so."

Fe'e kala bali lae, "Ndia ndia, esa neme Lamatuak mana kokola lele ulu fe'en."✧

⁹ Tehuu Herodes nasaneda, nae, "Fain, fo au adenu tete ketu heni Yohanis langgan. De, Ana nasoda fali so, do leobee?" Boe ma ana nasusua fo sangga natonggo mata-matan no Yesus.

Lamatuak Yesus fee hataholi lifun lima la'a

(Mateos 14:13-21; Markus 6:30-44; Yohanis 6:1-14)

¹⁰ Faik esa, Yesus ana mana tungga nala fo Yesus nadenu sala sila, ala fali de lakabubua seluk bali lo Ndia. Ala tui Ndia, basa hata fo ala taon so. Boe ma Yesus asa la'o neneek leni mamananak esa leu, dekak no nggolo Betsaida, fo leu hahae ao nala lai ndia. ¹¹ Tehuu hataholi no'u kala hae la'e Yesus asa sangga bee leu, de ala latungga dea lo Ndia. De, Yesus simbo kasa no malole, boe ma Ana tao nahai basa hataholi kamahedi kala, ma Ana tui sala la'eneu Manetualain toto'u palendan.

¹² Ledoeik bobok so, boe ma Ndia ana mana tungga kasanahulu dua nala, lafada sila dudu'a nala neu Yesus lae, "Malolenak Ama madenu

---

* **9:7** Herodes Antipas ndia, na, Herodes Inahuuk anan. Herodes Inahuuk ndia, fo ana palenda tao nisa kakana anak lai Betlehem nandaa no Lamatuak Yesus fai bobonggin. Mete Mateos 2:16-18.

✧ **9:8** Mateos 16:14; Markus 8:28; Lukas 9:19

hataholi la ia, leni nggolo-nggolo mana dekak lai ia, fo bisa leu sangga sila na'a-ninu heheli nala. Ma ela ala leu sangga mamananak fo sunggu tataak. Huu mamana nes leo iak, na, neme bee mai fo ala bisa la'a?"

¹³⁻¹⁴ Tehuu Yesus nataa nae, "Leo iak! Ela ei fee sala la'a!"

Tehuu ala sapa, lae, "Awii, Ama bali! Neme bee mai bisa leo ndiak? Hataholi la ia, lifun lima lenak! Ndia bei kada tou kala, fo bei ta hingga ina kala ma kakana kala bali! Boe ma ita lotin kada limak, ma i'ak kada boak duak. Mete ma Ama nau, fo ai ndia fee hataholi no'u kala ia la'a, na, bisa hasa nana'ak makadotok talobee fo fee sala?!"[☆]

Boe ma Yesus nadenu sala, nae, "Heti hataholi la ia, langgatuk lakabubua lima hulu-lima huluk, bubuak esa."

¹⁵ Basa de ala heti leo ndiak. ¹⁶ Ledoeik ala langgatuuk so, boe ma Yesus ha'i nala loti kalima kala ma i'a kadua kala. Boe ma nasale lalai neu, de Ana hule-haladoi noke makasi. Basa de Ana bibi'i loti la sila, ma i'a kala, de Ana loon neu ana mana tungga nala, fo ala baba'e fee hataholi la sila. ¹⁷ Basa sala la'a, losa lakabete. Basa de ala huhulu-hehele lala nana'a ela kala henu lembeneu sanahulu dua.

Petrus mulai namedak, nae, Lamatuak Yesus ndia, Karistus, na, ndia Hataholi fo Manetualain helu memak so neme makahulun mai (Mateos 16:13-19; Markus 8:27-29)

¹⁸ La'i esa, Yesus mesa kana de Ana hule-haladoi nai mamananak esa. Basa de Ndia ana

---

[☆] **9:13-14** Mateos 14:21

mana tungga nala lakabubua lo Ndia. Hulehaladoi nate'e, boe ma Ana natane sala, nae, "Ei mamananene hataholi la kokolak, lae, Au ia, see?"

¹⁹ Ala lataa, lae, "Hambu luma lae, Ama ia, Yohanis Mana Salanik. Fe'e kala bali, lae, fama Ama ia, ba'i Elia. Mete ma taa, na, esa neme Manetualain mana kokola makahulun fo nasoda fali."☆

²⁰ Boe ma Yesus natane bali, nae, "Mete ma tungga ei mesa nggei, na, ei mae Au ia see?"

Basa boe ma Petrus nataa, nae, "Ama ia Karistus, na, ndia Hataholi fo Manetualain tudu mema kana so, neme makahulun mai."☆

²¹ Basa de Yesus ka'i sala, fo boso lafada sudi see, lae, Ndia ndia, Karistus.

Lamatuak Yesus kokolak la'eneu Ndia mamaten, ma Ndia nasoda falin

(Mateos 16:21-28; Markus 8:31—9:1)

²² Basa boe ma, Yesus kokolak nakadaik bali, nae, "Au ia Hataholi Isi-isik. Au musi lemba doidosok belak mata-mata kala. Dei fo hataholi Yahudi la lasi-lasi hada nala, malangga anggama la malangga inahuu nala, ma mese anggama la taa nau simbok, lae, Au ia, Karistus. Basa de dei fo ala tao lisa Au. Memak Au mate, tehoo neu binesan, Au asoda fali!"†

²³ Basa de, Ana nafada hataholi no'u kala, nae, "Hataholi fo ana nau tungga Au, na, ana musi

---

☆ **9:19** Mateos 14:1-2; Markus 6:14-15; Lukas 9:7-8   ☆ **9:20** Yohanis 6:68-69   † **9:22** Dede'a Yunani dala hihingga faik, na ndia leledon ia = fai kaesan; fo'a= fai kaduan; binesak= fai katelun. De, Lamatuak Yesus fai mamaten, hingan neme fai kaesan (Fai lima inahuuk), ma Ndia nasoda falin, hingan neme fai katelun, fo ndia binesak (Sosoda ina Paska).

nakatataka tungga nakandoo tungga-tungga faik. Ana musi mbo'i heni ndia hihii-nanau hehelin. Ana musi tungga nakandoo, mae hataholi ana sangga tao nisan, sama leo hataholi lemba ndia ai ngganggen, fo neni ndia mamana mamaten neu.✧ ²⁴ Huu hataholi fo sadia mate, huu ana tungga Au, na, dei fo ana hambu sodak nakandoo no Lamatuak. Tehuu hataholi fo kada ana nau nasoda soaneu ndia aoina hehelin, dei fo ana naelak dook neme Manetualain mai.✧ ²⁵ Mete ma hataholi hambu daebafok no basa isin, tehuu Manetualain timba henin, na, ndia hambu nanala hatak? ²⁶ Au ia Hataholi Isi-isik. De, mete ma hataholi fo ana mae tungga Au, ma ana mae to'u Au nanonoling, na Au boe oo, dei fo Au mae manaku ndia nai Manetualain matan, neu faik, fo Au fali uma nusa-sodak mai. Huu dei fo Au konda mai, ua Amak koasan fo ana seli ndia, sama-sama ua Ndia ata nusa-soda nala. ²⁷ Au afada no ndoos neu ei. Hambu hida leme ei manai ia kala, dei fo ala lita ao nala, Lamatuak toto'u palendan, bei fo ala bisa mate."

*Lamatuak Yesus namata fe'e neme letek lain
(Mateos 17:1-8; Markus 9:2-8)*

²⁸ Basa de neu fai kafalun, boe ma Yesus noke nala Petrus, Yohanis, ma Yakobis de leu nda'e leni letek esa leu, fo sangga hule-haladoi. ²⁹ Ledoeik Yesus bei hule-haladoi, boe ma Ndia mata-aon namata fe'e, ma Ndia balo'a papaken dadik fula manggahadok.

³⁰ Kada nggengge neuk, hataholi dua sadu mai. Sila dua sala ndia, na ndia ba'i Musa ma ba'i

---

✧ **9:23** Mateos 10:38; Lukas 14:27 ✧ **9:24** Mateos 10:39; Lukas 17:33; Yohanis 12:25

Elia. Boe ma ala bekola lo Yesus. ³¹ Sila nana nitak nalan seli. Telu sala lakokola la'eneu Yesus mamaten, fo dei fo nai Yerusalem.

³² Faik ndia, Petrus no nonoon dua sala mata nala nduak nalan seli, losa ala sunggu. Ledoeik ala fo'a, boe ma lita Yesus nambadeik no hataholi dua. Sila boe oo, lita Yesus nasa'a manggaledok.

³³ Ledoeik ba'i Musa ma ba'i Elia sangga la'o, boe ma Petrus nasapanga, de, taa bubuluk sangga tao hata. Boe ma kada ana kokolak nadabak, nae, "Lamatuak aa! Ai mameda malole nai ia, maa! De, malolenak ai tao mala laak telu. Esa feen neu Lamatuak, esa feen neu ba'i Musa ma esa bali na feen neu ba'i Elia." ³⁴ Tehuu ledoeik ana bei kokolak leo ndia, naa te ko'as esa konda mai, de ana mboti nala sala. Boe ma Petrus asa ala bii. ³⁵ De, ala lamanene halak neme ko'as ndia dalek mai, nae, "Ia, Au Anang fo Au hele mema kana so!

Ana kokolak, na, mamanene neulalau neu Ndia!"[☆]

³⁶ Kokolak nate'e, boe ma Petrus asa kada lita Yesus mesa kana. Sila telu sala ala seu bafa nala, de taa tui neu sudi see boe, hata fo lita kala sila. Doo-doo bei fo ala lambook bafa nala de ala tui neu hataholi fe'e kala.

Lamatuak Yesus tao nahai kakanak fo nitu manggalauk nalan

(Mateos 17:14-18; Markus 9:14-27)

³⁷ Neu fo'a mai, ledoeik Yesus no Petrus asa, konda leme letek ndia mai, naa te hataholi no'u kala mai latonggo lo Yesus. ³⁸ Boe ma, hataholi

---

[☆] **9:35** 2 Petrus 1:17-18; Yesaya 42:1; Mateos 3:17; 12:18; Markus 1:11; Lukas 3:22

esa ana nanggoun nae, “Ama Mesen aa! Tulun mai mita au ana touana kisang dei! ³⁹ Huu nitu nambue to'u nalan, fo tao nalan nakau kaiboik, ma ana ndondokon losa fufude kala kalua leme bafan mai. Nitu ndia boe oo, nambue babalan, ma nambue babali kana nakandondoo henin. ⁴⁰ Au oke tulun Ama ana mana tungga nala so, fo ala husi kalua heni nitu ndia, tehoo taa lala sana!”

⁴¹ Yesus nasapalak basa sala, nae, “Weih! Ei taa mamahale Lamatuak bisa tao nahai hataholi, do? Ei ia, memak hataholi taa nau masoda tungga dala ndoos! Au musi nggale loak neu ei, losa faik bee bali!?”

Basa de Ana kokolak nasafali no tou ma'anak ndia, nae, “Mua o anam neni ia mai leo!”

⁴² Ledoeik ala loo kakanak ndia neu Yesus, boe ma nitu ndia bala kakanak neu dae, ma ana ndoko nakamimina kana. Tehoo Yesus palenda nitu ndia, kalua la'o ela kakanak ndia, boe ma kakanak ndia hai tutik. Basa de Yesus fee kakanak ndia neu aman. ^{43a} Hataholi la mana lita Lamatuak koasan ana seli ndia, basa sala bafa nala heran lalan seli.

Lamatuak Yesus kokolak seluk bali, la'eneu Ndia mamaten

(Mateos 17:22-23; Markus 9:30-32)

^{43b} Ledoeik, basa hataholi la bei kokolak la'eneu tanda hera nala, fo Yesus tao kala, Ana nafada Ndia ana mana tungga nala, nae, ⁴⁴ “Ei tanda neulalau Au kokolang ia! Taa dook so bali, huu hataholi sangga se'o heni Au, Hataholi Isi-isik ia. Basa na, ala fee Au uu hataholi dea kala.”

⁴⁵ Tehoo Ndia ana mana tungga nala lasapangga.

Ala taa bubuluk ndia ndandaan. Sila boe oo, ala bii latane ndia ndandaan hata.

*See ndia dadik hataholi ka'esan
(Mateos 18:1-5; Markus 9:33-37)*

⁴⁶ La'i esa, Yesus ana mana tungga nala mulai lasisimbo bafak, la'eneu see neme sila mai, fo dei fo ana dadik hataholi kaesan.[☆] ⁴⁷ Tehuu Yesus bubuluk hata fo lasisimbo bafak ndia. Boe ma, Ana noke nala kakana kadi'ianak esa, de nambadedein neu Ndia boboan. ⁴⁸ Basa boe ma, Ana nafada sala, nae, "Mamanene neulalau! Hataholi fo tungga Au, fo ana ono-lau hataholi kadi'ik sama leo kakanak ia, na, ndia ndandaan, nae hataholi ndia boe oo, ana ono-lau Au. Ma ndia boe oo, ana ono-lau Au Amang nai nusa-sodak fo mana nadenu Au uni daebafok ia mai. Hataholi no'u kala lahiik lakadadae kasa. Matak leo hataholi kasian, hataholi mana to'a-taak, hataholi taa malole, hataholi ua-nale kamuluk, ma hataholi kadi'i-taidae kala. Hataholi mana nahiiik ono-lau hataholi mata leo ndiak, na, Manetualain tao ndia, nai lain seli.[☆]

*Hataholi fo taa laban ita, na, ita nonoon ndia
(Markus 9:38-40)*

⁴⁹ Basa de Yohanis nafada Yesus, nae, "Lamat-uak! La'i esa, ai mita hataholi esa husi kalua heni nitu no kada ana seseik Ama naden. De, ai ka'in fo boso ana seseik Ama naden, huu ita nonoon taa ndia."

⁵⁰ Tehuu Yesus nataa, nae, "Bosok! Huu hataholi taa mana laban ita, na, ndia ndandaan, nae ita nonoo hehelin ndia."

[☆] **9:46** Lukas 22:24   [☆] **9:48** Mateos 10:40; Lukas 10:16; Yohanis 13:20

Hataholi la lai nggolok esa nai Samaria, taa nau simbok Lamatuak Yesus

⁵¹ Yesus bubuluk, Ndia fai soso'un neni nusa-sodak neu deka-deka so. Boe ma, Ana naketun fo neni Yerusalem neu. ⁵² Ana nadenu hataholi fo ala la'ok lakahuluk leme sila mai, fo leu sadia nana'a-nininuk. Boe ma ala maso leni nggolok esa nai nusa Samaria, fo sangga sadia mamana leo tataak. ⁵³ Tehuu hataholi Samaria la, sila taa nau simbok Yesus asa, huu Ndia nau neu nakaluku-nakatele Manetualain nai Yerusalem.‡ ⁵⁴ Ledoeik Yakobis no Yohanis lamanene hataholi Samaria la sila tatao-nono'in, de ala kokoe Yesus, lae, "Lamatuak aa! Leobee na, mete ma ita toke Manetualain, fo haitua ha'i neme lalai mai, fo hotu heni basa sala?"☆

⁵⁵ Tehuu Yesus nasale nala dua sala, de Ana ka'i sala, nae, "Boso dudu'a leo ndiak." ⁵⁶ Boe ma, ala la'ok lakandoo leni nggolo fe'ek leu.

*Heti-heuk fo tungga Lamatuak Yesus
(Mateos 8:19-22)*

⁵⁷ Ledoeik ala bela'o, boe ma hataholi esa kokolak no Yesus, nae, "Ama! Ama neni sudi bee neu, na, au nau tungga akandoo ua Ama!"

⁵⁸ Tehuu Yesus nataa, nae, "Malole boe! Tehuu masaneda leo iak. Basa hataholi ma banda la laena mamana leleo hehelik. Busa fui fali neni ndia bolon neu. Mbuik fali neni ndia ndunun neu. Tehuu Au, Hataholi Isi-isik ia, uma heheling

---

‡ **9:53** Hataholi Samaria mamana nakaluku-nakatalen neu Lamatuak nai lete Gerisim nai sila dae baba'en. Ala ladede'a lo hataholi Yahudi la fo mana makaluku-makatele neu Manetualain nai kota Yerusalem. ☆ **9:54** 2 Mane-mane kala 1:9-16

taa fo fali neni ndia neu. Lalaka langgak boe oo, taa.”

⁵⁹ La'i esa, Yesus noke nala hataholi fe'ek esa, de nae, “Mai fo tungga Au, fo dadik neu Au hataholing.”

Hataholi ndia nataa, nae, “Neu! Tehuu leo iak, Ama. Ela au fali fo au akaneni au ina-amang dei. Mete ma au amang maten so, na, bei fo au tungga.”

⁶⁰ Tehuu Yesus nafadan, nae, “Leo iak! Ela hataholi la taa mana lamahele Lamatuak, ala lakaneni sila hataholi mana maten. Tehuu ei fo mana mamahele Lamatuak, na, ei uem, miu tui-bengga la'eneu Manetualain toto'u palendan.”

⁶¹ Hambu hataholi esa bali nae, “Malole boe, Lamatuak! Au nau tungga akandoo Ama. Tehuu makambo'ik au uu idu atete'ak au bobonggi nggala dei, bei fo au fali mai tungga Ama.”✠

⁶² Tehuu Yesus nafadan, nae, “Leo iak! Mete ma hataholi foi dae, boe ma nasambute no dede'a fe'ek, losa ana nafalende heni sesele-ngganggalin, na, ndia osin taa dadi. Leo ndiak boe oo, no hataholi fo naketun nau tungga Au, tehuu nambue nasaneda nakandoo ndia soda makahulun. Hataholi mata leo ndiak, sosoan taa fo ana dadik Manetualain hataholi mana tao uen, nai Manetualain palendan.”

10

Lamatuak Yesus nadenu ana mana tungga nala hitu hulu dua

✠ **9:61** 1 Mane-mane kala 19:20

¹ Basa ndia, boe ma Yesus hele nala ana mana tungga fe'e nala, hitu hulu dua.* Boe ma Ana baba'e sala dua-duak, fo leu lakahuluk Ndia, leni mamana kala fo dei fo Ana sangga neni ndia neu. ² Ana nadenu sala nae, “Hambu hataholi makadotok fo sama leo hade, kuni so. Ela kada maosik haitua ndia hataholi mana tao uen, fo kada ala mai ketu-kolu. De, ei musi hule-haladoi moke Manetualain haitua nakadaik Ndia hataholi mana tao uen, fo lakabubua lala hataholi la fo mana nau tungga Au. Huu, hataholi mana nau tungga Au sila no'uk, tehoo hataholi mana tao ue sala kada lumak.✧

³ Hatematak ia ei la'o leo! Au adenu ei, fo mini hataholi no'u kala miu. Tehoo masaneda leo iak. Ei sama leo bi'ilombo ana dale malole, fo mini busa fui manggalau kala laladan miu.✧

⁴ Ei boso mini doik, do tas balo'as, do tabueis lenak nai dalak. Boso ngganggali heni fai no sosoa taak, ma mambue kokolak mia hataholi nai dalak.

⁵⁻⁸ Mete ma ei maso mini nggolok esa dalek miu, na boso ei lali-lali mima uma esa mini uma fe'ek miu. Leo hataholi la simbok ei no malole, nai uma esa, na, leo tataak kada ndia leo, losa ei la'o ela nggolok ndia. Mete ma ei mini uma esa miu, ei musi moke Manetualain, fo fee baba'e-babatic neu hataholi la malai uma ndia. Mete ma maumak nai ndia, simbok ei no malole, na, neu ko Lamatuak natudu Ndia dale malolen neu uma isi la. Tehoo leo ala taa nau simbok ei,

---

* **10:1** Susula Dede'a Yunani luma sulak, lae, 'ana mana tungga nala hitu hulu dua'. Luma bali, na lae, 'ana mana tungga nala hitu hulu'. Salua beu moderen, no'u kala hele 'hitu hulu dua'.

✧ **10:2** Mateos 9:37-38 ✧ **10:3** Mateos 10:16

na, ela Lamatuak natudu Ndia dale malolen neu kada ei mesa nggei. Mete ma ei maso mini uma esa miu, do nggolok esa, de, ei mi'a-minu sudi hata fo ala fee. Na, simbo kana no dale namahokok, huu nandaa mete ma ala fee ei leo ndiak fo nggati ei sosotam.✠ ⁹ Tao mahai sila hataholi kamahedi nala. Ma mafada sala, mae, 'Manetualain palendan nai ita matan so!'

¹⁰ Tehuu hambu nggolok boe, fo hataholi nala taa nau simbok ei. Mete ma ala tao leo ndiak neu ei, na, miu mambadeik miu nggolok ndia dalan, fo ama kokolak, mae, ¹¹ 'Mamanene neulalau! Ai mai mini Lamatuak Dede'a-kokolan fee ei so, tehuu ei taa mbali sala fa boe. De, hatematak ia, ai sasambu heni nggolok ia afun neme ai ei nala mai, fo ana dadik tanda, nae, dei fo ei lembe aom ndia nenenin! Tehuu masaneda neulalau! Manetualain palendan nai ita matan so!'

¹² Ei bubuluk kota Sodom manggalaun, hetu? Au afada ei baa! Dei fo nandaa no faik fo daebafok babasan, Lamatuak huku hataholi mana timba heni ei ndia, belan lena heni hataholi Sodom asa!"✠

*Hataholi la, fo taa nau simbok Lamatuak Yesus
(Mateos 11:20-24)*

¹³ Yesus kokolak nakadaik bali, nae, "Mata neuk neu ei manai nggolo Korasin† ma nggolo Betsaida! Soe la'e ei! Au tao tanda heran mata-mata kala neu ei mata de'e mala, tehuu ei taa

---

✠ **10:5-8** 1 Korintus 9:14; 1 Timotius 5:18 ✠ **10:11** Mateos 10:7-14; Markus 6:8-11; Lukas 9:3-5; Hataholi Nadedenu nala Tutuin 13:51 ✠ **10:12** Tutuik la'eneu Sososan 19:24-28; Mateos 10:15; 11:24 † **10:13** Dede'a Indonesia sulak 'Khorazim'. Teteben, neme dede'a Yunani nana sulak 'Choradzin'

nau mamahale Lamatuak. Naa te, ei ia, hataholi Yahudi fo ei manaku malelak Ndia. Tehuu leo tanda hera nala fo Au tao kala sila, nai ei nggolo mala, dadi leo nai Tirus ma kota Sidon, na neu ko doo basa ia, de hataholi la malai ndia kala hondak so, ma ala la'o ela sila sala nala so, de ala lasafali tungga Lamatuak. De neu ko sila boe oo, pake buas fafaluk, ma tao afu neu langgak, fo dadik neu tanda, nae, ala fale dale nala no sila sala-singgo nala. Naa te hataholi Tirus ma Sido nala ia, hataholi taa Yahudi la, fo ala manaku lalelak Manetualain.☆ ¹⁴ Tetebes! Ei mita leo! Dei fo mete ma Lamatuak naketu basa hataholi la dede'a nala, na, hataholi Tirus ma hataholi Sido nala huhuku nala bei da'uanak lena heni ei huhuku mala.

¹⁵ Mata neuk, neu hataholi nggolo Kapernaum! Ei boso dudu'a, mae, dei fo Lamatuak so'u nala ei fo maso mini nusa-sodak miu. Taa! Dei fo Lamatuak mbia heni ei mini naraka dalek miu!☆

¹⁶ Masaneda matalolole! Huu hataholi fo namanene ei, sama leo namanene Au. Ma hataholi fo taa nau namanene ei, na sama leo taa nau namanene Au. Nakalenak bali, hataholi la, fo taa nau namanene Au ndia, sama leo taa nau namanene Manetualain, fo mana nadenu Au uni daebafok ia mai so."☆

Hataholi nana nadenu kahitu hulu dua kala fali

☆ **10:13** Yesaya 23:1-18; Yeskial 26:1—28:26; Yoel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sakarias 9:2-4   ☆ **10:15** Yesaya 14:13-15   ☆ **10:16** Mateos 10:40; Markus 9:37; Lukas 9:48; Yohanis 13:20

17 Faik fo hataholi nana nadenu kahitu hulu dua kala sila fali,‡ de, dale nala lamahoko lalan seli. Boe ma, ala lafada Yesus, lae, “Awiii! Ana seli maa! Ledoeik ai pake Lamatuak naden fo husi nitu la. Nitu la lamanene ai, de ala kalua tutik! Ana seli maa!”

18 Boe ma Yesus nataa sala, nae, “Tetebes! Ledoeik ei tao leo ndiak, boe ma Au ita Manetualain mbia heni nitu no ndia malanggan leme lalai mai, sama leo manggahadok fo kalua kii-konak neme lalai mai. 19 Masanenedak baa! Nitu la malanggan ndia, ita musun ndia. Ma ndia naena koasa boe! Tehuu Au fee ei koasa, fo suek ei tao matepa ndia koasan. Ma leo ei heta la'e mengge kalasok, do kulak, na, ei taa hambu hedis fa boe. Taa hambu esa ana tao soe neu ei.☆ 20 Ei dale mala lamahoko, huu nitu la lamanene ei. Malole boe, tehoo kada dede'a kadi'ik ndia! Malolenak ei dale mala lamahoko, huu Lamatuak sulak nala ei nade mala so, fo dadik neu Ndia hataholi nusa-sodan.”

*Lamatuak Yesus dalen namahoko
(Mateos 11:25-27; 13:16-17)*

21 Faik ndia, Lamatuak Dula Dale Malalaon, tao nala Yesus dalen namahoko. Boe ma Ana koa-kio Lamatuak, nae, “Ama! Ama mana dadi Malangga Inahuuk nai lalai ma daebafok. Au akahehenek makasi no'un seli, huu Ama kena dede'a kala ia neu hataholi fo ana taok ndia malelak, ma mana koao kala. Tehuu Ama buka basa dede'a kala ia neu kakana ana kala, ma

‡ **10:17** Susula dede'a Yunani sulak nae, ‘ana mana tungga nala hitu hulu dua’ Luma bali, na lae, ‘ana mana tungga nala hitu hulu’. Salua moderen no'u kala, hele ‘hitu hulu dua’. ☆ **10:19** Sosoda Koa-kio kala 91:13

hataholi dale kadi'i taidae kala. Tetebes, Ama! Huu ndia ndia, tao nala Ama dalen namahoko!"

²² Basa de Yesus nafada hataholi no'u kala, nae, "Mamanene baa! Au Amang nai nusa-sodak fee basa koasa neu Au. Mana bubuluk no teteben fo nae, Au ia see, na kada Amak. Ma mana bubuluk no teteben, Amak see, na kada Ama Anan, fo ndia Au. Ma Au hele hataholi fe'ek, fo nafada sala, fo suek ala lalalak Ndia."☆

²³ Basa de Yesus heok nasale Ndia ana mana tungga nala, de nafada heheli sala, nae, "Ei maua tetebes, huu ei mita Lamatuak koasan so.

²⁴ Mane kala ma basa mana kokola makahulun ele dokodoe sangga lita Lamatuak koasan fo ei mitan so, tehuu sila taa bisa. Sila boe oo, dokodoe sangga lamanene hata fo ei mamanehen so, tehuu sila taa bisa.

Hataholi Samaria dale malole

²⁵ La'i esa, malela heti-heu Yahudi esa, nambadeik fo sangga te'ek Yesus. Ana natane, nae, "Ama Mesen! Tulun mafada dei! Au musi tao hata, fo ela au bubuluk au bisa hambu sodak akandondoo henin ua Lamatuak nai nusa-sodak?"

²⁶ Yesus nataa, nae, "Ba'i Musa sulak hata la'eneu dede'ak ia? O dudu'am leobeek la'eneu ndia?"

²⁷ Hataholi ndia nafada, nae, "Ana sulak, nae: 'O musi sue Manetualain, fo o Lamatuam, *lena* heni neme basa-basan mai.

Huu ndia de, o musi dokodoe Ndia taa-taa, tao ues mbilu mbuse fo tungga Ndia hihii-nanaun,
ma malelak neulalau Ndia.'

☆ **10:22** Yohanis 3:35; 10:15

Boe ma nana sulak, nae, 'O musu sue o tolanoom, sama leo o sue o aoina hehelim.'"[☆]

²⁸ Yesus bala nae, "Tetebes! Mete ma o tungga leo ndiak, na o masoda makandondoo henin mua Lamatuak."[☆]

²⁹ Tehuu hataholi ndia sangga taok aon leo hataholi ndoos. Basa de natane Yesus, nae, "Tehuu au 'tolanoong' ndia, na ndia bee?"

³⁰ Boe ma Yesus nataa, nae, "Leo iak! Au sangga afada nakandandaak esa. Dei fo o mafada Au, see ndia tetebes o 'tolanoom'. Tutuik ndia leo iak: Hambu hataholi Yahudi esa neme kota Yerusalem mai, de loe neni Yeriko neu. Tehuu kada nggengge neuk, na'o mana mamoa kala, mai de lambuen. Ala mbombokon, basa de ala lamo lala doin, ma basa ndia balo'a papake nala. Boe ma ala mbia henin neni dalak biffin neu, de ala la'o elan. Hataholi ndia elaba'ik maten so.

³¹ Tehuu see bubuluk nae, huu malangga anggama Yahudi esa konda nesik ndia boe. Tehuu ledoeik nita hataholi makahinak ndia lengga-lengga neme dalak biffin, tehoo ana taa hahae fo tulu-fali hataholi ndia. Ana la'ok heo nesik dalak selik de la'o nakandoo. ³² Taa dook, boe ma hataholi fe'ek esa, la'ok nesik ndia. Ndia ndia, hataholi Lewi fo nateme tulu-fali nai Manetualain Uma Ina Huhule-Haladoin. Ledoeik nita hataholi ndia lee-lee nai dalak biffin, boe ma kada neu deka-deka fo mete sudi kana, tehoo taa tulu-fali sana. De ana la'o nakandoo.

[☆] **10:27** Malangga Anggama la Heti-heun 19:18; Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 6:5   [☆] **10:28** Mateos 22:35-40; Markus 12:28-34; Malangga Anggama la Heti-heun 18:5

33-34 Taa dook bali, boe ma hataholi esa neme dae Samaria mai, nesik ndia no ndia banda keledein. Ita basa nggata bubuluk, hataholi Yahudi la lateme suli latahihiik hataholi Samaria la. Ledoeik hataholi Samaria ia nita hataholi nana namoak ndia, boe ma dalen tuda kasian neu hataholi ndia. Ana neu deka-deka fo sangga tulu-fali hataholi ndia. Ana di'a anggol oek de ana tao nalalao hina kala, basa de ana tao mina neun. Boe ma ana fefeo neulalaun, de ana nakahehene kana neni banda keledein lain neu. Basa de noon losa kota. Boe ma ana feen leo tataak, neu hataholi mauma sesebak esa, fo nakaneni neulalaun.☆

35 Neu fo'a fafain, boe ma hataholi Samaria ndia bae nakahuluk doi lilo fulak§ dua neu mauma sesebak ndia, ma nafadan, nae, 'Pake doik ia, fo makaneni neulalau hataholi kama-hedik ndia, losa ana hai. Mete ma taa dai, na, tulun pake tataak ama doin dei. Faik fo au fali maing, dei fo au nggati basa ama doin.'"

36 Yesus nakandandaan ndia, losa ndia leo. Basa de Ana natane malela heti-heuk ndia, nae, "Tungga o, na see ndia 'tolanoo' tetebes, neu hataholi nana namoak ndia?"

37 Hataholi ndia nataa, nae, "Memak neu ko ndia hataholi mana tuda kasian neu hataholi ndia."

Yesus nae, "Tetebes ka'a! Muu leo, fo tao tunggan."

Lamatuak Yesus, Ma'a ma Mia

38-40 Basa ndia, boe ma Yesus no ana mana tungga nala la'o lakandoo leni Yerusalem leu.

☆ **10:33-34** 2 Isra'el no Yahuda Tutuin 28:15 § **10:35** Dede'a Yunani nana sulak, nae, "denari dua".

De ala singgo nai nggolok esa. Nai ndia hambu hataholi dua ka'a-fadi kala, nade Marta ma Maria. Marta noke Yesus fo ala leo tataak nai ndia uman. Basa de ala leo tataak lai ndia.

Ledoeik Yesus nanggatuuk fo nanoli hataholi la, boe ma Marta nasambute nakaneni nana'ak nai dapu dale. Tehuu ndia fadin Maria, nanggatuuk deka-deka neu Yesus ein, fo namanene Ndia kokolan. Taa dook boe ma, Marta maso mai, de ana manggalau neu Yesus, nae, "Ama aa! Talobee ia! Au asambute alan seli tao nana'anininuk, naa te au fading kada nanggatuuk neulalau nai ia. Tulun dei! Madenun neu fali au nai dapu dale!"[☆]

⁴¹ Tehuu Lamatuak Yesus nataa, nae, "Ma'a, Ma'a. O ia, masambute mua kada dudu'a mata-mata kala. ⁴² Malole boe, tehuu hambu dede'ak esa inahuun lena heni nai hatematak ia. Mia nanggatuuk fo namanene Au kokolang. Ana hele nala nelaun manai lain seli so. Hataholi taa bisa namoa nala Dede'a-kokolak neme ndia mai.

11

"Manoli ai huhule-haladoik"
(*Mateos 6:9-13; 7:7-11*)

¹ La'i esa, Yesus neu hule-haladoi. Ana hule-haladoi nate'e, boe ma Ndia ana mana tungga esa mai, de noke, nae, "Lamatuak aa! Yohanis Mana Salanik nanoli ndia ana mana tungga nala, fo ala hule-haladoi lalelak. De, ai moke fo Lamatuak boe oo, manoli ai huhule-haladoik dei!"

² Basa de Yesus nae, "Malole boe! Hule-haladoi pake conto leo iak:

[☆] **10:38-40** Yohanis 11:1

'Ama! Ama naden malalao-malalafuk.
Ela basa hataholi la, ala so'u dema-demak Ama
naden fo ana seli ndia.

Ela Ama dadik Manek neu basa hataholi la.

³ Ama tulun fee ai nana'ak mana daik tungga-
tungga faik.

⁴ Ai moke Ama mafalende heni ai sala-singgo
nala,

sama leo ai boe oo, mafalende heni hataholi
sala nala fo ala lambue taon neu ai.

Ama manea fo ai taa tao manggalauk."

⁵⁻⁶ Basa boe ma Yesus nanoli nakadaik fee sala
la'eneu huhule-haladoik. Ana pake nakandan-
daak, nae, "Leo fatilada neu dua, boe ma hambu
ei nonoom esa neme dae dook mai, fo ana leo
tataak nai o umam. Tehuu o taa maena hata-
hata fo feen na'a. Basa de o muni o nonoo fe'em
esa uman muu, de o kokoen mbea-mbea neme
uman deak mai, mae, 'Ka'a ei! Fee tataak au loti
balok telu dei! Huu au hambu hataholi mana
maik nai uma, tehuu ai mada ndoos! Ka'a tulun
dei! Kada balok telu! Dei fo au nggatin!'

⁷ Meda dei fo o nonoom ndia nataa nasafali,
nae, 'Ka'a boe oo! Hataholi ana sunggu nama-
nee, tehuu ka'a mai babalik bali! Lelesu nana
nggoe nisak, so! Kakana kala sunggu lamanee
so. De boso mamasana baa! Tehuu fai seluk dei,
ka'a baa!'

⁸ Mae leo ndiak boe oo, tehuu masaneda
neulalau. Mae hataholi ndia taa fo'a fo fee o,
huu o ia, ndia nonoon, tehuu mete ma o mambue
kokoen makandondoo henin, na, neu ko ana fo'a
fo ana fee.

⁹ Leo ndiak boe, no huhule-haladoik.

Moke makandoo neu Lamatuak;
dei fo Ana fee.

Sangga makandoo;
 dei fo Ana natudu dalak.
 Manggou makandoo;
 dei fo Ana soi lelesu.

¹⁰ Huu basa hataholi la fo mana loke lakandoo neu Manetualain, na dei fo ala simbo. Mana sangga lakandoo, dei fo ala hambu. Mana langgou lakandoo dei fo Ana soi lelesu. ¹¹ Ei dudu'a sudi kana! Hambu nai bee amak, fo mete ma anan noke i'ak, na ana feen mengge? ¹² Do, mete ma anan noke manutolo, na, ana feen kulak? Taa dadi, hetu maa? ¹³ Memak hataholi hada teteben, manggalauk. Tehuu ei Amam manai nusa-sodak ndia, hada teteben neulaun ana seli. De, mete ma hataholi fo manggalaun matak leo ei, fo mahiik fee bua malole neu ana mala, na, nakalena Amak bali! Ndia taa kada Ana fee ei hata fo ei paluu, tehuu lenak neme ndia mai, Ana fee ei Ndia Dula Dale Malalaon neu hataholi fo noke neu Ndia.”

Lamatuak Yesus taa pake koasa neme nitu la malanggan mai

(Mateos 12:22-30; Markus 3:20-27)

¹⁴ La'i esa, Yesus husi kalua heni nitu, neme hataholi hala taak esa mai. Basa de hataholi ndia kokolak nasafali. Hataholi malai ndia kala, heran lalan seli. ¹⁵ Tehuu hambu luma boe ala lae, “Huu Ana hambu koasa neme nitu la malanggan mai, fo ndia Balsebul.”✧

¹⁶ Hataholi fe'e kala, sangga soba Yesus. Basa de, ala loke fo Ana tao tanda heran bali, fo

---

✧ **11:15** Mateos 9:34; 10:25

natudu sala, nae, Ndia koasan ndia, memak neme Lamatuak mai.✧

¹⁷ Tehuu Yesus bubuluk memak, sila langgaute manggenggeon ndia. Boe ma Ana kokolak, nae, “Mete ma nai nusak esa, lauinggu nala lamusuk, na neu ko nusak ndia nakalulutuk. Leo ndiak boe, mete ma nai uma esa, uma isi nala lambue lasoda latoka esa no esa, na uma-loo ndia taa dadadik so! ¹⁸ De, mete ma nitu la lambue lamusuk ma lambue lahusik esa no esa, na, sila malanggan taa bisa to'u palenda nala dook so bali! De, taa masok neu langgautek, mete ma ei mae, Au pake nitu koasan fo husi nasafali nitu mesa kana! ¹⁹ Masanedak, baa! Ei hataholi mala boe, lalalak husi nitu. De ala pake koasa neme nitu mai, do? Taa hetu! De, ei boso kokolak madabak, mae, Au pake nitu koasan fo husi nitu. Dei fo ei hataholi mala laketun, lae, hata fo ei makasasa'ek Au ndia, sala. ²⁰ Tehuu mete ma Au tebe-tebe husi nitu ndia, pake Manetualain koasan, na, ndia natudu, nae, Lamatuak palendan nai ei mata mala so. Nai ia so, tehuu nonook ei taa bubulu kana.

²¹ Mete ma palani manggalauk esa, ana pake manala nai kii-konak, fo ana nanea neulalau ndia uman, na neu ko basa ndia balo'an lasoda. ²² Tehuu, dei fo hambu esa balakain lena ndia, na ana tao senggin, de namoa nala basa hataholi ndia manala nala. Basa ndia, na ndia boe ana kao neni basa hataholi ndia hata-heto nala, de ana baba'e sala leu ndia ana mana tungga nala. Doo basa ia so, palani manggalauk kaesan ndia,

---

✧ **11:16** Mateos 12:38; 16:1; Markus 8:11

namahele neu ndia manalan. Tehuu hatematak ia, ndia taa bisa namahena neu manala sila bali.*

²³ Masaneda neulalau! Hataholi fo taa partei esa no Au, na, ndia ndia Au musung. Ma hataholi fo taa tulu-fali Au ue-leding, na, ndia ndia, kada ana tao naodek.”✧

*Nitu sangga fali neni ndia mamana laan neu
(Mateos 12:43-45)*

²⁴ Yesus kokolak nakadaik bali, nae, “Meté ma ita husi nitu kalua neme hataholi esa mai, na, neni mamana nes neu, fo ana sangga mamana hahae aok. Huu taa hambu mamananak fo nandaa, boe ma ana dudu'a, nae, “Heh! Taa hambu mamana leo iak, na, malolenak au fali uu leo seluk nai hataholi makahulun ndia.’ ²⁵ Basa de ana fali, boe ma nita mamananak ndia, malalaok ma nana heti neulauk. ²⁶ Boe ma nitu ndia neu noke nala ndia nonoon hitu, fo manggalaun ana lena ndia. Boe ma basa sala leu leo lai hataholi ndia, de lakamomotu lalan. De, hatematak ia, hataholi ndia soen lena bali.”

Mana maua-nalek nalan seli

²⁷ Ledoeik Yesus bei kola-kola no hataholi no'u kala sila, tehuu inak esa nai ndia nanggou, nae, “O inam naua-nanale nalan seli, huu ana bisa bonggi O, ma ana bisa nasusu O, bae!”

²⁸ Yesus nataa, nae, “Tetebes, ina! Tehuu mana maua-manalek nalan seli, na, ndia hataholi mana pasa ndi'idoon, fo namanene Manetualain Dede'a-kokolan, ma ana tao tunggan!”

---

* **11:22** Tunggu hataholi malelak la'eneu Susula Malalaok, “palani” nai ia, na ndia nitu la malanggan. Ma “balakain lena heni ndia”, na ndia Yesus. ✧ **11:23** Markus 9:40

Hataholi la, loke Yesus natudu buti dei!
(Mateos 12:38-42)

²⁹ Ledoeik, Yesus bei kola-kola, tehoo hataholi makadoto kala mai lakalilimbu e'o lala Ndia. Ana kokolak, nae, "Hataholi hatematak ia, lalalak kada tao tatao manggalauk. Ala lambue loke papasi Au, fo tao tanda heran fee sala, fo suek ala bubuluk Au ia tebe-tebe Lamatuak hataholin. Naa te makahulun Lamatuak fee sala tanda heran nenik Ndia mana kokolan Yunus. De, dai ndia so! ³⁰ Makahulun ele, Yunus nafada hataholi kota Niniwe, nae, ala musu hondak dei. Hata fo ana dadi neu Yunus nai makahulun ele so, de ana dadik tanda fee sala, nae, Manetualain ndia nadenu ndia. Leo ndiak boe neu Hataholi Isi-isik. Au mai afada ei, fo ei hondak dei. Ma hata fo dadi neu Au, dei fo dadik tanda neu hataholi hatematak ia, nae, memak Manetualain ndia Ana nadenu Au.✧

³¹ Dei fo neu faik fo daebafok ia fai babasan, mete ma Lamatuak nambadeik dadik Mana Maketu, dei fo ina manek neme kona ele mai, nasoda fali, de nambadeik dadik neu sakasii. Ana tuduk liman, fo kalaak ei basa nggei fo bei kasoda kala hatematak ia, nae, 'Ei basa nggei ia, nggoam ana seli, maa!' Huu makahulun ina manek ndia neme dook ele mai, fo sangga nita no mata de'e hehelin, mane Soleman malelan. Naa te, hatematak ia, Hataholi esa nai ei lalada mala lena heni mane Soleman. Tehoo ei taa nau mbali Ndia fa boe!✧ ³² Ma taa kada Ndia mesakana! Dei fo hataholi la mana mai kala leme Niniwe mai, fo'a lambadeik, de ala dedeu ei

---

✧ **11:30** Mateos 16:4; Markus 8:12; Yunus 3:4 ✧ **11:31** 1
 Mane-mane kala 10:1-10; 2 Isra'el no Yahuda Tutuin 9:1-12

fo bei kasodak hatematak ia, lae, 'Ei basa nggei nggoak!' Ala kokolak lae leo ndia, na huu fain, fo neu faik Yunus neu nafada Lamatuak hihiiin neu sala, boe ma ala hondak tutik. Naa te hatematak ia, Hataholi fo Ana seli lena heni Yunus ndia, nai ei basa nggei lalada mala, tehoo ei taa nau hondak fa boe!✠

Nasoda nai manggaledok
(Mateos 5:15; 6:22-23)

³³ Yesus tuti Ndia kokolan bali, nae, "Hataholi tao nambila bandu anak, boe ma ana taon neu mamana madema, fo suek tao manggaledo kama ndia, neu basa hataholi la, mana maso leni ndia leu. Taa hambu hataholi tao nambila banduk, boe ma ana tatanan nenik lembeneu, do ana nafuni nisa kana.† Ndia sosoan taa fa boe!✠ ³⁴ Ei mata mala boe oo, sama leo banduk. Ana tao manggaledo ei dale mala. Mete ma mata makiuk, na hataholi suli basa-basan no dale manggalauk. Tehoo mete ma mata manggaledok, na hataholi suli basa-basan no dale malolen. ³⁵ Masusua, fo manggaledok manai ei dale mala ndia, manggaledon ana seli, sama leo ledoo manggaledon. Manggaledok manai ei dale mala ndia, boso leo bulak manggaledon, fo kada ana fee ndia sa'on. ³⁶ Mete ma ei dale mala manggaledok, losa taa hambu bolok esa makiuk boe, na, neu ko basa ei soda mala manggaledok boe leo banduk inahuuk, fo tao manggaledo ei soda mala."

✠ **11:32** Yunus 3:5 † **11:33** Susula dede'a Yunani luma taa sulak, lae, "basa de tatanan nenik lembeneu". ✠ **11:33** Mateos 5:15; Markus 4:21; Lukas 8:16

Yesus ka'i hataholi Yahudi la malangga anggama nala

(Mateos 23:1-36; Markus 12:38-40)

³⁷ Yesus kokolak nate'e, boe ma hataholi esa neme partei anggama Farisi noke Ndia, fo neu na'a nai ndia uman. Losa ele, boe ma Yesus maso neni uma dale neu, de Ana nanggatuuk dekak no mei nana'ak. ³⁸ Tehuu maumak heran nita Yesus nanggatuuk na'a tehuu taa safe liman nakahuluk, tungga hataholi Farisi la heti-heun.

³⁹ Basa boe ma Yesus nafadan, nae, "Ei hataholi Farisi la ana seli! Ei to'u mahele ei heti-heu anggamam! Ei masaneda safe malalao pinggak ma nggalas dean losa nanggadilak, tehuu ei taa masaneda tao malalao ei dale mala, fo manggenggeo ndoos, manggalauk, ma balena'on ana seli! ⁴⁰ Nggoa kala aa! Boso mafalende henin. Manetualain tao nalalao baba'e manai deak. Ndia boe oo, tao nalalao baba'e manai dalek. ⁴¹ Tehuu malolenak, ei fee hataholi kasia nala hata fo ei ena mala, suek ei bisa malalaok nai Lamatuak matan.

⁴² Ei hataholi Farisi la! Dei fo ei hambu soe! Dede'ak fo fee Lamatuak baba'ek esa neme baba'ek sanahulu mai, na, ei mambue mahinggak lutu-lutuk, inahuu-kadi'ik losa ei bumbu-fani kadi'i anam neme osi dale mai boe oo, ei mahinggak malan seli! Tehuu ei taa mbali dede'a panting nala. Ei boe oo mafalende heni la'eneu sue Manetualain ma dede'ak fo taa no ndoos. Memak ita musi fee tahele Lamatuak baba'en, ma boso mafalende heni dede'ak fo panting lena.*

---

* 11:42 Malangga Anggama la Heti-heun 27:30

⁴³ Neu ko ei hambu soe! Huu ei mateme sangga mamana neulauk nalan seli nai uma huhule-haladoik, ma mahiik sangga hada-holomata nai mamanak hataholi no'uk.

⁴⁴ Neu ko ei hambu soe! Huu ei sama leo lates, fo daen ndefa de bebelak no dae. Hataholi la'ok nesik ndia tehoo taa bubuluk lates nai ndia, hoo ndefa heni lates daen manai lain, de bebelak no dae, ma dalek kabook. Naa te, tungga ita hadan, na, hataholi mana heta la'e lates, na, ana tao nanggenggeo aon, de ta nandaa maso neni uma huhule-haladoik dalek neu. Ei hataholi Farisi la sama leo lates! Nai deak na ei matutudu mala nonook leo malalaon ana seli. Tehoo ei dale mala, na henuk no dede'a kabook.”

⁴⁵ Hambu hataholi malela heti-heu Yahudi esa nai ndia, ndaso nala Yesus kokolan, de nae, “Ama Mesen! Ama kokolan isinaak ndia, ana femba la'e ai boe!”

⁴⁶ Basa boe ma Yesus bala, nae, “Tetebees! Ei malela heti-heuk Yahudi la, ela ei hambu soe boe! Ei taa tao mamada'u hataholi la sodan, tehoo ei boe tao makatoto'a kasa bali, fo tao ei heti-heu anggama mala mabela ndia. De, ei makalelembak hataholi minik ei heti-heu mala mata-mata kala. Tehoo ei mesa nggei taa tulun lemba sudik belak ndia fa boe!

⁴⁷ Neu ko ei ia hambu soe! Huu ei kada masambute mambadedei batu-batu lutu fo fee hadak neu Lamatuak mana kokola makahulun ele. Naa te, ei bei-bai mala sila ndia, tao lisa mana kokola la sila! ⁴⁸ Ei boe oo, ei hada-tatao mala leoesak mia ei bei-ba'i mala sila. Ala timba heni Lamatuak mana kokola nala, ma ala tao lisa sala. Basa na, ei mambadedei lutu batu lates fee mana kokola la sila, fo dadik tanda, nae, ei

boe oo, makaheik no malole, neu ei bei-bai mala tatao nala sila. ⁴⁹ Huu ndia de, Manetualain bubuluk basan so, de Ana kokolak nitak, nae, 'Dei fo Au adenu Au mana kokola nggala ma hataholi nana dedenu fe'e nggala, leni hataholi la leu. Basa de, hataholi la sila, tao doidoso lakamiminak luma, ma tao lisa luma.'

⁵⁰⁻⁵¹ Hataholi fo kasodak hatematak ia, musi lemba natataak neme hataholi la, fo mana tao lisa Lamatuak mana kokola nala. Na, hingan neme Lamatuak nakadadadik daebafok ia, fo, mulai neme Habel mamaten mai, losa mate'en ndia Zakarias. Ndia boe oo, nana tao nisak neme mei tunu-hotuk laladan ma Kama Malalaok nai Manetualain Uma Ina huhule-Haladoin. Ei boe oo, lemba mala sila huhukun ndia!*

⁵² Ei malela heti-heu Yahudi la! Neu ko ei hambu soe! Huu ei ndia to'u nggoek fo bisa soi lelesu, fo hataholi la bubuluk neulalau Manetualain hihii-nanaun. Tehuu ei mesa nggei taa maso mini ndia miu. Manggalaun ana seli bali, na, ei matabaa mala hataholi la, fo boso maso leni ndia leu!"

⁵³⁻⁵⁴ Ledoeik, Yesus kokolak nate'e, boe ma mese anggama la, ma hataholi Farisi la, manggalau lo Ndia. Mulai neme faik ndia mai, ala lambue latane mata-mata kala, fo sangga ika latuda Ndia. Ala heti kekedik nakandondoo henin fo sangga dede'ak lo Ndia.

12

Manea aok, fo boso tungga hataholi Farisi

---

* **11:50-51** Tutuik la'eneu Sososan 4:8; 2 Isra'el no Yahuda Tutuin 24:20-21

mana taok neulauk
(*Mateos 10:26-27*)

¹ Faik ndia, hambu hataholi lifun hida mai, fo sangga lamanene Yesus. Ala la'ok lakaseseti ma ala lakalilimbu lala Ndia. Boe ma Ana kokolak nakahuluk no Ndia ana mana tungga nala, nae, “Manea matalolole, fo boso ei tungga hataholi Farisi mana taok malalaok. Ala lateme kokolak fe'ek tehoo tao fe'ek.✠ ² Ala taok sila neulauk, tehoo sila tataon ndia, dei fo nana nitak.✠ ³ Hata fo ei kokolak mafufunik hatematak ia, dei fo hataholi la lamanenen no manggaledok. Hata fo ei makukutu kana nai kama dale, dei fo hataholi la kokola kana latinggan neu hataholi no'u kala matan.”

Hataholi belin nai Manetualain matan
(*Mateos 10:28-31*)

⁴ Yesus kokolak nakadaik, nae, “Ana nggalei! Boso bii, mete ma hataholi la, sangga tao lisa ei. Hoo kada ala bisa tao lisa ei ao mala, tehoo taa bisa tao hata-hata neu ei samane mala. ⁵ Au sangga afada, ae, ei musi bii see. Ei musi bii Manetualain. Hoo Ndia ndia, bisa tao nisa ei, fo basa ndia, na, Ana mbia heni ei mini bolo naraka dalek miu. De, ei musi bii tebe-tebe Ndia.

⁶ Ei dudu'a sudi kana, mbui hadek belin hida? Belin da'uk nalan seli hetu?! Mbuik lima na doik sen dua, hetu? Mae leo ndiak boe oo, tehoo Manetualain taa nafalende heni mbuik esa boe. ⁷ Leo ndiak boe oo, Lamatuak tao dalek neu ei. Ana bubuluk no teteben langga-buluk hida lai ei langga mala. De, ei boso bii, hoo Manetualain

---

✠ **12:1** Mateos 16:6; Markus 8:15   ✠ **12:2** Markus 4:22; Lukas 8:17

timba-tai ei beli mala de lena heni mbui hadek makadotok.”

*Boso mae manaku Lamatuak Yesus
(Mateos 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ Basa de, Yesus kokolak bali no Ndia ana mana tungga nala, nae, “Pasa neulalau ndi'idook! Mete ma hambu hataholi nambalani manaku Au nai hataholi no'uk matan nai daebafok ia, na, neu ko Au boe oo, manakun nai Manetualain ata nala malai nusa-sodak mata nala, ae, ndia ndia, Au hataholing. ⁹ Tehuu mete ma hambu hataholi kokolak nai hataholi matan, nae, ndia taa nalelak Au, na, neu ko Au kokolak neu Manetualain ata nala malai nusa-sodak mata nala, ae, Au taa alelak ndia.

¹⁰ Au ia Hataholi Isi-isik. Mete ma hambu hataholi kokolak naboboo Au nade maloleng, na, Manetualain bei sadia nafalende heni hataholi ndia salan. Tehuu mete ma ana kokolak tao naboo Dula Dale Malalaok nade malolen, na, Manetualain taa nafalende heni ndia salan.☆

¹¹ Dei fo mete ma hataholi hela no ei mini mamana tao dede'ak anggama miu, do, mini hataholi mana to'u palenda la miu, huu ei mama-hele Au, na, ei boso bii, masala'e aok leobee.

¹² Huu dei fo faik ndia boe oo, Manetualain Dula Dale Malalaon nanoli dede'a de'ek mandaan, fo ei mataa sala.”☆

Tutuik la'e neu hataholi kamasu'i nggoak

¹³ Basa ndia, boe ma hataholi esa neme hataholi no'u kala mai natane Yesus nae, “Ama

---

☆ **12:10** Mateos 12:32; Markus 3:29 ☆ **12:12** Mateos 10:19-20; Markus 13:11; Lukas 21:14-15

Mesen aa! Tulun madenu au ka'ang, fo naba'e no au, ai aman pusakan.”

¹⁴ Tehuu Yesus nataan, nae, “Wei! See so'u nala Au, dadik Mana Maketu fo aketu ei dua nggei, dede'a mata leo ndiak?”

¹⁵ Basa boe ma Yesus kokolak neu hataholi no'u kala, nae, “Ei musi mata neuk, fo boso masanggenggeu. Huu hata no'u kala ia, taa bisa tanggon nasoda no mole-dame.”

¹⁶ Basa boe ma, Ana tui tutuik nakandandaak esa, nae, “Hambu hataholi kamasu'ik esa osin buna-boan makadotok. ¹⁷ Losak ndia kama mbembeda nana'a nala lakase'e, de taa bubuluk sangga tao sala leobee so bali. ¹⁸ Basa de ana naketun nae, “Au sangga tao leo iak leo! Au sangga ofe heni kama bembeda nana'a laa kala, fo au ambadedei kama mbembeda nana'a inahuuk esa, fo mbeda au osing buna-boan, ma basa hata-heto fe'e kala leu ndia. ¹⁹ Mete ma leo ndiak so, na, dei fo Au kokolak ua Au ao heheling, ae, ‘Wei! Mamana mbembeda nana'ak henuk so! Nana'ak dai so, fo na'a losa teu-teu kala. De, mu'a-minu malada-malada ma pepedo eik no namahokok leo! ²⁰ Tehuu Manetualain nafadan, nae, ‘Weih! O nggoam, dei! Le'odaen ia boe oo, o mate. Basa na, see ndia hambu basa o kama mbembeda nana'am no basa isi nala sila, bae?”

²¹ De, leo iak! Hataholi kada ana bisa nakaduduluk hata-heto makadotok nai daebafok ia, fo feen neu ndia aoina hehelin, tehoo nai Manetualain dudu'an, na, ndia ndia hata taak, huu ana taa mole no Lamatuak.”

*Kada mamahele neu Manetualain
(Mateos 6:25-34)*

22 Basa de Yesus nanoli nakadaik Ndia ana mana tungga nala, nae, "Boso tao nasambutek mia ei soda mala basa fain, la'eneu sangga na'a hata, do pake hata. 23 Huu ita sodan ia, lena heni hata fo ita ta'a, ma hata fo ita pake. 24 Mete sudik mbui kaa nggeo kala! Ala taa seleggali, taa ketu-kolu, taa laena kama mbembeda nana'ak, tehoo Manetualain nakaboi sala. Mete ma leo ndiak, na, neu ko Ndia boe oo, bisa nakaboi ei. Huu Ana timba-tai ei belim lena heni mbui kala. 25 Mete ma hataholi nambadeik neu titilok matan, basa na, nasambute no ndia aoina hehelin, na, meda ana bisa tao namanalu ndia sodan do? Taa bisa! 26 De, mete ma ana nasambute no kada dede'a kadi'ik leo ndiak, na, taa neni buna-boak hata-hata, boe ma hatina de ana bei nau nasambute bali no dede'a inahuuk? Ndia nanalan hata?

27 Mete sudik bungga nula. Ala taa tao osilutu, ma taa tenu sidi. Tehoo mane Soleman balo'a papaken neulaun ana seli boe oo, taa bisa laban bungga nula lolen.✧ 28 Te Manetualain nakaboi na'u ana, fo sosoan taa, fo nasoda faik ia, na, fo'a mai na, maten, fo hataholi la mbian neni ha'i dale neu. Mete ma leo ndiak, na, Ndia boe oo, bisa nakaboi ei fo belim lena heni na'u. De, hatina de ei taa masalai tebe-tebe neu Ndia? 29 Leo ndiak boe, ei boso masambute mia kada dede'a nana'a-nininuk. Huu dei fo Lamatuak nakanenin. 30 Hataholi fo taa mana tia-dea neu Lamatuak, huu ala mbilu mbuse fo lakaneni basa ia la. Tehoo ei taa bole leo ndiak, huu ei Amam manai nusa-sodak bubuluk so, basa hata fo ei

---

✧ 12:27 1 Mane-mane kala 10:4-7; 2 Isra'el no Yahuda Tutuin 9:3-6

paluun. ³¹ Mete ma ei makalala'ok Manetualain uen dei, na, dei fo Ndia boe oo, nakaneni dede'a kala sila fee ei."

*Mbeda hata-heto nai nusa-sodak
(Mateos 6:19-21)*

³² Boe ma Yesus tuti seluk bali, nae, "Ei sama leo bi'ilombo bubua anak esa, fo balakain taa fa boe. Tehuu boso bii! Huu ei Amam nai nusa-sodak ndia, Mane Inahuuk ndia. Hata fo Ndia enan, na, Ana namahoko feen Ndia ana susue nala. ³³ De, miu se'o heni ei balo'a mala, fo basa na, doin baba'e feen neu hataholi hata taa kala. No leo ndiak, na ei mbeda hata nai nusa-sodak, fo nai mamana sodak, de nahele makandondoo henin. Na'o la taa bisa leu lamana'o lalan. Hihinggi boe oo, taa bisa na'a nakalulutun. ³⁴ Masaneda matalolole! Huu ei hata mala lai bee, na, ei dale mala lai ndia boe."

Hataholi nadedenu kala lahehele ono-lau leledo-le'odaen

³⁵⁻³⁶ Yesus kokolak bali, nae, "Leledo-le'odaen, ei musi mahehele, fo ono-lau Lamatuak. Sama leo hataholi nadedenuk be'e nahani ndia malangga maumak fali neme feta kabin mai. Mete ma maumak dedele lelesu, na, ana bisa neu soi lelesu no lai-laik.✧ ³⁷ Mete ma maumak mai, na, nita ndia hataholi mana tao ue nala lahani leo ndiak, na, neu ko ala laua-lanale lalan seli. Huu dei fo maumak mesa kana natudu ndia dale malolen neu sala. Ana pake balo'a tao ues, de neu ono-lau hataholi mana tao ue sala nana'a malada. ³⁸ Hataholi mana tao ue sala sila ua-nale nala neulauk, huu ala ono-lau

✧ **12:35-36** Mateos 25:1-13; Markus 13:34-36

maumak no malole. Mae maumak mai neu sudi li'u hida, fo fatiladak do lolembilak boe oo, sila mana mahehele taa-taak.

³⁹ Dudu'a neulalau! Mete ma hambu maumak bubuluk li'u hida na'o la mai, na, neu ko ana taa fee lelak neu na'o la, fo ala ofe uman. ⁴⁰ De, ei musi mahehele taa-taa, huu taa hambu hataholi esa boe, bubuluk no teteben, ledoeik bee ndia Hataholi Isi-isik fali main bali.✧

Ana mana tungga dalen katemak, ma ana mana tungga dale taa katemak

(Mateos 24:45-51)

⁴¹ Basa de Petrus natane Yesus nae, “Ama Mesen! Ama nakandandaan isinaak ndia kada la'eneu ai mesa nggai, do la'eneu basa hataholi la?”

⁴²⁻⁴⁴ Boe ma Yesus nataa nae, “Nakandandaak ndia la'eneu basa hataholi la, fo ala taok aon sama leo malangga makanenik malelak, fo nakaneni no dale katemak neu ndia malanggan. Huu dei fo ndia malanggan so'u nalan, fo ba'e nana'ak fee hataholi mana tao ues fe'e kala. Mete ma ana manggate tao tungga ndia uen leo ndiak, na, mae sudi faik bee ndia malanggan mai boe oo, tehuu ana tao dede'a tetebes taa-taa. Basa de, ana naua-nanale nalan seli, huu ndia malanggan dei fo so'u nalan, fo ana nakaneni basa ndia hata-heton.

⁴⁵ Tehuu soe, mete ma malangga makanenik mulai dudua, nae, ‘Eh! Neu ko toulasik bei dook bei fo ana mai.’ Boe ma ana mulai mbomboko hataholi mana tao ues fe'e kala,

---

✧ **12:40** Mateos 24:43-44

touk ma inak. Basa de, ana nanggatuuk na'aninu no namahokok losa mafuk. ⁴⁶ Tehuu la'i esa, malangga makanenik tana du'a la'en, huu nggengge neuk ndia malanggan fali. Boe ma malanggan mbombokon, basa de ana husi henin, fo ana hambu baba'ek nai deak no'u no hataholi taa dale katemak fo taa mana tao tungga malanggan hihii-nanaun.

⁴⁷ Huu hataholi mana tao ues, bubuluk ndia malanggan hihii-nanaun, tehuu taa nau nahehele tao tunggan, do taa nau tao tunggan, na dei fo ana hambu huhuku belak. ⁴⁸ Tehuu hataholi mana tao ues, fo ana tao ues sala, huu taa bubuluk malanggan hihii-nanaun, na, dei fo ana hambu huhuku taa mabela. Huu hataholi mana simbo ues inahuuk, na ndia natataan inahuuk boe."

Lamatuak Yesus nanonolin bisa tao hataholi la, lalaba ao
(*Mateos 10:34-36*)

⁴⁹ Yesus tuti Ndia kokolan, nae, "Au mai fo tada kofe'ek Au hataholi nggala lo hataholi fe'e kala malai daebafok ia. Ndia sama leo hataholi pake ha'i, fo hotu heni kadafu kala. Au hihing, na, mete ma ha'i ndia mulai mbila nai sudi bee so. ⁵⁰ Tehuu Au musi lemba doidoso mabela ndia nakahuluk. Dei fo Au doidoso tebe-tebe losa Au ue mate'eng. ⁵¹ Ei mae hetuk Au mai uni dame nai daebafok ia, do? Taa! Au mamaing ia, tao ala hataholi la lahuu lasisimbo bafak, ma tao hataholi la latangelak huu Au nanonoling.

☆ **12:50** Markus 10:38

⁵² Mulai neme hatematak ia mai, hataholi la ka'a-fadi kala fanggi. Nai bobonggik esa na, telu ala laban dua, ma dua laban telu.

⁵³ Amak laban anan;
Anak laban aman.

Inan laban anan;
Anak laban inan.

Alinak laban fetofeun;
Fetofeuk laban alinan.”✧

*Malelak neulalau fai to'a-taak tanda nala
(Mateos 16:2-3)*

⁵⁴ Boe ma Yesus kokolak neu hataholi no'u kala sila, nae, “Mete ma ei mita ko'a makate sadu nai muli ele, na ei mae, ‘Ia tanda uda sangga mai.’ Memak tetebes leo ndiak. ⁵⁵ Mete ma ani nafumbu neme kona mai, na, ei mae, ‘Leledon ia matobin ana seli.’ ⁵⁶ Heh! Ei hataholi mana deamata kala ia, ei kokolak fe'ek, ma tao fe'ek! Ei malela kala, ei mafada sala fo lalelak daebafok ia, fai hanan ma fai oefaan hihii-nanaun. Tehuu hatina de ei taa nau malelak Lamatuak hihii-nanaun?”

*Ama mole-dame mia ei musu mala
(Mateos 5:25-26)*

⁵⁷⁻⁵⁸ Yesus kokolak nakadaik bali, nae, “Mete ma ei madede'a, na, hatina de ei taa nau maketu ao nggei, bee ndia tetebes! Malolenak ei tao tungga dame dei! Boso losak ei losa nai mana maketu dede'ak matan, boe ma naketun ei maso mini bui dale miu. ⁵⁹ Huu mete ma leo ndiak, na neu ko ei taa bisa kalua, losa ei bae ketu ei hutam fo mana maketu naketu basan ndia so.”

13

La'o ela soda manggalauk, fo fali tungga Lamatuak hihii-nanaun

¹ Faik ndia, hambu hataholi neu nafada Yesus, nae, gubenol Pilatus tao nisa hataholi Yahudi hida leme Galelea, neu ledoeik ala leni tunu-hotuk neni Uma Ina Huhule-haladoik nai Yerusalem. ² Namanene leo ndia, boe ma Yesus natane, nae, "Tungga ei, na, meda hataholi nana tao nisa kala sila, na, sala nala inahuun lena heni basa hataholi Galelea fe'e kala do? Huu ndia de, ala hambu huhuku mate? ³ Taa! Tehuu mete ma ei taa la'o ela ei soda manggalaum ndia, fo fali miu tungga Lamatuak hihii-nanaun, na, ei boe oo, dei fo makalulutuk, leo sila boe. ⁴ Basa na, leobee bali, la'eneu hataholi kasanahulu falu kala mana mate kala sila, huu fain uma batu madema tu'u tuni nala sala leme Siloam? Sila sala nala inahuun lena heni hataholi fe'e kala malai Yerusalem, do? ⁵ Taa! Tehuu mete ma ei taa la'o ela ei soda naputam ndia, fo fali tungga Lamatuak dala ndoon miu, na, ei boe oo, dei fo makalulutuk sama leo sila."

Ai taa kaboak, sama leo Lamatuak hataholi nala, fo buna-boa nala taa

⁶ Basa boe ma, Yesus tui seluk nakandandaak esa, nae, "Hambu hataholi esa naena ai kaboak* nai osin dale. Ana nambue mai titilo sudik, fo sangga bubuluk ai ndia naboas so, do beik. Tehuu

---

* **13:6** Dede'a Indonesia pake dede'a de'ek 'ai ara' neme dede'a Yunani nae, *sukei*. Tehuu Susula Malalaok natudu ai esa nai ele, fo hataholi la lateme la'a boan. Nai Indonesia baba'ek dulu, hataholi la taa la'a 'ai ara' boan. De, 'ai ara' manai Susula Malalaok, taa sama leo ita ai aran manai iak.

ai ndia bei ta naboa. ⁷ Basa boe ma, ana nadenu ndia hataholi mana tao ues nai osi dale, nae, 'Teuk telu ia so, au mai taa-taa fo sangga ai ia boan, tehoo au taa hambu hata esa boe. De, kekeko henin, huu ai ia kada na'a mamananak.'

⁸ Tehoo mana tao osi ndia nataa, nae, 'Ama boso mamananasa. Fee ai ia teuk esa bali. Fo suek au fufu'a daen ndule huun, ma basa na, au tao pupuk neun, fo tao na'aon. ⁹ Mete ma teu mana maik, ai ia naboa, na malole. Tehoo mete ma taa, na, kekeko henin leo.'"

Lamatuak Yesus tao nahai ina dea mbukuk esa, la'eneu fai huhule-haladoik

¹⁰ La'i esa, nandaa no hataholi Yahudi la fai huhule-haladoik, de Yesus neu nanoli nai uma huhule-haladoik. ¹¹ Nai ndia hambu inak esa dean mbukuk teuk sanahulu falu ia so, huu nitu tataon ndia. Ana taa bisa nambadeik natetu aon. ¹² Yesus nita inak ndia, boe ma noke nalan, de nafadan, nae, "Ina! Hatematak ia ina hai ia so." ¹³ Boe ma Yesus tao liman neu inak ndia, de nggengge neuk, inak ndia dea manambukun, nakandoo tutik. Boe ma ana noke makasi ma koa-kiok Manetualain.

¹⁴ Tehoo malangga uma huhule-haladoik ndia, manggalau, huu Yesus tao nahai hataholi, la'eneu fai huhule-haladoik. Boe ma ana nafada hataholi no'u kala, nae, "Sosoda ina esa, na hambu kada faik nee tao ues. De, malolenak hataholi kamahedi kala mai la'eneu fai tao ues, fo sangga hataholi mana tao nahai sala. Boso mai nai fai huhule-haladoik!"[☆]

[☆] **13:14** Kalua neme Masir mai 20:9-10; Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 5:13-14

15 Tehuu Yesus nataan, nae, “Heh! Hataholi mana dea-mata kala. Nai fai hahaek na, ei tao ues, hetu? Huu ei miu mbo'i ei sapi mala ma keledei, fo fee sala linu oe, hetu?! 16 Inak ia, ba'i Abraham tititi-nonosin, sama leo ita boe. Nitu la malanggan hengge nalan teuk sanahulu falu ia so. Mete ma Au mbo'i henin la'eneu fai huhule-haladoik, na, salak ndia do?”

17 Lamanene leo ndia, boe ma Yesus musu nala, mae. Tehuu hataholi no'u kala lamahoko lo Ndia tatao-nono'i malole nala.

Lamatuak Yesus fee nakandandaak la'eneu ai de'ek fo kadi'i anak nalan seli

(Mateos 13:31-32; Markus 4:30-32)

18 Boe ma Yesus kokolak tuti bali, nae, “Leo Au akasasamak Lamatuak hataholi nala sama leo hata bae? 19 Sososan sila kada lumak, tehoo dodoo boe ma ala lamano'u. Ala mulai sama leo ai de'e kadi'i anak. Hataholi selen neu ndia osin. Boe ma ana moli mai, de dadik ai inahuuk. Boe ma mbui kala mai landunu nai ba'e nala.”

Lamatuak Yesus fee nakandandak la'eneu laluteik

(Mateos 13:33)

20 Basa de, Yesus kokolak bali, nae, “Leo Au akasasamak Lamatuak hataholi nala no hata bali, bae? 21 Ndia sama leo laluteik, fo ina kala ha'i lalan, de seseo kana no hade uu saku dua,† fo tao loti no'uk. Boe ma hade uu nana seseok ndia, mbela mai losa ana inahuu, huu kada laluteik fa anak boe. Nakandandaak ia sosoan leo iak,

---

† **13:21** Dede'a Yunani nae hade uu sata telu. Sata esa na meda liter sanahulu dua. De, sata telu, na liter telu hulu nee.

Lamatuak hataholi nala le'a-nole lala sala, de boe nakambela leo ndiak.”

Nusa-sodak lelesun kadi'ianak
(Mateos 7:13-14, 21-23)

²² Basa ndia, boe ma Yesus asa mulai la'o leni kota Yerusalem leu. Ana singgo la'o-la'o tungga-tungga dalak nai kota ma nggolok sila, fo nanoli hataholi la. ²³ Nai mamanak esa, hambu hataholi esa natanen, nae, “Ama Mesen! Meda kada hataholi luma kala ala bisa hambu sodak, do?”

²⁴ Ana nataa, nae, “Nusa-sodak lelesun dalek neu ndia kadi'ianak. De, mbalak eik, fo ei bisa maso tungga ndia. Huu hambu hataholi no'u kala, soba maso, tehoo taa bisa. ²⁵ Mete ma maumak nggoe lelesun so, na, dei fo ei mambadeik nai deak, fo dedele lelesu, ma eki moke tulun, mae, ‘Ama! Soi lelesu dei!’

Tehoo dei fo Ana nataa, nae, ‘Ei ia, see? Au taa alelak ei maa!’

²⁶ Boe ma ei mae, ‘Talobee de, Ama taa malelak ai? Ai ndia mateme mi'a-minu mia Ama. Ama boe oo, mateme manoli ai, nai ai okofoo nala.’

²⁷ Boe ma dei fo Ana nataa nae, ‘Au afada ndia isinaak so, Au taa alelak ei! Ei ia, kada hataholi fo mana tao manggalauk. De, boke malai heok ia!✧

²⁸ Basa boe ma, dei fo mete ma Manetualain naketu basa hataholi la dede'a nala, na ei kada mamatani, ma mamasana. Tehoo ei mita ba'i Abraham, ba'i Isak, ba'i Yakob, ma basa Manetualain mana kokola nala, maso langgatuuk lai nusa-sodak so. Tehoo ei nana husi henik, mini deak miu.✧ ²⁹ Dei fo hataholi la leme basa

✧ 13:27 Sosoda Koa-kio kala 6:9 ✧ 13:28 Mateos 22:13; 25:30

daebafok bu'u nala mai, fo leme ledο sasadun mai, losa ledο tetesa neun; neme kii mai losa kona, langgatuk la'a no'u lai Manetualain uma manen.✧ ³⁰ Tanda matalolole dede'ak ia; dei fo mete ma Lamatuak naketu hataholi la dede'a nala, na hambu hataholi makahuluk, nae hetuk ndia kada hataholi kadi'ik, tehoo ana hambu hada-holomata inahuuk. Ma hambu hataholi makahuluk luma lae ndia hataholi inahuuk, naa te Lamatuak tao ndia, kada hataholi kadi'ik."✧

*Lamatuak Yesus tuda kasian neu kota
Yerusalem isi nala
(Mateos 23:37-39)*

³¹ Faik ndia, hambu hataholi Farisi luma, mai lasale Yesus, boe ma lafada, lae, "Malolenak Ama Mesen heok dook muni mamana fe'ek muu, huu mane Herodes sangga tao nisa Ama."

³²⁻³³ Boe ma Yesus nataa, nae, "Heh! Toulasik ndia manggalaun ana seli! Ei miu mafadan, mae, 'Au husi heni nitu la, ma tao ahai hataholi kamahedi kala, nai faik ia, ma fo'a mai. Neu binesan, bei fo Au ueng ndia basan.' Mae talobee boe oo, Au bei nau tao ues fa bali, nai dalak fo Au uni Yerusalem uu. Huu hataholi Yerusalem sila, fo lahiik tao lisa Manetualain mana kokola nala.

³⁴ Awii, hataholi Yerusalem nala aa! Ei ia, fo mambue tao misa Manetualain mana kokola nala, ma mbia makamate hataholi nana dedenu kala, fo ala mai latudu dalak neu ei. La'i no'uk Au nau akabubua fo anea ei so, suek babaa ala ei, mima manggalauk mai, sama leo manu ina nasulu nala ana nala, neu lidan dale. Tehoo ei

---

✧ **13:29** Mateos 8:11-12 ✧ **13:30** Mateos 19:30; 20:16; Markus 10:31

taa nau. ³⁵ Hatematak ia, Lamatuak taa mbali ei uma huhule-haladoim ndia so bali. De, mbilabinesak te louk so. Dei fo ei taa mita Au bali, losa ei manaku, mae,
 'Manetualain fee baba'e-babatik neu hataholi, fo mana mai neni Lamatuak naden, huu Lamatuak nadenu Ndia so!"[☆]

14

Lamatuak Yesus tao nahai hataholi, la'eneu fai huhule-haladoik

¹ La'i esa, la'eneu fai huhule-haladoik, de hataholi partei Farisi la malanggan esa hoka Yesus, fo neu na'a nai ndia uman. Ana nanggatuuk na'a, tehoo hambu hataholi malok Ndia, fo sangga nita Ana tao hata, la'eneu fai huhule-haladoik.
² Faik ndia, hambu hataholi kamahedi mbaeak esa, nanggatuuk nai ndia boe. ³ Boe ma Yesus natane malela heti-heu Yahudi esa, ma hataholi Farisi fo mana manggatuuk la'a lai ndia boe, nae, "Tungga ba'i Musa heti-heun, na bole tao nahai hataholi kamahedik, la'eneu fai huhule-haladoik, do taa?"

⁴ Tehoo taa hambu hataholi esa hu'a bafan boe. Boe ma Yesus daba hataholi kamahedik ndia, de ana hai tutik. Boe ma Yesus nadenun fali. ⁵ Basa ndia, boe ma Yesus natane sala bali, nae, "Metete ma hambu kakanak esa tuda neni oe dolu dale neu, la'eneu fai huhule-haladoik, na, ei miu kalua henin, do taa? Metete ma sapi tuda, na ei elan, do hela kaluan lain mai? Neu ko ei miu hela kaluan neni lain mai. Na, ndia sosoan, nae, ei tao ues ndia, hetu!"[☆]

⁶ Lamanene Yesus kokolak leo ndia, boe ma taa hambu hataholi esa boe, ana bisa nataa Ndia.

Boso sangga matak

⁷ Faik ndia, Yesus susuli hataholi la, fo mana mai la'a feta lai uma ndia. Hataholi no'u kala hele mamananak lai mata, fo langgatuuk leu ndia. Nita leo ndia, boe ma Ana kokolak, nae, ⁸ "Mata neuk, baa! Mete ma hataholi hoka ei, fo ei mini feta kabin miu, na, boso miu sangga manggatuuk nai hataholi inahuu kala mamana nala. Huu boso losak mafetak hoka hataholi inahuun lena. ⁹ Mete ma leo ndiak, na, mafetak mai nafada o, nae, 'Boso mamananasa, baa! Ama hii, na, tulun lali muni dea muu dei, huu au sadia kadela ia, soaneu hataholi inahuuk!' Boe ma o fo'a la'o ela kadela ndia no mamaek, de o muu manggatuuk muu kadela manai dea. ¹⁰ De, mete ma o hambu hohokak, na, muu manggatuuk muu kadela manai dea nalan seli. Dei fo mete ma mafetak nita o, boe ma ana mai, de nae, 'Eh, Ama! Mai manggatuuk muu mata ia.' No leo ndiak, na, ei hambu hada-holomata nai basa nana hoka kala mata nala. ✧ ¹¹ Huu hataholi fo mana soso'uk aon, dei fo Lamatuak tao natudan. Tehuu hataholi mana tao aon sama leo hataholi kadi'ik, na, dei fo Lamatuak so'u lai kana." ✧

¹² Basa ndia, boe ma Yesus kokolak no mau-mak, nae, "Fai seluk, mete ma ama tao feta, na, boso hoka ama bobonggin ma nonoo kamasu'i mala! Huu neu ko ala bisa hoka bala ama. ¹³ Mete ma ama tao feta, na, hoka hataholi hata taa kala, hataholi hela eik, hataholi fo taa bisa la'ok, ma hataholi mboke kala. ¹⁴ Neu ko ala taa

---

✧ **14:10** Dede'a Lasik 25:6-7 ✧ **14:11** Mateos 23:12; Lukas 18:14

bisa bala ama. Tehuu mete ma ama hoka sala, na, Manetualain ndia bala. Dei fo mete ma Ana tao nasoda falik hataholi kamahele mana mate kala so, na, Ana taa nafalende heni ama dale malolen.”

*Nakandandaak la'eneu feta inahuuk
(Mateos 22:1-10)*

¹⁵ Lamanene leo ndia, boe ma hataholi mana manggatuuk mei esa no Yesus, kokolak, nae, “Maua-manalek neu hataholi, fo na'a tungga no'u nai Manetualain uma manen, bae!”

¹⁶ Yesus nataa, nae, “Au tutuing leo iak: hataholi esa tao feta inahuuk. Boe ma ana hoka hataholi makadotok. ¹⁷ Ledoeik feta nahehele sangga mulai, boe ma nadenu ndia hataholi nadedenun neu noke hataholi nana hoka kala, nae, ‘Mai leo, huu feta sangga mulai.’ ¹⁸ Tehuu basa sala lato'o mata-mata kala, fo suek taa bisa leu. Esa nato'o, nae, ‘Awii! Bei fo au hasa ala osi esa, de au musi uu ita sudi kana dei. Boso mamasana baa!’ ¹⁹ Fe'ek nato'o, nae, ‘Bei fo au hasa ala sapi luku pasan lima. De au sangga uu soba sudi kasa ia, de boso mamasana baa!’ ²⁰ Fe'ek bali, na, nae, ‘Bei fo au sao, de taa bisa.’

²¹ Boe ma hataholi nana dedenuk fali, de nafada ndia malanggan. Namanene leo ndia, boe ma malanggan ndia luli nalan seli. Basa boe ma ana palenda ndia hataholi nadedenun ndia, nae, ‘Mete ma leo ndiak, na o kalua lai-lai! O muni basa okofoo la ma dala makabi'a kala, nai kota ia muu, fo hoka basa hataholi kasia nala, hataholi hela ei kala, hataholi mboke kala, ma hataholi lu'u kala’ ²² Namanene leo ndia, boe ma hataholi nadedenuk ndia neu hoka basa hataholi

la sila. Basa de ana neu nafada, nae, ‘Ama! Basa hataholi la mai so, tehoo mamana kala no'uk bei louk.”

²³ Boe ma malanggan ndia, nae, ‘Mete ma leo ndiak, na, o muu seluk bali, muni nggolo kala malai kota deak, losa osi la. Kokoe mala sudi see, fo mua sala mai, fo sadi ala tao lahenu mamana feta ia. ²⁴ Mamanene baa! Hataholi mana timba heni Au hohokang ndia, taa lameda feta ia ladan fa boe!”

Hingga neulalaun dei, bei fo tungga Lamatuak Yesus

(Mateos 10:37-38)

²⁵ Basa ndia, boe ma Yesus asa, la'o lakandoo leni Yerusalem leu. Hataholi no'u kala tungga Ndia. Basa de Ana nasale sala, boe ma Ana kokolak nae, ²⁶ “Hataholi fo tebe-tebe nau tungga Au, na, musi sue Au *lena* heni basa-basan: lena heni ndia ina-aman, lena heni ndia sa-anan, lena heni ka'a-fadin, nakalenak lena heni ndia aoina hehelin. Mete ma taa, na, hataholi ndia, taa nandaa dadik Au ana mana tunggang.✧

²⁷ Huu hataholi fo taa nau lemba doidosok, huu ana tungga Au, na, ndia taa nandaa dadik Au hataholing. Hataholi fo nau dadik Au hataholing, na, mae hataholi sangga tao nisan boe oo, tehoo ana lemba nakandoo doidoson.✧

²⁸ De, mete ma sangga nau tungga Au, na, hingga neulalaun dei. Conto leo hataholi sangga nambadedei uma katadak. Ana musi hingga nakahuluk ongkos losa lutu-lutuk. Huu boso

---

✧ **14:26** Mateos 10:37 ✧ **14:27** Mateos 10:38; 16:24; Markus 8:34; Lukas 9:23

losak doik taa dai. ²⁹ Mete ma taa hingga lutu-lutuk, na, nafo ana bei fo tao fanderen, naa te basa doi kala so. Basa de, hataholi la hika lakamamae kana ³⁰ lae, 'Ei mete sudik hataholi ndia dei. Bei fo ana tao fanderen, fo bei ta hatahata, naa te basa doik so.'

³¹ Conto fe'ek, fo ndia dede'a natatik. Manek fo nau natati, na, ana musi nanggatuuk hingga nakahulu kana, no ndia nonoo nala. Mete ma ndia soldadu nala kada hataholi lifun sanahuluk, na, meda ana bisa sengg laban musun hataholi lifun dua hulu, do taa? ³² Mete ma hingga basan so, tehoo dei fo ndia nana senggik, na, malolenak, ledoeik musu bei nai dook, na, ana haitua memak hataholi nadedenuk neu, fo tao dame. ³³ Leo ndiak boe neu hataholi mana nau tungga Au. Ana musi hingga neu-mai, nae, ana nahehele so, fo la'o ela basa-basan, do taa? Tehoo mete ma taa, na hataholi ndia taa nandaa dadik Au ana mana tunggang.

*Hataholi fo taa nandaa tungga Lamatuak
Yesus, na, sama leo masuk fo sosoan taa so bali
(Mateos 5:13; Markus 9:50)*

³⁴⁻³⁵ Yesus tuti Ndia kokolan no conto fe'ek bali, nae, "Masik ndia, neulauk. Ita paken fo tao nalada nana'ak. Tehoo mete ma masuk ndia mamin so, na, ndia sosoan hata? Taa bisa paken so bali, fo tao nalada nana'ak. Sangga taon neu pupuk boe oo, taa bisa. Kada ita nggali henin leo. See kandi'idook, na, mamananene neulalau, bou!"

15

Bi'ilombo mana mopok (Mateos 18:12-14)

¹ Faik ndia, hataholi mana la'ok bea, no hataholi papake taak fe'e kala, lambue leni Yesus leu, fo sangga lamanenen. Tehuu hataholi Yahudi la, tao sila leo hataholi taa malole. ² Lita leo ndia, boe ma hataholi Farisi la, ma mese anggama Yahudi la, manggalau, lae, "Awe'ek! Hataholi ia nanonoo no hataholi papake taa kala. Nakalena bali Ana nanggatuuk na'a no sala bali."✧

³ Namanene leo ndia, boe ma Yesus tui fee sala nakandandaak ia, nae, ⁴ "Leo esa neme ei mai, bi'ilombon natun esa. Boe ma mopo esa. Hatematak ia, hataholi ndia musu tao hata? Neu ko ana la'o ela biilombo kasio hulu sio kala sila leu mamana sodak, fo neu sangga losa hambu bi'ilombo mana mopok ndia. ⁵ Mete ma ana natonggo no bi'ilombo ndia, na, ana lu'a neni fali kana no namahokok. ⁶ Losa uma, boe ma ana noke ndia nonoo nala, de nafada sala, nae, 'Wei! Ei mai fo mamahoko makasoe mia au dei! Huu au hambu falik au bi'ilombo mana mopong so." ⁷ Nai nusa-sodak leo ndiak boe. Mete ma hambu hataholi kasalak esa hondak, boe ma ana fali neni Lamatuak neu, na basa nusa-sodak isi nala lamahoko lalan seli. Ala lamahoko lalan seli, huu hataholi esa fali neni Lamatuak neu, lena heni hataholi kasio hulu sio kala mai, fo mana masoda no ndoo sala, ma taa sala dalak."

Doi lilo fulak mana mopok

⁸ Basa de Yesus tui nakandandaak esa, nae, “Hambu inak esa doi lilo fulan sanahulu.* Naa te mopo esa. De, hatematak ia, ana sangga tao hata bali? Neu ko ana neu dede ha'i neu banduk, de ana loti sudi nai bee, ma ana sasapu uma ndia losa basa bu'uk lala'en, fo ana sangga neulalau doik ndia. ⁹ Faik fo ana hambu falik doik ndia, boe ma ana noke nala hataholi uma tia-tai nala, de nae ‘Wei! Ei mai fo mamahoko no'u mia au dei! Huu au hambu falik au doi mana mopong ndia so!’ ¹⁰ Nai nusa-sodak leo ndiak boe. Mete ma hambu hataholi kasalak esa hondak, de basa na ana fali neni Lamatuak neu, na, neu ko basa ata nusa-soda kala lamahoko lalan seli.

Kakana mana mopok

¹¹ Basa boe ma, Yesus tuti Ndia tutuin no nakandandaak fe'ek esa bali, nae, “Hambu touk esa no ndia ana touanan dua. ¹² La'i esa, kakana mate'a teisusuk, nafada aman, nae, ‘Ama aa! Ba'e fee au hata pusaka hatematak ia leo!’ Boe ma aman ba'e hata la sila neu anan dua sala. ¹³ Taa dook boe ma, kakana mate'a teisusuk ndia se'o heni ndia baba'en. Basa de ana mbomboti nala ndia balo'an, de ana la'o neni nusak dook neu. Nai ndia, ana ngganggali loloo heni ndia doi nala ma nasoda no kada sosoa aok. ¹⁴ Faik fo ndia doin basan, boe ma ndoes ana seli, langga la'e nusak ndia, losa touanak ndia boe oo, ana natai bauk. ¹⁵ Boe ma ana neu sangga ues, de touk esa nai nusak ndia, simbok nalan, fo feen ana nakaneni bafi la nana'an. ¹⁶ Huu touanak ndia, taa nakatataka nala ndoes so bali, de ana

---

* **15:8** Dede'a Yunani sulak nae, *drakma* sanahulu. Drakma esa, sama leo tukan nggadin faik esa.

sadia na'a bafi la nana'an. Huu taa hambu hataholi, fo ana nau feen na'a.

¹⁷ Doo-doo, boe ma ana mulai dudu'a neu-mai, nae, 'Nai au amang uman, na, basa hataholi mana tao ue sala la'a losa lakabete. Naa te au nai ia, sangga mate ua ndoes ia so. ¹⁸ Malolenak, au fali leo, uni au amang uu. Basa na, au afadan ae, 'Ama aa! Au tao sala inahuuk neu Lamatuak ma ama so. ¹⁹ Au taa andaa dadik neu ama anan so bali. Ela ama simbok mala au, dadik neu mana tao ues nai ama uman boe oo, malole ndia!'"

²⁰ Ana dudu'a leo ndiak, boe ma ana fo'a, de fali neni aman uman neu. Bei nai dook, tehuu toulasik nitan so, boe ma ana tuda kasian neun. Ana konda neme uma mai, de nalaik neu soluk ndia anan fo ana fali ndia so. Basa de toulasik holu nalan, ma idun.

²¹ Boe ma kakanak ndia kokolak neu aman, nae, 'Ama aa! Au tao sala inahuuk neu Lamatuak ma ama so. Au taa andaa, dadik neu ama anan so bali.'

²² Tehuu ndia aman palenda nakandoon ndia hataholi mana tao ue nala, nae, 'Wei! Lai-lai, dei! Miu ha'i mala badu neulaun seli, fo papaken. Tao ndeli neu ndia lima ku'un, ma sapatu neu ein. ²³ Miu hela mala sapi nakaboik ma'ao ndia, fo tatin, huu ita sangga tao feta takasoe. ²⁴ Huu au anang ia, sama leo maten so, tehuu hatematak ia ana nasoda fali so. Ndia mopo so, tehuu hatematak ia, au hambu fali kana so.' Kokolak basa leo ndia, boe ma ala mulai feta lakasoe.

²⁵ Faik ndia, kakana ka'ak taa nai uma, huu ana tao ues nai osi. Ledoeik ana fali, namanene neme dook mai hataholi la, lakaminak musik, ma ala foti-longge. ²⁶ Boe ma ana noke nala hataholi

mana tao ues esa, de natanen, nae, 'Weih! Tao nakasoe hatak ia?'

²⁷ Hataholi mana tao ues ndia, nataa nae, 'Ama fadim fali main so. De, ama amam nadenu tati sapi, fo tao feta inahuuk, huu ndia anan fali no sodak so.'

²⁸ Namanene leo ndia, boe ma kakana ka'ak luli. Ana taa nau maso neni uma dale neu so. Boe ma aman neu kokoen fo ana neni uma dale neu.

²⁹ Tehuu ana manggalau nae, 'Ama! Dudu'a sudi kana dei! Doo-doo basa ia, au mbilu mbuse tao ues sota mate, sama leo ama mana tao uen. Au taa la'olena itak ama hihiin. Mae leo ndiak boe oo, tehuu ama bei ta fee nitak au bi'i ana esa, fo au tao feta akasoe, ua au nonoo nggala.

³⁰ Tehuu taa bubuluk, ama anan ia, ana tukan loloo heni doik, neu nakaminak inak fo tao nabasa ama doin. Hatematak ia, ana fali main so, boe ma ama tati sapi ma'ao nalan seli, fo tao feta inahuuk neu ndia.'

³¹ Tehuu aman nataa, nae, 'Ana susueng aa! Mamanene neulalau! Doo-doo basa ia, o leo sama-sama mua ama. Basa hata fo ama enan, na, o enam basa sila. ³² Tehuu hatematak ia, ita musi feta takasoe, huu o fadim esa ia. Makahulun, sama leo maten so, tehuu hatematak ia ana nasoda fali so. Ana mopo so, tehuu hatematak ia, hambu fali kana so.'"

16

Malangga makanenik masapedok

¹ Basa de Yesus nakadaik nakandandaak esa bali neu Ndia ana mana tungga nala, nae, "Hambu hataholi kamasu'ik esa, fee hataholi

esa ana tao ues, fo ana dadik ndia malangga makanenik. Tehuu doo-doo boe ma malanggan ndia, namanene malangga makanenik ndia, mulai naputak fo tao nakahehenik ndia. ² De, ana noke nala malangga makanenik ndia, de nafadan, nae, 'O ia, talobee? Au amanene o mambue maputak au hata nggala. Hatematak ia, o muu tao susula laporan la'eneu ues tataon ia, fo au palisa kana dei. Huu basa ndia, na, au sangga fee o hahae.'

³ Namanene leo ndia, boe ma malangga makanenik ndia, dudu'a neu-mai, nae, 'Au soe ia so, maa! Hatematak ia, au sangga tao hata bali? Au taa abe'i foi dae. Dadik neu mana hule doik boe oo, au mae. ⁴ Mete ma au taa bisa tao ues nai ia bali, na au sangga dalak, fo ela hataholi fe'e kala bei nau tulun simbok au.'

⁵ Huu ndia de, ana mulai noke nala basa hataholi mana mahuta kala neu ndia malanggan. Ana natane hataholi kaesan, nae, 'Weih! O bei mahuta hida nai au malanggan?'

⁶ Hataholi ndia, nataa nae, 'Au hutang mina setun liter lifun haa.'*

Boe ma malangga makanenik, nae, 'Tetebes! Ia mala o susula hutan. Hatematak ia, sii henin leo, basa de ana nanggatuuk, fo sulak lai-lai susula huta beuk, nae, o mahuta kada mina liter lifun duak.'

⁷ Basa de neu natane hataholi kaduan, nae, 'O bali, mahuta ba'ubee?'

---

* **16:6** Susula Yunani nae, '*batos* natun esa'. Batos esa, na, liter telu hulu lima losa liter haa hulu.

Ana nataa, nae, 'Au ahuta hade karon lifun esa.'[†]

Malangga makanenik ndia nafadan, nae, 'Sii heni susula huta laak ndia, ma basa na sulak huta beuk, mae, karon natun faluk.'

⁸ Ana tao leo ndiak, losa ndia malanggan bubuluk ndia kekedin. Tehuu malanggan ndia, musi manaku, nae, malangga makanenik manggalauk ndia, memak masapedon ana seli.

Au afada nakandandaak ndia, suek ei bubuluk, mae, mete ma nakasasaman no hataholi kamahele kala, na, hataholi taa kamahele kala memak masapedon ana seli, nasoda nai lauinggu laladan.

⁹ De, ei dudu'a sudi kana. Mae hataholi daebafok nambue tao dede'a manggalauk pake sila hata nala, tehuu malolenak ei pake ei hata daebafom fo tulu-fali hataholi la. No leo ndiak, na ei boe oo, hambu nonook makadotok. Mae hata la sila basan, tehuu dei fo Lamatuak sadia mamanak fee ei, nai nusa-sodak.

¹⁰ Mete ma hataholi ndoos nai dede'a kadi'i ana kala, na, neu ko ana ndoos nai dede'a inahuuk. Tehuu mete ma hataholi naputak nai dede'a kadi'i ana kala, na, neu ko naputak nai dede'a inahuuk. ¹¹ Mete ma hataholi taa bisa namachele ei, fo makaneni hata basa faik, fo dede'a kadi'ik nai daebafok ia, na talobee fo Lamatuak namachele ei nai dede'a inahuuk? ¹² Mete ma ei taa bisa makaneni hataholi fe'ek hatan, na see nambalani nau fee ei hatan?

¹³ Nadedenuk esa, taa bisa namanene malanggan dua. Huu dei fo ana husembuluk neu esa,

---

[†] **16:7** Susula Yunani nae, 'Koros natun esa'. Koros esa, na, ndia liter natun telu sio hulu.

ma ana sue esa. Do dalen katemak neu esa, ma taa mbali esa. Leo ndiak boe no ei, huu hataholi taa bisa sue Manetualain, sama-sama no doik.”✧

Lamatuak Yesus kokolak la'eneu doik, la'eneu Hala Malole, ma la'eneu sasaok-namaketuk (Mateos 11:12-13; 5:31-32; Markus 10:11-12)

¹⁴ Faik ndia, hambu hataholi Farisi luma tungga lamanene Yesus kokolan isinaak ndia. Boe ma ala haumemee Ndia, huu ala balena'o doik. ¹⁵ Tehuu Yesus nataa, nae, “Wei! Mae ei tao malalao aok nai hataholi matan, tehuu Manetualain bubuluk ei dale mala sila manggalauk. Hambu dede'ak no'uk, fo hataholi so'un demademak, naa te tungga Manetualain, na, dede'ak ndia manggalauk, ma Ana nunute sala.

¹⁶ Losa no Yohanis Mana Salanik mamain, na, ita hataholi Yahudi tasoda tungga ba'i Musa ma Lamatuak mana kokola nala heti-heun. Tehuu hatematak ia, Lamatuak Hala Malolen nana tui-benggak nai sudi bee. Hataholi no'uk lasusua tingga-tingga, fo suek ala lasoda tungga Lamatuak hihii-nanaun.✧ ¹⁷ Leo mae lalai ma daebafok mopo heni sala, tehuu Manetualain heti-heun taa mopo fa boe. Titi-koma boe oo, taa mopo sala!✧

¹⁸ Hataholi fo ana ela heni sao inan, fo ana sao seluk bali no ina fe'ek, na hohonggek ndia. Basa de hataholi sao no ina sao elak, na hohonggek ndia boe.”✧

Tutuik la'eneu hataholi kamasu'ik ma Lasarus

¹⁹ Yesus tui nakadaik, nae, “Hambu hataholi kamasu'ik esa, nahiik pake balo'a malole fo

---

✧ **16:13** Mateos 6:24   ✧ **16:16** Mateos 11:12-13   ✧ **16:17** Mateos 5:18   ✧ **16:18** Mateos 5:32; 1 Korintus 7:10-11

nana taok neme tema banggana'uk mai. Leledole'odaen ana na'a-ninu malada-malada, ma ana soso aon. ²⁰ Nai ndia, hambu hataholi mana taik esa. Ndia naden Lasarus. Ndia aon henuk no bisu mbuluk. Tungga-tungga faik, nonoo nala loon, fo taon neu hataholi kamasu'ik ndia lelesu tembok matan. ²¹ Ana nahiik na'a neme hataholi kamasu'ik ndia nana'a ela nala, tehuu tana hambu hata esa boe. Kada busa la mai lalamemei ndia bisun nanan.

²² Basa boe ma Lasarus maten. Boe ma Manetualain ata nusa-sodan mai ha'i nalan, de nanggatutuun neu ba'i Abraham boboan.

Taa dook boe ma hataholi kamasu'ik ndia maten, de hataholi la, latoin. ²³ Tehuu ndia taa maso nusa-sodak. Ana maso neni naraka neu, sama-sama no hataholi mana mamate kala no'uk. Nai ndia, ana hambu doidosok taa-taa. Boe ma la'i esa, ana botik matan, de nita Lasarus nanggatuuk namahoko, nai ba'i Abraham boboan. ²⁴ Boe ma ana nanggou, nae, 'Ba'i Abraham aa! Kasian neu au dei! Fee Lasarus dombe lima ku'u mbedan neu oe, fo ana mai nakadoen neu kada au maang mbedan boe oo, malole ndia. Huu au doidoso mamates nai ha'i naraka ia!'

²⁵ Tehuu Abraham nataa, nae, 'Ana nggo ei! Masaneda neulalau neu fain, fo faik o bei masoda nai daebafok, o hambu basa malole la. Tehuu Lasarus kada hambu toto'ak. De, hatematak ia Lamatuak kokoe-nanasi ndia nai ia, tehuu o doidoso. ²⁶ Nakalentak bali, nai o ma ai laladan ia, Lamatuak tao leak maloa esa. De, hataholi malai ia kala, taa bisa leni ei miu, ma hataholi malai ndia kala, taa bisa leni ia mai.

²⁷ Boe ma hataholi kamasu'ik ndia noke, nae, 'Mete ma leo ndiak, na, ba'i tulun madenu Lasarus neni au amang uman neu dei. ²⁸ Huu au bei fadi toung lima lai ele. Madenu Lasarus neu nasaneneda kasa, fo ala fali leni Lamatuak leu leo. Fo suek mate sala, na, boso ala maso leni mamana doidosok ia mai.'

²⁹ Tehuu Abraham nataa, nae, 'Manetualain fee sala ba'i Musa ma Lamatuak mana kokola nala susula nala. O fadi mala bisa les bali-bali, fo lalalak Lamatuak hihii-nanaun.'

³⁰ Tehuu, hataholi kamasu'ik ndia sapa, nae, 'Ba'i Abraham aa! Ndia bei ta dai. Ala taa mbali Lamatuak Dede'a-kokolan! Musi hambu hataholi mana matek kalua neme lates dale mai, fo neu nafada sala, bei fo ala hondak, boe ma nau lamanene.'

³¹ Tehuu Abraham nataa, nae, 'Mete ma ala taa nau lamanene ba'i Musa ma Lamatuak mana kokola nala dede'a-kokola nala, na, mae hataholi mana matek kalua neme lates dale mai boe oo, ala taa nau lamanene.'"

17

Lamatuak Yesus nanoli la'eneu hataholi mana tuda neni salak dale neu, ma manoke ambon (Mateos 18:6-7, 21-22; Markus 9:42)

¹ Yesus nafada Ndia ana mana tungga nala, nae, "La'i no'uk hambu hataholi fo tuda neni salak dale neu, huu hataholi fe'ek tataon. Tehuu hataholi mana tao dede'ak ndia, soen ana seli.

² Mete ma hataholi mana tao dede'ak leo ndiak, losa hambu kakanak taa namahede Au, na, dei fo Manetualain feen huhuku belak. Da'uanan lena, na, malolenak mba'a batu inahuuk esa neu lesuha'in, fo mbia henin neni tasi dale neu.

³ De, manea neulalau, fo ei boe oo, boso tao mala hataholi tuda salak dale neu! Tehuu mete ma o tolanoom tao salak, na, ka'in. Mete ma ana hondak, boe ma ana mai noke ambon, na, mafalende heni ndia salan ndia.☆

⁴ Mete ma o tolanoom tao salak la'i hitu nai leledok esa, boe ma ana hondak, de ana mai noke ambon la'i hitu, na, o musi mafalende heni salan la'i hitu boe."

Hataholi musi namahele Manetualain koasan

⁵ Faik esa, Yesus ana mana tungga nala* mai lasale Ndia, fo loke, lae, "Ama Mesen! Ai namahehelen taa matea. Tulun matetea ai namahehelen dei!"

⁶ Boe ma Yesus nataa, nae, "Mete ma ei namahehelem neu Manetualain koasan, na, mae kada fak boe oo, tehuu ei bisa palenda ai ina ndia, mae, 'Fe'a, fo lali muni tasi dale muu!' Dei fo ai ndia tungga ei palendam tutik."

Hataholi mana tao ues neulauk, tungga ndia malanggan hihii-nanaun

⁷ Basa boe ma Yesus kokolak bali, nae, "Ha'i conto. Hambu ata esa, tati dae nai osi, ma nanea bi'ilombo nai mook. Ana tao ues nate'e boe ma ata ndia fali uma neu. Mae leobee boe oo, ndia malanggan taa kokolak nae, 'Mai fo ita dua nggata tanggatuuk fo ta'a no'u leo!' ⁸ Taa! Mandaan ndia, na, ndia malanggan palendan, nae, 'Muu tao nana'a-nininuk fee au dei. Basa na, bei fo o mu'a-minu nai dea ele.' ⁹ Mete ma ata

---

☆ **17:3** Mateos 18:15 * **17:5** Susula dede'a Yunani nana sulak nai ia, nae, "nana nadenuk". Lukas ana nahiik sulak "nana nadenuk" fee Lamatuak Yesus ana mana tungga nala hataholi kasanahulu dua kala.

ndia tao tungga ndia malanggan hihii-nanaun so, na, ei mae hetuk malanggan ndia ana noke makasi neu ndia, do taa? ¹⁰ Ei leo ndiak boe. Mete ma ei tao basa ues, fo Lamatuak palendak ndia so, na, ei kokolak mae, 'Ai kada hataholi nadedenu kala. Ai taa sangga kokoak. Huu kada ai makalala'ok ues."

Lamatuak Yesus tao nahai hataholi kamahedi kusta sanahulu

¹¹ Faik fo Yesus asa la'o leni Yerusalem leu, ala losa propinsi Galelea ma nusa Samaria, toon.

¹² Faik fo ala sangga maso leni nggolok esa nai ndia leu, boe ma hataholi kamahedi kusta sanahulu nau latonggo lo Yesus. Ala lambadeik lai dook. ¹³ Basa de ala langgou landaa, lae, "Yesus! Lamatuak aa! Kasian neu ai dei!"

¹⁴ Ledoeik Yesus nita sala, boe ma nadenu sala, nae, "Ei miu matudu ei ao mala neu malangga anggama la dei, fo suek ala palisak, lae, ei hedi kustam ndia mopon so, do beik." Lamanene leo ndia, boe ma leu. Leu dala laladak, de kada nggengge neuk basa sala hai tutik so.✧

¹⁵ Ala la'ok lakandoo no namahokok. Tehuu hataholi esa fali neni Yesus neu. Ana eki, nae, "Kokoak neu Lamatuak! Huu au hai so!" ¹⁶ Boe ma ana sendek lunggulanggan, de noke makasi no'uk neu Yesus. (Naa te hataholi ndia taa hataholi Yahudi. Ndia hataholi Samaria, fo ala ladede'a lakandondoo henin lo hataholi Yahudi la.)

¹⁷ Boe ma Yesus natane hataholi la fo mana tungga Ndia, nae, "Talobee bae? Isinaak Au tao ahai hataholi sanahulu, hetu? De kasio kala, lai

---

✧ **17:14** Malangga Anggama la Heti-heun 14:1-32

bee? ¹⁸ Hatina de kada hataholi nusa dea ia fali main, fo noke makasi neu Manetualain, ma ana koa-kio neu Ndia?"

¹⁹ Boe ma Ana nafada hataholi ndia, nae, "O hai so, huu o mamahete tebe-tebe neu Au. De, fo'a leo, fo fali muni o nggolom muu no sodak."

Lamatuak tui la'eneu daebafok babasan, ma Ndia fafali main

(Mateos 24:23-28, 37-41)

²⁰⁻²¹ Faik esa, hataholi Farisi luma mai latane Yesus, lae, "Ama Mesen! Mafada sudik ai dei! Faik bee ndia Manetualain mulai nakalala'ok Ndia toto'u palendan?"

Boe ma Yesus nataa, nae, "Leo iak! Lamatuak taa nakalala'ok Ndia toto'u palendan nenik tanda mata-mata kala nai daebafok ia, fo hataholi bisa nita no ndia matan. Hataholi la taa hambu buti, de lae, 'Hena mete sudik ia! Huu Manetualain nakalala'ok Ndia toto'u palendan nai ia so!', do 'Nai ele!' Taa! Huu Ana nakalala'ok Ndia toto'u palendan nai ei lalada mala, fo nai hataholi la dale nala."

²² Basa de Yesus nafada Ndia ana mana tungga nala, nae, "Taa dook so bali, tehoo Au, fo Hataholi Isi-isik ia, taa sama-sama ua ei so bali. Dei fo neu fai-fai to'a-taa kala, na, ei dokodoe nau mita Au fafali maing. Tehoo, Au bei ta mai.

²³ Mete ma hataholi la mai lafada, lae, 'Karistus nai ia!' do, 'Karistus nai ele!' na, ei boso masambute masanggak miu-mai, huu hataholi la kokola nala sila pepekok ndia. ²⁴ Tehoo dei fo Hataholi Isi-isik tebe-tebe fali main, na, ndia tandan manggaledok nalan seli, sama leo manggahadok fo nasa'a tao manggaledo lalai,

neme mbedak seli mai, neni mbedak seli neu.
²⁵ Tehuu Ndia boe oo, musi tanggon doidosok mata-matak dei. Ma hataholi lelek hatematak ia, taa nau lamanene, ma ala sangga timba nggali heni Ndia. ²⁶ Tehuu, mete ma Ana nau fali main, na, hataholi la kada lasoda lo manggalauk sama leo basa faik, fo sama leo Noh lelen. ✧ ²⁷ Faik ndia, ala la'a-linu, tao feta kabin, losa faik fo Noh maso neni ofak dale neu. Tehuu hataholi la sila boe oo, taa nau lamanene. Boe ma, nggengge neuk faa inahuuk nggangga mai, de tao nakalulutu sila basa sala. ✧

²⁸ Ndia boe oo, sama leo hataholi la, fo mana masoda manggalauk nai Lot lelen. Faik ndia, ala la'a-linu, ala danggan, tao osi, lambadedei uma, ma ala lasoda manggalauk leo basa faik.
²⁹ Tehuu hataholi la boe oo, taa nau lamanene. Boe ma fafain ndia, fo Lot nalai la'o ela kota Sodom, kada nggengge neuk uda ha'ik ma balerang tuda leme lalai mai, de na'a heni sila basa sala. ✧

³⁰ De, ei musi mata neuk baa! Huu bosu losak dei fo mete ma Hataholi Isi-isik ndia, sangga fali main, boe ma hataholi la kada lasoda leo basa faik. Tehuu kada nggengge neuk Ana sadu mai. ³¹ Faik ndia, hataholi manai uma mata ndia, bosu maso bali, fo mambembeda. Hataholi mana tao ues nai osi, bosu fali mai fo ha'i buas. ✧
³² Masanenedak hata fo dadi neu Lot saon nai makahulun. Ana mate, huu nasaneda ndia buan

---

✧ **17:26** Tutuik la'eneu Sososan 6:5-8 ✧ **17:27** Tutuik la'eneu Sososan 7:6-24 ✧ **17:29** Tutuik la'eneu Sososan 18:20—19:25
 ✧ **17:31** Mateos 24:17-18; Markus 13:15-16

nai uma.✧

³³ Hataholi taa nau tungga Au, huu ana sue aoina hehelin, na, dei fo ndia sodan sosoan taa. Tehuu hataholi fo mana nau tungga Au, losa ana fee ndia sodan, huu ana sue Au, dei fo ana hambu sodak, ma nasoda nakandondoo henin no Manetualain.✧ ³⁴ Au afada memak! Faik fo Hataholi Isi-isik fali main, na, mete ma hataholi dua sunggu lai koi esa, boe ma, nggengge neuk Lamatuak ha'i nala esa, ma ela esa. ³⁵ Mete ma inak dua, mbau hade sama-sama, na, dei fo Lamatuak ha'i nala esa tehuu ela fe'ek ndia. ³⁶ [Mete ma hataholi dua tao ues lai osi, na dei fo Lamatuak ha'i nala esa, ma ela fe'ek ndia.]†

³⁷ Lamanene leo ndia, boe ma Yesus ana mana tungga nala latane Ndia, lae, "Ama Mesen! Dei fo basa sila dadi lai bee?"

Boe ma Yesus kokolak nakandandaak, nae, "Leo iak. Mete ma ei mita mbuik mana'a banda kamates, la'a lakabubuak leni bee leu, na, ei bubuluk so, ndia dadik tanda, nae, neu ko leu la'a banda kamates lai mamanak ndia." [No maksud nana nafunik, dei fo mete ma Karistus fali main, na, ndia tanda nala manggaledok nalan seli, mete ma hataholi les nalelak.]

18

Tutuik la'eneu ina falu esa, ma mana maketu dede'ak taa malole

¹ La'i esa, Yesus nanoli Ndia ana mana tungga nala, nenik nakandandaak, fo ala hule-haladoi

---

✧ **17:32** Tutuik la'eneu Sososan 19:26 ✧ **17:33** Mateos 10:39; 16:25; Markus 8:35; Lukas 9:24; Yohanis 12:25 † **17:36** Lalane katelu hulu neen, taa nai susula Yunani, fo neulaun ana seli.

taa no namaketuk, ma samanek taa mana ma'a-malek. Ala musi lamahale Lamatuak nakan-dondoo henin. ² Tutuik ndia leo iak: "Nai kota esa hambu mana maketu dede'ak esa, taa mbali Manetualain. Ana taa mbali sudi see boe. ³ Nai ndia boe oo, hambu ina falu esa nambue neni mana maketu dedeak ndia neu, fo noke nakandondoo henin, nae, 'Ama mana maketu dede'ak! Maketu au dede'ang no ndoos, baa!'

⁴ Sososan mana maketu dede'ak ndia taa mbali ina falu ndia. Tehuu doo-doo boe ma ana mbela-malua namanene inak ndia. Basa de ana nanggatuuk dudu'a, nae, 'Memak au taa mbali Manetualain, nakalenak hataholi. ⁵ Tehuu ina falu ia, tao nala au langgang naleo. Huu ndia de, malolenak au aketu ndia dede'an no ndoos dei. Tehuu mete ma taa, na dei fo ana nambue tao nakasosotak au nakandondoo henin.'

⁶ Naa, ei dudu'a soba sudik mana maketu dede'a manggalauk ndia. ⁷ Mae doon ana seli bei fo ana tulu-fali ina falu ndia, na, neu ko Manetualain boe oo nau tulu-fali Ndia hataholi nala, fo mana hule-haladoik leledo-le'odaen noke tulu-falik. Tehuu Lamatuak taa nau naka'e'eso kana ⁸ Huu Ana nakaneni sila dede'an no lai-laik. Naa, Au sangga atane leo iak: mete ma Au, Hataholi Isi-isik ia, fali maing so, na, meda Au bei atonggo ua hataholi kamahale kala malai daebafok ia, do taa?"

Hataholi Farisi esa, ma mana susu bea esa leu hule-haladoi

⁹ Yesus tui nakadaik nakandandaak esa, la'eneu hataholi mana mamahale aon ana seli, ma nahiik nakadadaek hataholi fe'ek. Ana tui, nae, ¹⁰ "Hambu touk dua leu hule-haladoi nai

Uma Ina Huhule-haladoik. Touk esa neme partei anggama Farisi mai; ma esa bali, na, mana susu bea. [Hataholi Yahudi la, taok hataholi Farisi la hataholi malalaok. Tehuu ala taok hataholi mana susu bea la, hataholi taa malole.] ¹¹ Losa uma huhule-haladoik, boe ma hataholi Farisi ndia mesa kana nambadeik de ana hule-haladoi, nae, 'Makasi Lamatuak, huu au ia, hataholi neulauk. Au taa manggalauk leo hataholi fe'e kala. Au taa nakodaa. Au taa balena'o, Au taa hohongge. Makasi, Lamatuak, huu au taa manggalauk leo mana susu bea ia. ¹² Au manggate puasa la'i dua nai sosoda'ina esa. Ma au fee taa-taa baba'e sanahulu neme basa au hahambung mai.' Hataholi Farisi ndia huhule-haladoin leo ndiak.

¹³ Tehuu mana susu bea ndia, nambadeik dook nai dea ele. Ana taa nambalani botik matan, fo suli neni lalai neu. Kada ana hule-haladoi nakatele langgan no dale makalulutuk, nae, 'Ou Manetualain. Kasian neu au, fo hataholi mana tao salak ia! Fee ambon neu au dei!

¹⁴ Faik ndia dua sala fali leni sila uma nala leu, de, meda see ndia fo malole no Manetualain? Hataholi mana koaok ndia, do, hataholi mana susu bea ndia? Neu ko Ana simbok no malole mana susu bea fo dale kadi'i taidaek ndia. Tehuu taa mbali hataholi Farisi ndia. Huu Manetualain tao natuda hataholi mana koaok, tehuu Ana so'u laik hataholi dale kadi'i taidaek."☆

*Lamatuak Yesus kokolak fee baba'e-babatik
neu kakana kala
(Mateos 19:13-15; Markus 10:13-16)*

☆ **18:14** Mateos 23:12; Lukas 14:11

15 La'i esa, hataholi la ko'o leni ana kadi'i ana nala, leni Yesus leu, fo suek Ana tao liman neu sala, ma Ana kokolak fee sala baba'e-babatik. Lita leo ndia, boe ma Yesus ana mana tungga nala, ka'i hataholi ka'ana kala sila. 16-17 Tehuu Yesus soluk nala kakana kala sila, fo maleni Ndia leu. Basa de Ana nafada Ndia ana mana tungga nala, nae, "Neme naa, fo kakana ana kala sila leni Au mai. Ei boso makalelee sala. Masaneda neulalau! Huu hataholi fo nau dadik Manetualain hataholin, na, musi namahena neu Manetualain, fo sama leo kakana ana kala, lamahena neu sila ina-ama nala."

Hataholi kamasu'ik fo nahiik maso neni nusa-sodak neu

(Mateos 19:16-30; Markus 10:17-31)

18 La'i esa, hambu hataholi Yahudi inahuuk esa mai natane Yesus, nae, "Ama Mesen fo nana hadak! Au musi tao leobee, fo ela au bubuluk no teteben, au bisa maso uni nusa-sodak uu, fo suek au asoda akandoo ua Manetualain?"

19 Boe ma Yesus nataa nae, "Hatina de o mae, Au, 'nana hadak'? Kada esak nana hadak, fo ndia Manetualain. 20 Naa! O bubuluk so, hetu, Manetualain heti-heun neme makahulun mai, nae:

Boso hohongge;
 boso makanisa;
 boso mamana'o;
 boso dadik neu sakasii pepekok;
 ma fee hadak neu o ina-amam."✧

✧ **18:20** Kalua neme Masir mai 20:12-16; Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 5:16-20

²¹ Hataholi ndia nataa, nae, “Tetebes, Ama! Au tungga basa heti-heu kala sila mulai neme au bei kadi'ing mai.”

²² Namanene leo ndia, boe ma Yesus nae, “Malole! Tehuu o bei ta dai dede'ak esa. Huu ndia de, hatematak ia, o fali fo muu se'o heni basa o hata-heto mala. Basa ndia, na, muu baba'e doi nala neu hataholi hata taa kala. Basa na, bei fo o fali maim fo tungga Au. Huu dei fo Manetualain bala fee o hata nai nusa-sodak.”

²³ Namanene leo ndia, boe ma hataholi ndia dalen hedis, huu ndia namasu'i nalan seli.

²⁴ Yesus nitan la'o no dale makalulutuk, de nafada Ndia ana mana tungga nala, nae, “Hataholi kamasu'ik memak makale'o ndoos maso neni nusa-sodak neu. ²⁵ Ita takasasaman no dede'a fe'ek. Memak taa bisa banda onta in-ahuuk maso neni lalaen dale neu, nesik ndandau bolo. Leo ndiak boe neu hataholi fo kada nama-hena neu ndia hata-heton, tehuu taa namahena neu Lamatuak, na, taa bisa maso neni nusa-sodak neu.

²⁶ Hataholi mana mamanene Yesus kokolan leo ndiak, latane Ndia, lae, “Metete ma toto'ak neu hataholi kamasu'ik leo ndiak, na, hataholi mata leobeek bisa hambu sodak.

²⁷ Yesus nataa, nae, “Soaneu hataholi, na memak dede'ak no'u kala taa bisa. Tehuu soaneu Manetualain na basan bisa dadi.”

²⁸ Boe ma Petrus ana tuti, nae, “Ama aa! Ai la'o ela basa ai hata-heto nala, fo tungga Ama. Tehuu dei fo ai hambu hata?”

²⁹ Yesus nataa, nae, “Pe'u! Mamanene neu-lalau! Hataholi mana la'o ela uman, sao inan, ka'a-fadi nala, inama nala, do ana nala, huu ana nakalala'ok Manetualain uen, ³⁰ na neu ko ana

simbo no'un lena heni nai daebafok ia. Boe ma mete ma daebafok ia nakalulutuk, na ndia boe oo, hambu sodak nakandondoo henin no Manetualain."

Lamatuak Yesus kokolak kala'i telun la'eneu Ndia mamaten

(Mateos 20:17-19; Markus 10:32-34)

³¹ Yesus noo Ndia ana mana tungga nala hataholi kasanahulu dua kala, de mesa kana Ana kokolak no sala, nae, "Ei basa nggei bubuluk, mae, hatematak ia ita bela'o teni kota Yerusalem teu. Losa ele, boe ma basa hata fo makahulun Lamatuak mana kokola nala sula kana so, la'eneu Hataholi Isi-isik ndia, dei fo ana dadi tetebes leo hata fo ala sulak ndia. ³² Dei fo ala fee Au uu hataholi fe'e kala, fo taa lamahеле Manetualain. Basa de ala haumemee Au. Ala lakadadaek Au mata-mata kala. Ala mbula ambe neu Au. ³³ Ala filo Au. Basa de, ala tao lisa Au. Tehuu neu binesan, Au asoda fali.

³⁴ Lamanene Yesus kokolan leo ndia, boe ma ana mana tungga nala lasapangga, huu ala bei ta bisa bubuluk dede'a kala sila ndandaan.

Lamatuak Yesus tao nahai hataholi mbokek esa

(Mateos 20:29-34; Markus 10:46-52)

³⁵ Faik fo Yesus asa sangga maso leni kota Yeriko leu, hambu hataholi mbokek esa mana noke-noke doik nanggatuuk nai dalak biffin.

³⁶ Ledoeik namanene hataholi no'u kala lesik ndia, boe ma natane, nae, "Wei! Hata ndia?"

³⁷ Boe ma hataholi la lafadan, lae, "Yesus maneme Nasaret mai, nesik ndia."

³⁸ Namanene leo ndia, boe ma hataholi mbokek ndia, eki tingga-tingga, nae, "Yesus!

Mane Dauk tititi-nonosin aa! Kasian neu au dei!"*

³⁹ Hataholi la mana la'ok lakahuluk lai Yesus matan, ka'in fo ana nee-nee. Tehuu ana boe eki natingga bali, nae, "Mane Dauk tititi-nonosin aa! Kasian neu au dei!"

⁴⁰ Ledoeik Yesus namanene leo ndia, boe ma nambadeik. De, Ana nadenu leu lala'o loo hataholi mbokek ndia mai. Losa neu Ndia matan, boe ma Yesus natanen, nae, ⁴¹ "O nau Au tao hata neu o?"

Ana nataa, nae, "Ama aa! Au oke fo au bisa ita."

⁴² Yesus nataa, nae, "Malole. Huu o mamahela, fo Au bisa tao ahai o, de hatematak ia, o bisa mita so." ⁴³ Kada nggengge neuk, hataholi ndia, mbo-ken hai tutik so. Boe ma ana tungga Yesus, ma ana koa-kio Manetualain. Basa hataholi mana lita leo ndiak, ala so'u koa-kiok neu Manetualain.

19

Lamatuak Yesus natonggo no manasusu bea esa nade Sakeos

¹ Basa de Yesus asa maso tungga kota Yeriko, fo sangga la'o lakandoo. ² Nai ndia hambu malangga mana susu bean esa, naden Sakeos. Ndia hataholi kamasu'ik. ³ Ledoeik namanene Yesus sangga nesik ndia, boe ma nahiik nita Yesus. Tehuu taa bisa nita neulalaun, huu hataholi no'uk ala lakalilimbu lala Yesus, ma ndia aon keke'uk. ⁴ Huu ndia de ana nalaik

* **18:38** 'Mane Dauk tititi-nonosin' ndia, dede'a langgak esa neu 'Karistus', ndia Hataholi fo Lamatuak helu neme makahulun mai so. No leo ndiak, hataholi mbokek ia manaku, nae, Yesus ndia na Karistus.

nakahuluk, boe ma ana hene neni ai esa lain neu, nai dalak biffin, fo Yesus sangga nesik ndia.*

⁵ Losa ai ndia hun, boe ma Yesus suli lain neu. Basa de Ana noke Sakeos, nae, "Sakeos! Konda mai leo! Masi'a, huu faik ia, Au sangga leo tataak nai o umam."

⁶ Sakeos heran nalan seli. Boe ma ana konda lai-lai, de ana noo Yesus neni ndia uman neu. Ana namahoko nalan seli. ⁷ Tehuu hataholi no'u kala ala manggalau, lae, "Awe'ek! Sakeos ia, hataholi manggalauk! Hatina de Yesus maso neu leo taa-taak nai ndia uman?! Basa hataholi la bubuluk so!"

⁸ Losa uma, boe ma Sakeos nambadeik neu Yesus matan, de ana kokolak nae, "Ama Mesen! Mulai neme leledon ia mai, au ba'e duak basa au hata nggala, fo fee baba'ek esa neu hataholi hata taa kala. Mete ma au susu bea itak lena-lenak, na au bae fali kana neu sala, beke la'i haak."

⁹ Yesus nataa nae, "Malole. Faik ia, Manetualain fee o sodak so ma basa o bobonggi mala, huu o mamahale Lamatuak, sama leo ba'i Abraham. ¹⁰ Huu Manetualain nadenu Au dadik neu Hataholi Isi-isik nai daebafok ia. Au mai sangga hataholi mana heok neme Lamatuak dalan mai, fo tao fee sala sodak."✧

Tutuik la'e neu ata fo mana hetu neulalau ndia malanggan doin

(Mateos 25:14-30)

¹¹ Faik ndia, hambu hataholi no'uk tungga lamanene neu Yesus. Ala sangga deka-deka

---

* **19:4** Susula dede'a Yunani nae, ai ia nadensukomorea. Ai matak leo iak, taa nai Indonesia baba'ek dulu. ✧ **19:10** Mateos 18:11

lo kota Yerusalem. Ala lae hetuk Ana nau nakalala'ok Manetualain palendan nai ndia, sama leo manek esa. Boe ma Yesus tui fee sala nakandandaak esa bali, ¹² nae, "Hambu hataholi inahuuk esa sangga la'o neni nusa dea neu, fo ala poi lesun dadik manek. Basa na, bei fo ana nau fali neni ndia nusa hehelin neu. ¹³ Ledoeik nahehele fo ana sangga la'o, boe ma noke ndia hataholi mana tao ue kasanahulu nala, de ana fee sala hataholi esa na doi lilo mbilas esa.† Ana palenda, nae, 'Ei pake doi kala ia dadik neu poko. Tehuu dei fo mete ma au fali, na, ei mafada au, èi hambu bunak ba'u bee.' Boe ma ana la'o leo.

¹⁴ Tehuu ndia lau-inggu nala, husembuluk neun. De, ala haitua hataholi nadedenu nala leni ele leu, fo lafada lae, 'ai taa nau hataholi ia to'u palenda neu ai.'

¹⁵ Mae leo ndiak boe oo, tehuu ala poi lesu neu ndia nai ele. Basa de ana fali. Losa ndia uman, boe ma ana noke ndia hataholi mana tao ue kasanahulu nala, de natane sala, nae, 'Ei hambu bunak hida, neme doi lilo mbilas ndia mai?'

¹⁶ Hataholi mana tao ues sososak nafada, nae, 'Ama manek! Au hambu bunak la'i sanahulu neme poko fo au simbok ndia!'

¹⁷ Boe ma manek nafadan nae, "Malole! O ia, hataholi mana tao ues malole. Huu au bisa amahale o, nenik dede'a kadi'i kala, huu ndia de, hatematak ia, au so'u ala o, fo palenda kota sanahulu.'

---

† **19:13** Susula dede'a Yunani nae, ana fee sala 'minasanahulu'. *Mina* esa, na ndia *denari* natun esa, fo tukan esa nggadin fai tao ues, natun esa.

18 Boe ma, hataholi mana tao ue kaduan nafada nae, 'Ama manek! Au hambu bunak doi lilo mbilas lima neme poko fo au simbok ndia.'

19 Boe ma manek ndia koan, nae, 'Malole! Mete ma leo ndiak, na au so'u ala o, fo palenda kota lima.'

20 Tehuu hataholi mana tao ue katelun, neni falik ndia doi lilo mbilan. Boe ma nafada, nae, 'Ia mala falik ama doin! Au mbombotin, de au afuni neulalaun, fo boso mopon. 21 Au tao leo ndiak, na, huu au bii. Au bubuluk ama ia, mana to'u palenda no lima besik. Huu ama mahiik ha'i mala hata fo ama taa enan, ma ketu mala hata fo ama taa selen.'

22 Namanene leo ndia, boe ma manek nasapala kana, nae, "O ia taa kalela hadak! O kokolam ndia, huku seluk o aoina hehelim so. O bubuluk au ia hataholi dale matea, fo ha'i ala hata fo taa au enang, ma ketu ala hata fo au taa selen.

23 Mete ma leo ndiak, na, hatina de o taa muu mbeda doik ia neu bank? Fo ela au fali na, au hambu bunan. Mae kada fak boe oo, malole.'

24 Boe ma manek ndia nadenu hataholi fe'e kala lai ndia, nae, 'Ha'i mala ndia doin ndia, fo feen neu hataholi mana tao ues fo ana hambu doik kasanahulu isinaak ndia.'

25 Tehuu ala sapa, lae, 'Ama! Hataholi ndia hambu dai ndia so. Hatina de nau ha'i nala hataholi fo enan fak, fo fee nakada'i kana neu ndia bali?

26 Tehuu manek ndia nataa, nae, 'Dudu'a neulalau! Huu hataholi fo malelak mana makeni hata, fo hataholi lamahelen so, dei fo ana hambu nakadaik bali. Tehuu hataholi mbelatua nakaneni, na, dei fo ala ha'i labasa hata fo ndia

enan. ✧ ²⁷ Naa! Hatematak ia, ei miu humu mala au musu nggala fo taa hii au dadik manek nai ia. Mia sala leni ia mai, fo basa na, tao misa sala neu au matang. Miu leo!" ✧

Lamatuak Yesus maso neni kota Yerusalem neu

(Mateos 21:1-11; Markus 11:1-11; Yohanis 12:12-19)

²⁸ Yesus tui basa boe ma, ala la'o lakandoo leni Yerusalem leu. Yesus la'ok nakahuluk. ²⁹ Ledoeik fo ala deka-deka lo nggolok dua, fo ndia Betfage ma Betania, fo nai lete Saitun biffin, boe ma Ana nadenu Ndia ana mana tungga nala dua, fo ala la'ok lakahuluk. ³⁰ Ana nadenu sala, nae, "Ei dua nggei mini nggolok manai mata ele miu. Dei fo ei mita banda keledei maneanak esa nanamba'ak nai ndia. Hataholi bei ta sa'e lita kana. Ei sefi heni talin, fo hela minin neni ia mai. ³¹ Tehuu mete ma hambu hataholi natane, nae, 'Hatina de ei sefi heni banda keledei ndia talin?' na mafada sala mae, 'Ai Lamatuan sangga paken.'"

³² Boe ma dua sala leu, de latonggo lo banda keledei maneanak ndia, fo sama leo Yesus kokolan ndia. ³³ Ledoeik ala sefi heni banda keledei maneanak ndia talin, boe ma maenak natane sala, nae, "Hatina de ei mbo'i heni banda ia?"

³⁴ Boe ma lataa, lae, "Ai Lamatuan sangga paken." ³⁵ Mabanda keledei maneanak ndia simbok no malole, de dua sala hela leni banda keledei maneanak ndia neni Yesus neu. Ala bela sila lafa naluse nala, neu banda keledei

---

✧ **19:26** Mateos 13:12; Markus 4:25; Lukas 8:18 ✧ **19:27** Mateos 25:14-30

maneanak ndia dean. Boe ma ala lakasasa'ek Yesus neni lain neu.‡ 36 Hataholi no'u kala, ala ha'i lala lafa naluse nala, ma, lafa ana nala, de ala belan neu dalak, fo soluk Yesus sama leo ala simbok hataholi inahuuk ia. 37 Ledoeik Ana mulai konda neme lete Saitun mai, boe ma hataholi no'u kala lo Ndia ana mana tungga nala, mulai eki koa-kio Manetualain, huu lita basa tanda koasan ndia so. 38 Ala eki lae,

“Ndia ia, Manek fo Manetualain nadenun mai!

Manetualain feen baba'e-babatik neu Ndia!

Hatematak ia, hataholi bisa dame lo

Lamatuak nai nusa-sodak.

Koa-kiok neu Lamatuak fo mana manggatuuk to'u palenda nai lalai fo deman ana seli.”✧

39 Tehuu hambu hataholi Farisi nai hataholi la sila lalada nala. Ala lafada Yesus, lae, “Ama Mesen! Ka'i sala fo bosu ala eki leo ndiak, huu ia ana seli ia, maa!”

40 Tehuu Yesus nataa, nae, “Heh! Au afada memak! Mete ma hataholi la ia, seu bafa nala, na dei fo batu la koa-kio Lamatuak!”

Lamatuak Yesus namatani neu Yerusalem

41 Faik fo ala deka-deka maso Yerusalem leu, boe ma Yesus nita kota ndia, de namatani, 42 nae, “Awii, hataholi Yerusalem aa! Au nau fo faik ia, ei simbok mole-dame, fo Au unik ia. Tehuu, ei taa mbali Lamatuak, de hatematak ia seli heni fain so. De, mole-dame ndia, dook no ei so. 43 Dei fo

---

‡ 19:35 Nai ele, hataholi inahuuk ana sa'e ndala, tehuu hataholi kadi'ik sa'e banda keledei ndia, ana dadik tanda neu ndia dale kadi'i taidaek. Nai *Zakarias* 9:9, boe ma hambu heheluk esa fo nae, hataholi Israel asa Manen dei fo ana sangga mai, ana sa'e banda keledei. ✧ 19:38 Sosoda Koa-kio kala 118:26

ei musu mala fua dae ndule kota tembon, fo basa na, ala maso mai sambu ei. ⁴⁴ Ala tao latu'u heni ei kotam ndia bebelak no dae, fo basa na, ala tao lisa ei, ma basa ei ana mala. Ala taa ela batu esa nambadeik boe, huu Lamatuak mai so, fo Ana nau fee ei sodak, tehoo ei taa malelak Ndia!"

Lamatuak Yesus maso neni Uma Ina Huhule-haladoik neu

(Mateos 21:12-17; Markus 11:15-19; Yohanis 2:13-22)

⁴⁵ Basa boe ma Yesus maso neni Uma Ina Huhule-haladoik pasan neu, fo hataholi la taon dadik neu pasak so, fo lase'o banda tunu-hotuk. Nita leo ndia, boe ma Yesus mulai husi heni sala leme ndia mai. ⁴⁶ Ana nasapala kasa nae, "Lamatuak mana kokola nala sulak mema kana so, nae, 'Au ambadedei Uma ia, fo basa hataholi la, bisa mai hule-haladoi lai ia."✧

Tehoo, ei taon dadik neu mana mamoa la mamana nakabubuan."

⁴⁷ Basa ndia, boe ma tungga-tungga faik Yesus neni Uma Ina Huhule-haladoik neu, fo nanoli nai ndia. Tehoo malangga anggama Yahudi la malangga nala, mese anggama la, ma lasi hada Yahudi la, sangga dalak, fo ala tao lisa Ndia.✧

⁴⁸ Tehoo ala taa hambu dalak, huu hataholi no'u kala sila, lamahoko lamanene Yesus kokolan.

20

Ala latane la'eneu Yesus hak ma koasan
(Mateos 21:23-27; Markus 11:27-33)

✧ **19:46** Yesaya 56:7; Yermia 7:11   ✧ **19:47** Lukas 21:37

¹ Faik esa, Yesus neni Uma Ina Huhule-haladoik neu, boe ma Ana nanoli Hala Malole nai uma ndia pasan. Boe ma malangga anggama Yahudi malangga nala, mese anggama la, ma lasi-lasi hada kala mai latane Ndia. ² Ala latane, lae, "See fee O hak, de afik O mai tao nahuuk nai ia? Hena mafada ai dei!"

³ Boe ma Yesus nataa, nae, "Au boe oo, sangga atane dede'ak esa, fo basa, na, bei fo Au ataa ei. ⁴ Leo iak: ei malelak Yohanis Mana Salanik, hetu? See feen koasa, fo ana salani hataholi la? Manetualain do hataholi?"

⁵ Boe ma lakokola leu-mai, de lae, "Awii! Ita so'e talan ia so maa. Mete ma ita tae, 'Manetualain ndia nadenu,' na dei fo Ana bala nae, 'Mete ma leo ndiak, na hatina, de ei taa mamahela Yohanis ndia?' ⁶ Tehuu ita boe taa bisa tae, 'hataholi nadenu', huu dei fo hataholi la ia ha'i batu, fo, mbia lisa ita. Huu ala lamahela, lae, Yohanis ndia, na, Lamatuak mana kokolan."

⁷ Basa de ala lataa Yesus lae, "Ai taa bubuluk."

⁸ Boe ma Yesus bala nae, "Mete ma leo ndiak, na Au boe oo, taa nau afada ae, see ndia nadenu Au."

*Tutuik la'eneu mana tao osi anggol
(Mateos 21:33-46; Markus 12:1-12)*

⁹ Basa boe ma, Yesus tui hataholi no'u kala sila, nakandandaak esa bali, nae, "Hambu hataholi esa, sele nai osi anggol. Ana fee hataholi mana tao osi la seba osin ndia, fo laba'e buna-boan. Boe ma ana hu'a neni nusa dea neu, fo leo nala dook nai ele. ¹⁰ Losa fai ketu anggol boak, boe ma maosik ndia, nadenu ndia hataholi mana

---

✧ **20:9** Yesaya 5:1

tao ues esa neu simbo ndia baba'en neme mana seba osi la ndia. Tehuu mana seba osi la sila mbomboko maosik hataholi mana tao ues ndia, de basa boe ma ala husi henin, de ana fali no lima louk. ¹¹ Basa de maosik haitua seluk ndia hataholi mana tao ues esa bali. Tehuu mana seba osi la mbombokon, ma lakamamae kana. Basa de, ala husi fali kana no lima louk. ¹² Boe ma maosik ana haitua seluk ndia hataholi mana tao ues katelun neu, tehuu ala mbomboko lahinan, boe ma ala mbia henin neni mba'a deak neu.

¹³ Maosik ndia dudu'a-dudu'a nae, 'Au musi tao leobee bali? Malolenak au haitua au ana susueng neu. Neu ko ala feen hadak ma ala simbo kana no malole." De ana haitua ana bonggin neni ele neu.

¹⁴ Tehuu ledoeik mana seba osi la litan, boe ma ala lakokola lae, 'Wei, ei mita dei! Huu toulasik haitua ndia ana hehelin mai. Ndia ndia, dei fo ana simbo basa toulasik pusaka nala. De mai fo ita tao tisan leo, suek ita hambu osi ia leo.

¹⁵ Ledoeik kakanak ndia ana losa, boe ma ala hela loloson, neni osi deak neu, de ala tao lisan.

Au sangga atane leo iak: ei dudu'am, na maosik ana sangga tao leobee neu hataholi mana seba osi sila? ¹⁶ Tingga Au, na, neu ko maosik ana mai fo tao nisa basa sala, fo basa na, ana fee hataholi fe'ek ala seba osi ndia."

Ledoeik hataholi la lamanene Yesus kokolan leo ndia, boe ma ala lataa, lae, "Mete ma bisa, na, Manetualain boso huku ai leo ndiak!"

¹⁷ Basa de Yesus suli nakabubulak neu sala, boe ma natane, nae, "Mete ma taa huku leo ndiak, na, hatina de Lamatuak mana kokola nala ala sulak so, lae leo iak:

'Batu esa fo tuka nala nggali henin so,

tehuu hatematak ia, ana dadik neu dii inak batu neten so? ☆

¹⁸ Hataholi fo nakatunu neu batu ndia, na, neu ko nakalulutuk, huu ana hambu huhukuk. Ma, mete ma batu ndia ana tuda la'e hataholi, na, ndia boe oo, nakalulutuk nalan seli, huu ana la'e huhukuk.

¹⁹ Faik fo mese anggama ma malangga anggama la malanggan lamanene tutuik ndia, de ala bubuluk, lae, Yesus uku bebeik sila, nenik nakandandaak ndia. Sila sama tetebes leo mana seba osi sila. De ala luli lalan seli. Boe ma ala heti kekedik fo sangga humu Ndia. Tehuu ala bii hataholi no'u kala fo lahiik Yesus nanonoli nala. De, ala la'o elan leo.

*“Fee Manetualain hata fo Manetualain hak”
(Mateos 22:15-22; Markus 12:13-17)*

²⁰ Basa, boe ma Yesus musu nala ala malok Ndia. Ala sangga hataholi mana memete-mamaku kala fo bisa tao ao nala leo hataholi malalaok, fo leu lakahiak Yesus. Ala lamahena fo Yesus bisa kokolak laban mana to'u palenda Roma, fo basa na, leu lapor gubenol, fo suek ladenu hataholi la leu humu Yesus. ²¹ Boe ma ala haitua mana memete-mamakuk, fo ala leu latane Yesus, lae, “Ama Mesen! Ai bubuluk Ama dalen ndoos. Ama taa nalelak pepekok, ma taa mete matak. Ama manoli Manetualain Dede'a-kokolan no teteben. ²² Hatematak ia, ai sangga matane dede'ak esa: tungga ita anggama Yahudi heti-heun na, meda ita bole bae bea neu mana to'u palenda Roma mane inahuun do taa?”

☆ **20:17** Sosoda Koa-kio kala 118:22

23 Tehuu Yesus bubuluk sila maksud manggalaun fo sangga ala te'ek Ndia. Boe ma Ana nataa, nae, 24 “Soba matudu Au doi lilo fulak esa dei.” Boe ma ala latudu doik ndia neu Ndia. Basa de Ana natane, nae, “See mata-aon ia?” Ma see naden ia?”

Ala lataa, lae, “Ndia mane inahuuk Kesel.”

25 Boe ma Yesus nae, “Mete ma leo ndiak, na, fee mana to'u palenda hata fo sila hak. Ma fee Manetualain hata fo Ndia hak.”

26 Lamanene leo ndia, boe ma ala heran lalan seli, huu ala taa bisa te'ek lala Ndia nai hataholi no'u kala matan. Boe ma ala lakatema bafa nala leo.

Lamatuak Yesus nanoli la'eneu nasoda fali neme mamates mai

(Mateos 22:23-33; Markus 12:18-27)

27 Basa ndia, boe ma hataholi luma leme partei anggama Saduki mai fo ala sangga te'ek Yesus. Hataholi Saduki la lanoli lae hataholi kamate kala taa lasoda fali so, nai daebafok babasan. Ala mai latane Yesus, lae, ✧ 28 “Ama Mesen! Ba'i Musa sulak ela ita heti-heun so, nae, mete ma hambu touk mate, tehoo ana tak, na, hataholi ndia fadin musi sao mbalu nala ina falu ndia, fo suek ana fee numbu saduk neu ka'an mana matek ndia so. ✧ 29 Memak makahulun ba'i Musa nanoli leo ndiak. Tehoo hatematak ia, ai sangga matane leo iak: hambu touk hitu tolanoo bonggi kala. Ka'ak sao, tehoo maten, ma ana tak. 30 Boe ma fadin mana tungga ndia, sao mbalu nala ina falu ndia. Taa dook tehoo ndia maten boe, tehoo

---

✧ 20:27 Hataholi Nadedenu nala Tutuin 23:8 ✧ 20:28 Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 25:5

ana taa. ³¹ Leo ndiak boe, no fadi katelun. Ana sao mbalu nala ina falu ndia bali, tehoo ndia boe oo, maten, tehoo ana taa boe. Leo ndiak nakandondoo henin, losa fadi mate'a teisuusuk ndia maten boe. ³² Boe ma ina falu ndia maten boe. ³³ Naa! Hatematak ia, ai sangga matane leo iak: inak ndia sao nitak touk hitu so. Dei fo mete ma daebafok basan, fo Lamatuak tao nasoda falik hataholi mana mate kala, na, inak ndia sao teteben ndia see?"

³⁴ Boe ma Yesus nataa, nae, "Hataholi kada lasaok lai daebafok. ³⁵⁻³⁶ Tehoo dei fo nai nusa-sodak na, hataholi la taa lasaok so. Ma nai ele, na ala taa mate so. Ala sama leo Manetualain ata nusa-soda nala. Hoo faik fo Manetualain tao nasoda falik hataholi mana mate kala, na, Ana hele nala sala fo dadik neu Ndia ana nala. ³⁷ Nai ba'i Musa susulan, na, hambu tutuik la'eneu, ai kadi'ik ha'i na'an tehoo taa kaden. Neme tutuik ndia mai, na, ita bubuluk hataholi mate tehoo bisa nasoda fali. Nai ndia, Manetualain nafada ba'i Musa, nae, "Au ia, o ba'i-ba'i mala Manetualain. Fo ndia, ba'i Abraham, ba'i Isak, ma ba'i Yakob. Sila basa sala lakaluku-lakatele neu Au, losa hatematak ia."☆ ³⁸ Naa te ba'i la sila mate sala so neme makahulun mai. Tehoo Manetualain nafada so, nae, Ndia bei dadik sila Lamatuan, hoo ndia de ita bubuluk tae, sila bei kasodak. Hoo, kada hataholi kasodak bisa nakaluku-nakatele neu Manetualain, tehoo taa hataholi kamatek, hetu?!"

³⁹ Lamanene Yesus nataa leo ndia, boe ma, mese anggama esa kokolak nae, "Ama Mesen natataan ndia, teteben ana seli." ⁴⁰ Mulai neme faik ndia mai boe oo, taa hambu hataholi esa

---

☆ **20:37** Kalua neme Masir mai 3:6

nambalani natane bali, huu taa hambu hataholi ana bisa te'ek nala Ndia.

Karistus ndia, na, memak mane Dauk tititi-nonosin, ma ndia Lamatuan boe

(Mateos 22:41-46; Markus 12:35-37)

⁴¹ Basa ndia, boe ma Yesus bei nanoli hataholi la sila, nai Uma Ina Huhule-haladoik. Boe ma Ana natane nasafali sala, nae, “Tungga ei dudu'a mala, na, leobee? Mese anggama la lanoli, na, lae Karistus ndia na ndia Hataholi fo Manetualain tudu mema kana so neme lele uluk, mai. Tungga sila, na, Ndia kada dadik mane Dauk tititi-nonosin. Tehuu ndia bei ta dai.

⁴² Huu makahulun, mane Dauk mesa kana sulak nai susula Sosodak Koa-kio kala, nae, 'Manetualain nafada au Lamatuang, nae,

“Mai fo manggatuuk muu mamana nana hadak, nai Au boboa konang.

⁴³ Huu dei fo Au tao O musu mala, losa ala do'ok neu O.”[✧]

⁴⁴ Neme susulak ndia mai, ita bubuluk, tae, mane Dauk mesa kana noke Karistus ndia, na nae, 'Lamatuak', na ndia ndandaan, mete ma hataholi la lae, Karistus ndia, kada mane Dauk tititi-nonosin, na ndia bei ta dai! Huu Ndia boe oo, dadik mane Dauk Lamatuan!”

Mata neuk neu mese anggama la, fo lafuni sila sala nala

(Mateos 23:1-36; Markus 12:38-40)

⁴⁵ Ledoeik basa hataholi la pasak ndi'idook, fo lamanene Yesus, boe ma Ana kokolak no Ndia ana mana tungga nala, nae, ⁴⁶ “Ei musi mata neuk neu mese anggama la. Huu ala lahiik

✧ **20:43** Sosoda Koa-kio kala 110:1

lala'ok pake badu naluk mana mbembek, fo leu latonggo lo hataholi no'u kala, fo suek hataholi la lita sala, na lae, 'Wei! Sila ndia, hataholi inahuuk, bou!' Ala lahiik sangga mamanak nana hadak ana seli, nai uma huhule-haladoi kala, nai feta, ma nai mamanak fo hataholi la lateme lakabubua. ⁴⁷ Tehuu mata neuk, huu ala lambue pepeko lala ina falu la, fo lamoala lala sila uma nala. Tehuu nai hataholi la matan, na, ala lafuni sila manggalau nala ndia, ma ala lambadeik hule-haladoi lala dook. Ala nau fo, hataholi la lae sila, hataholi malalaok. Tehuu Lamatuak bubuluk sila sala nala, de dei fo Ana huku sala mabela nalan seli."

21

Ina falu hata taak, fee doi kolete inahuuk nalan seli

(Markus 12:41-44)

¹ Faik fo Yesus nanoli nai Uma Ina Huhule-haladoik, nita hataholi kamasu'i kala tao doi kolete neni peti derma dalek neu. ² Ndia boe oo, nita ina falu hata taak esa, ana mai tungga hule-haladoik. Ana nanggodi doik sen dua neni peti ndia neu. Doik ndia belin kada fa anak nalan seli. ³ Basa de Yesus kokolak no Ndia ana mana tungga nala nae, "Mamanene neulalau! Ina falu hata taak ia, nanggodi doik kada sen duak, tehoo ana fee lena heni basa hataholi la so. ⁴ Hataholi fe'e kala sila langgodi doi kolete neme kada sila doi sisa nala. Tehoo ina falu ia, fee basa ndia doi nala. Naa te, doik ndia, na ndia doin fo nasoda nenik."

Lamatuak Yesus nafada la'eneu Uma Ina Huhule-haladoik tutu'un
(Mateos 24:1-2; Markus 13:1-2)

⁵ Faik ndia, Yesus ana mana tungga nala, kokolak koa Uma Ina Huhule-haladoik, lae, “Ama! Mete sudik Uma ia neulaun ana seli maa! Ala taon nenik batu-batu nana tatik inahuuk ana seli, basa de ala lakatotodok lalan mandaa hiak. Ma hambu hataholi la fee bua mabeli fo heuneu Lamatuak Uman ia!”

Tehuu Yesus nataa, nae, ⁶ “Uma ia memak malole. Tehuu taa dook, huu hataholi la, tao latu'u heni basa batu la ia, losa bebelak no dae.”

Fai-fai to'a-taak ma doidosok
(Mateos 24:3-14; Markus 13:3-13)

⁷ Basa de Yesus ana mana tungga nala latane, lae, “Ama Mesen! Hata fo Ama kokolak isinaak ndia, meda dadi nai faik bee ndia? Mete ma fain dekak so, na, dei fo ndia tanda nala leobeek?”

⁸ Boe ma Yesus nataa, nae, “Sadi ei manea matalolole, fo boso ei nana kedi nalak. Huu dei fo hambu hataholi mata-mata kala mai, fo bamba kala nala, lae, ‘Au ia Karistus.’ Luma boe lae, ‘Fai daebafok babasan deka-deka mai so!’ Tehuu boso mamahela! ⁹ Mete ma ei mamanene halak, nae, hataholi la tao husanak, ma latati nai sudi bee, na, boso bii. Memak basa sila dadi lakahuluk dei. Tehuu daebafok fai babasan bei ta losa.

¹⁰ Dei fo leo esa, natati laban leo fe'ek. Nusak esa, natati laban nusa fe'ek. ¹¹ Dei fo hambu dae nangge'o nalan seli. Sudi nai bee hambu fai ndoes ana seli, ma hedi manggalauk napadaka nalan seli. Dei fo hataholi la boe lita dede'ak, fo

ana tao nala ao bulu nala lambadei, ma tanda-tanda manai lain seli nai lalai. ¹² Basa dede'a kala ia bei ta late'e, tehoo dei fo hataholi la humu lala ei, fo tao lala ei doidoso, huu ei mamahele Au. Basa de ala fee ei miu tao dede'ak nai uma huhule-haladoi kala, ma ala kena ei nai bui dale. Sila boe oo, ladenu ei miu masale manek ma mana to'u palenda fe'e kala. Basa ia la, huu ei tungga Au. ¹³ Tehoo ei musi pake lelak ndia, fo mafada sala Au Hala Maloleng. ¹⁴ De, boso dudu'a, ei sili ei aon leobee dei. ¹⁵ Hoo dei fo Au afada ei dede'a de'ek mandaak, fo sili ei aoina mala. No leo ndiak, na, ei musu mala taa bubuluk lae hata so bali.✧ ¹⁶⁻¹⁷ Dei fo hataholi no'u kala husembuluk nalan seli neu ei, huu ei tungga Au. Hambu neme ei bobonggi hehelim, fo leo inama, ka'a-fadi tolanoo mala, ma ei nonoo mala. Dei fo hambu neme sila mai, sangga dalak, fo se'o heni ei, losa hambu luma leme ei mai nana tao nisak. ¹⁸ Tehoo ei boso bii, hoo dei fo Lamatuak taa nafalende heni ei. Langgabuluk dok esa taa bisa mo'u neme ei langga mala mai, mete ma taa no Ndia hihii. ¹⁹ Mete ma ei mahele makandondoo henin, na, neu ko Manetualain tao nasoda ei."

Yerusalem tutu'un

(Mateos 24:15-21; Markus 13:14-19)

²⁰ Yesus kokolak nakadaik, nae, "Mete ma ei mita musu la e'o lala kota Yerusalem, na ei bubuluk ndia sangga nakalulutuk. ²¹ Lita leo ndia, na, hataholi malai propinsi Yudea, fo'a fo lalai leni letek leu leo. Hataholi manai kota boe, fo'a lalai leo. Ma hataholi malai nggolok, na,

---

✧ **21:15** Lukas 12:11-12

boso ala maso leni kota dale leu bali. ²² Huu Lamatuak haitua fai toto'a kala sila, fo huku hataholi la fo taa mana nau lamanene Ndia. Basa sila dadi nandaa no hata fo Manetualain mana kokola nala, sulak mema kana so, neme makahulun mai.✧ ²³ Faik ndia, hataholi fo kasian nalan seli, ndia inak kailus, ma ina-ina mana masusu ana mbimbilanak. Faik ndia basa hataholi daebafok, hambu toto'ak, ma basa hataholi Yahudi la, hambu doidosok belak huu Manetualain luli sala. ²⁴ Dei fo musu la tao lisa hataholi luma, ma humu lala luma, fo ala dadik ata sudi lai bee, nai daebafok ia. Boe ma hataholi nusa fe'ek fo taa lalelak Manetualain, ala mai heheta tao langgenggeo kota Yerusalem, ma ala koasa basa kota isin, losa basa sila fain."

*Hataholi Isi-isik mamain
(Mateos 24:29-31; Markus 13:24-27)*

²⁵ Basa boe ma Yesus nafada la'eneu Ndia fafali main, nae, "Dei fo mete ma Hataholi Isi-isik sangga fali main, na, hambu tanda la kalua lai ledo, lai bulak, ma, lai nduu kala. Nai daebafok boe, hambu tanda, fo ndia tasi ani foe, de lii inahuuk mana mbombonuk hene mai. Basa ia la, tao lala hataholi la bii ma lasapangga, losa ala taa bubuluk tao hata so bali.✧ ²⁶ Koasa-koasa malai lalai, fo ndia ledo, bulak ma ndu kala, langge'o kii-konak, dulu-mulik. Lita leo ndia, boe ma hataholi la, bii lalan seli, huu daebafok sangga hambu soe! ²⁷ Basa ndia, bei fo hataholi la lita Au, 'Hataholi Isi-isik, konda mai no ko'as.' Au konda ua koasa, ma basa Au ana seling.✧ ²⁸ Mete

---

✧ **21:22** Hosea 9:7 ✧ **21:25** Yesaya 13:10; Yeskial 32:7; Yoel 2:31; Dae-bafok Mata Beuk 6:12-13 ✧ **21:27** Daniel 7:13; Dae-bafok Mata Beuk 1:7

ma basa tanda la ia mulai dadi so, na, ei botik ei langga mala leo, huu Lamatuak fain losa so, fo tao nasoda ei.”

Nakandandaak neme ai la mai
(*Mateos 24:32-35; Markus 13:28-31*)

²⁹ Basa ndia, boe ma Yesus tui nakandaak esa, nae, “Ei mete neulalau ai la. ³⁰ Mete ma doo nala mulai kuni, na, ndia dadik tanda, nae, fai hanan deka-deka mai so. ³¹ Leo ndiak boe, no fai toto'a kala. Mete ma ala sadu mai, na, dadik tanda, nae, Manetualain palendan deka-deka mai so.

³² Au afada memak! Neme basa hataholi la fo bei lasoda hatematak ia, dei fo hambu luma bei ta mate, tehoo fai-fai toto'ak sadu mai so.

³³ Mae lalai no daebafok mopo sala so, tehoo Au Kokolang ia nahele nakandoo.”

Paluu manea Lamatuak mamain

³⁴ Basa boe ma, Yesus tuti Ndia kokolan, nae, “Manea neulalau, huu kada nggengge neuk Au sadu mai so! Boso losak ei taa dudu'a no teteben bali, boe ma ei masoda mia minu mafuk, ma masambute kada sangga soda namahokok. Boso losak ei taa tanda malelak ndia tandan, huu ei kada masambute mia dede'a fe'ek. ³⁵ Mete ma Au fali maing, na, taa hambu hataholi esa boe, bisa kekek aon neme Au matang mai.

³⁶ De, manea taa-taa. Hule-haladoi na, boso no namaketuk, fo ela ei bisa makatataka nai basa to'a-taak. No leo ndiak, fo, mete ma Au fali maing, na, ei taa to'a-mae mambadeik nai Hataholi Isi-isik matan.”

³⁷ Tungga-tungga faik Yesus neu nanoli nai Uma Ina Huhule-haladoik. Tehoo mete ma le'odae so, na, Ana kalua neme Yerusalem mai,

fo neu sunggu nai nggolok, manai lete Saitun ndia. ☆ ³⁸ Fafai anan, tehoo hataholi no'u kala mai lakabubua so, fo sangga lamanene Ndia nanonolin nai Uma Ina Huhule-haladoik.

22

Malangga anggama Yahudi la malangga nala sangga dalak fo tao lisa Lamatuak Yesus

(Mateos 26:1-5; Markus 14:1-2; Yohanis 11:45-53)

¹ Faik ndia, deka so no hataholi Yahudi la fai malolen, fo ndia feta Loti taa nana tao laluteik. Nai fai malole ndia, ala hala bi'ilombo, fo tao feta Paska. Ala tao leo ndiak, fo lasaneda lele uluk, faik fo sila bei-ba'i nala kalua leme Masir mai. ☆ ² Faik ndia, malangga anggama Yahudi la malangga nala ma mese anggama la sangga dalak, fo ala tao lisa Yesus. Tehoo ala bii hataholi no'u kala sila tao husanak, hoo ala lahiik lamanene Ndia.

Yudas se'o heni Lamatuak Yesus

(Mateos 26:14-16; Markus 14:10-11)

³ Neme Yesus ana mana tungga nala hataholi kasanahulu dua kala sila, esa nade Yudas Iskariot. Faik fo malangga anggama Yahudi la malangga nala sangga dalak, fo tao lisa Yesus, boe ma nitu la malanggan maso neni Yudas dalen neu. ⁴ De, ana kalua neu sangga malangga anggama la malangga nala, ma mana manea Uma Ina Huhule-haladoik. Ana nau nala halak fo ana se'o heni Yesus neu sala. ⁵ Ledoeik malangga nala lamanene Yudas kokolan leo ndia, boe ma

lamahoko lalan seli. Ala helun, lae, “Neu! Mete ma o nau se'o Yesus neu ai, na, neu ko ai bae.”
⁶ Yudas nakaheik. De, ana mulai sangga lelak fo se'o heni Yesus no nee-neek neu sala, fo ela hataholi no'u kala taa bubuluk.

Lamatuak Yesus ana mana tungga nala sadia feta Paska

(Mateos 26:17-25; Markus 14:12-21; Yohanis 13:21-30)

⁷ Boe ma hataholi Yahudi la fai malolen ndia losa, de ala nau hala bi'ilombo ana, fo tao feta Paska. ⁸ Basa de, Yesus nadenu Petrus ma Yohanis, nae, “Ei dua nggei la'ok makahuluk dei, fo sadia ita nana'a feta Paska no'u.”

⁹ Boe ma dua sala latane lae, “Ama aa! Ai musi sadia nana'ak nai bee!”

¹⁰ Ana nataa, nae, “Mete ma ei maso mini kota Yerusalem miu, dei fo ei matonggo mia touk esa nasaa nggusi oe. Na, miu tunggan losa uman.

¹¹ Mafada maumak ndia, mae, ‘Ai Ama Mesen noke kama fo sangga paken tao feta Paska no Ndia ana mana tungga nala. Hambu, do?’ ¹² Dei fo maumak natudu ei, mamanak esa nai uma tadan lain. Ana sadia nalan manatesa memak so. Ela kada ei dua nggei miu sadia nana'ak nai ndia leo.”

¹³ Basa de dua sala leu. Boe ma latonggo lo hata fo Yesus nafada memak neu sala so. De ala sadia nana'a Paska nai ndia.

Feta Paska

(Mateos 26:26-30; Markus 14:22-26; 1 Korintus 11:23-25)

¹⁴ Ledoeik basan nana sadiak so, boe ma Yesus asa mai. Ana ha'i mamanak dekak no mei, ma

Ndia ana nadedenu nala boe langgatuuk, de la'a feta. ¹⁵ Boe ma Yesus nafada sala, nae, "Au ahiik alan seli, Au anggatuuk u'a feta Paska ia, ua ei, nakahuluk neme Au doidosong mai. ¹⁶ Tanda neulalau ia. Huu basa ia, na, Au taa anggatuuk u'a feta Paska seluk ua ei bali. Dei fo hataholi la bubuluk manggaledok lae, Amak Manetualain to'u palenda, bei fo Au u'a feta seluk bali."

¹⁷ Boe ma Ana ha'i nala nggalas fo isin anggol oek. De Ana noke makasi neu Manetualain, basa de Ana loo nggalas ndia neu sala. Basa de Ana kokolak, nae, "Simbo mala nggalas ia, fo ei esa-esa minu. ¹⁸ Masanenedak baa! Mulai neme le'odaen ia mai, Au taa inu anggol oek so bali. Dei fo hataholi la bubuluk no manggaledok, lae, Amak Manetualain to'u palenda, bei fo Au inu seluk bali."

¹⁹ Basa de Ana ha'i nala loti balok esa, boe ma noke makasi neu Manetualain. Basa de Ana bibi'i loti ndia, de Ana lon neu sala. Ana nae, "Loti ia, Au aong fo Au feen neu ei basa nggei. Tungga-tungga ledoeik ei mi'a loti ia, na ei masaneda Au." ²⁰ Ledoeik ala la'a basa, boe ma Ana ha'i nala nggalas fo anggol oek nai dalek. De, Ana kokolak bali, nae, anggol oek ia, na Au daang, fo ana fa, tao nasoda ei. Manetualain pake Au daang ia, fo Ana mba'a hehelu beuk no ei.✧

²¹ Tehuu mata neuk, huu hambu hataholi fo hatematak ia nanggatuuk na'a no'u no ita nai mei ia, dei fo ana se'o heni Au.✧ ²² Memak Au,

---

✧ **22:20** Yermia 31:31-34   ✧ **22:21** Sosoda Koa-kio kala 41:10

Hataholi Isi-isik ia, musi mate tungga Manetu-alain hihiiin. Tehuu hataholi mana se'o heni Au ndia, matan neuk! Huu dei fo ana lemba ndia soen!”

²³ Lamanene leo ndia, boe ma Yesus ana mana tungga nala latane, lae, “Meda see ndia nau tao manggalauk neu Ndia leo ndiak?”

Lamatuak Yesus ana mana tungga nala lasisimbo bafak la'eneu see ndia inahuuk nalan seli

²⁴ Boe ma Yesus ana mana tungga nala lasisimbo bafak, lae, see neme sila mai inahuuk nalan seli. ✧ ²⁵ Tehuu Yesus ka'i sala, nae, “Nai hataholi nusa kala fo taa lalalak Lamatuak, mane kala tuni-ndeni lau-inggu nala, ma ala palenda lala lena-lenak. Naa te ala nau fo lau-inggu la loke sala, na, lae, ‘Amak mana tulu-fali lau-inggu.’ ²⁶ Tehuu, ei taa bole leo ndiak. Mana nau dadik hataholi inahuuk, na, ndia sodan musi tebe-tebe dadik leo hataholi kadi'ik, fo ana ono-lau basa hataholi la. Mana nau dadik malanggan, na, ana musi ono-lau, sama leo hataholi nadedenuk. ✧ ²⁷ Hena ei dudu'a sudi kana, hataholi inahuuk ndia na, ndia bee? Hataholi mana nanggatuuk nai mei matan, do mana ono-lau nai mei? Neu ko hataholi mana manggatuuk ndia, na, ndia hataholi inahuuk. Naa te, Au taa tao Au aong leo ndiak. Au mai fo ono-lau ei. ✧

²⁸ Ei ia fo sama-sama mia Au taa-taa, neu faik fo Au doidoso. ²⁹ Au Amang so'u nala Au so, fo to'u palenda nai Ndia nusan. De, hatematak ia

---

✧ **22:24** Mateos 18:1; Markus 9:34; Lukas 9:46 ✧ **22:26** Mateos 20:25-27; 23:11; Markus 9:35; 10:42-44 ✧ **22:27** Yohanis 13:12-15

boe, Au so'u ala ei, ³⁰ fo dei fo ela ei manggatuuk mi'a nai mei esa mia Au nai nusa-sodak. Au boe oo, fee ei koasa, fo ei palenda leo kasanahulu dua kala malai Israel."☆

Lamatuak Yesus nafada nae neu ko Petrus nalelesi Ndia

(Mateos 26:31-35; Markus 14:27-31; Yohanis 13:36-38)

³¹ Basa boe ma Yesus nafada Petrus, nae, "Pe'u, Pe'u. Nitu la malanggan nau soba tao ei basa nggei fo maelak mia Au, sama leo hataholi da'i isik fo tao fe'e taak neme isik mai.* ³² Tehuu, Au hule-haladoi fee o, Pe'u, fo ela o mamahеле makandoo neu Au. Dei fo mete ma o fali muni Au mai so, na, o musi tao matetea o tolanoo mala dale nala."

³³ Boe ma Petrus nataa, nae, "Taa, Ama! Au ta la'o ela Ama. Huu au ahehele maso bui no'u ua Ama. Ela au mate no'u ua Ama boe oo, malole ndia."

³⁴ Tehuu Yesus nataa nae, "Pe'u! Mamanene neulalau. Le'odaen ia, manu la bei ta kokoa, tehuu o malelesi Au la'i telu so."

Lamatuak Yesus hataholi nala lahehele hambu toto'ak

³⁵ Basa boe ma, Yesus kokolak no sala, nae, "Fain, faik fo Au adenu ei, miu mafada Au Hala Maloleng, sudi nai bee, na, Au ae ei ta bole mini doik, tas, ma tabueis. Faik ndia, ei to'a hata?"

Boe ma ala lataa no'u, lae, "Fain ai ta to'a hata esa boe!"☆

☆ **22:30** Mateos 19:28   * **22:31** Nai susula dede'a Yunani, lae Petrus nade fe'en na ndia Simon.   ☆ **22:35** Mateos 10:9-10; Markus 6:8-9; Lukas 9:3; 10:4

³⁶ Basa de, Ana kokolak nakadaik nae, “Tehuu hatematak ia, ana fe'e so. Mete ma ei madoi, na, minin. Mete ma hambu tas, na, minin boe. Mete ma tafa ta, na miu se'o ei badum esa fo miu hasa. ³⁷ Huu hataholi Yahudi la, tao Au leo hataholi manggalauk. De, ba'ianak bali, ala mai humu Au. Huu ndia ana la'e ndandaak no hata fo ba'i Yesaya sulak mema kana so, nae:

‘Ala tao Ndia sama leo hataholi manggalauk!’”✠

³⁸ Ala lafada, lae, “Ama! Ai mini fela dua.”

Boe ma Yesus, nataa, nae, “Dai ndia so. De, boso kokolak ndia bali!”

Lamatuak Yesus neu hule-haladoi nai lete Saitun

(Mateos 26:36-46; Markus 14:32-42)

³⁹ La'a basa feta Paska, boe ma Yesus no Ndia ana mana tungga nala kalua leni lete Saitun leu, leo natetemek. ⁴⁰ Losa ndia boe ma, Ana nafada sala, nae, “Ei musi hule-haladoi, fo ela ei ta hambu soba-douk.”

⁴¹ Basa de Ana heok fa anak neme sila mai. Ana la'ok ta dook nalan seli, boe ma Ana sendek lunggulanggan de hule-haladoi, nae, ⁴² “Ama aa! Mete ma Ama nau, na, nggali heni doidosok ia dook neu, neme Au mai. Tehuu boso tungga Au hihing; fo ela tungga kada Ama hihii-nanaun.”

⁴³ [Boe ma Lamatuak atan esa neme nusa-sodak mai, de tao natetea Ndia dalen. ⁴⁴ Huu Ana doidoso nalan seli, losa mbusen titii sama leo daak.]†

✠ **22:37** Yesaya 53:12 † **22:44** Susula dede'a Yunani laak nalan seli, ma neulauk nalan seli ta sulak lalane kahaa hulu telun losa kahaa hulu haan ia.

⁴⁵ Ana hule-haladoi nate'e, boe ma Ana fo'a de neu natonggo no Ndia ana mana tungga nala. Tehuu ala sunggu, huu ala manggu lalan seli ma ala dale hedi. ⁴⁶ Boe ma, Yesus nafada sala nae, "Hatina de ei sunggu?! Malolenak ei hule-haladoi fo suek soba-douk mai, na, ei ta tuda."

*Ala humu lala Lamatuak Yesus
(Mateos 26:47-56; Markus 14:43-50; Yohanis 18:3-11)*

⁴⁷ Yesus kokolak leo ndia, boe ma Yudas (hataholi esa neme ana mana tungga nala kasanahulu dua kala sila), mai no hataholi no'u kala. Ana neu deka-deka no Yesus, fo sangga holu fo idu Ndia. ⁴⁸ Tehuu Yesus nafadan, nae, "Wei, Yudas! O nau se'o heni Hataholi Isi-isik ia, munik i'iduk, bae?"

⁴⁹ Faik fo Yesus ana mana tungga fe'e nala bubuluk Yudas kekedi manggalaun leo ndian, boe ma latane Yesus, lae, "Ama! Ai laba sala leo, do? Huu ai mini tafa." ⁵⁰ Boe ma esa neme sila mai, fe'a nala tafan, de sambu ketu hataholi esa ndi'idoo konan. Hataholi ndia, na, malangga anggama Yahudi la malangga inahuun nadedenun.

⁵¹ Tehuu Yesus nataa nae, "Neme naa leo! Boso laba sala!" Boe ma Ana daba hataholi ndia ndi'idoon, de tao nahain.

⁵² Hataholi la fo mana mai humu Yesus ndia, fo ndia: malangga anggama Yahudi la malangga nala, lasi hada kala, mana manea Uma Ina Huhule-haladoik, ma hataholi fe'e kala bali. Yesus natane sala, nae, "Leobee? Ei dudu'a mae Au ia, hataholi manggalauk, de, losak ei mai humu Au, pake tafa, ma ai keke'uk, do?"

⁵³ Tungga-tungga faik Au anoli ei nai Uma Ina Huhule-haladoik, tehoo ta hambu hataholi esa mai humu Au. Tehoo neme naa leo! Ei fain ia. Hatematak ia, nitu la malanggan koasan ia!"☆

Petrus nalelesi Lamatuak Yesus

(Mateos 26:57-58, 69-75; Markus 14:53-54, 66-72; Yohannis 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Basa de ala humu lala Yesus, boe ma hela loo Ndia neni malangga anggama Yahudi la malangga inahuun uman neu. Petrus boe oo, tungga nafufunik nesik dea. ⁵⁵ Nai uma ndia pasan hataholi la lana'a ha'i inahuuk. Petrus boe oo, neu nanggatuuk dala ha'i tungga nai ndia.

⁵⁶ Ata inak esa nita Petrus nanggatuuk deka no ha'i. Ana mete neulalau Petrus matan, basa de nafada hataholi fe'ek malai sila kala, nae, "Wei! Hataholi ia boe oo, do'o-do'o no Yesus!"

⁵⁷ Tehoo Petrus nalelesi, nae, "Ta, maa! Au ta alelak Hataholi ndia, maa. O bubuluk hata?"

⁵⁸ Ta dook, boe ma hataholi esa heok matan de nita Petrus, boe ma ana kokolak nae, "Memak o ia, esa neme Yesus hataholi nala, hetu?"

Tehoo Petrus sapa nae, "Ta! O kada kokolak madabak!"

⁵⁹ Meda, li'u esa bali, boe ma, hataholi fe'ek esa bali kokolak nae, "Wei! Au bubuluk, hataholi ia, Yesus ana mana tungga nala esa ia, huu ndia boe oo, hataholi Galelea."

⁶⁰ Tehoo Petrus nalelesi tingga-tingga, nae, "O kokolak pepekok ndia!" Nandaa no Petrus kokolak nae leo ndia, boe ma manu la, kokoa.

⁶¹ Boe ma Yesus heok matan fo ana suli ndia. De, Petrus nasaneda Yesus kokolan isinaak ndia,

☆ **22:53** Lukas 19:47; 21:37

nae, "Le'odaen ia, manu la bei ta kokoa, tehoo o malelesi Au la'i telu so." ⁶² Nasaneda leo ndia, boe ma Petrus la'o deak neu, neme uma pasan mai, de namatani.

Ala mbomboko ma lakadadaek Lamatuak Yesus

(Mateos 26:67-68; Markus 14:65)

⁶³ Basa boe ma, hataholi mana manea Yesus, mulai haumemee Ndia, ma ala mbomboko lakamiminak Ndia. ⁶⁴ Boe ma ala mboti matan nenik temak, de latanen lae, "Heh! Mete ma o ia Lamatuak mana kokolan, na, hena o neuk! See ndia, tutu o?" ⁶⁵ Basa de ala a'ali langge'an.

Lamatuak Yesus nai mamana tao dede'a anggama

(Mateos 26:59-66; Markus 14:55-64; Yohanis 18:19-24)

⁶⁶ Fafai anan, malangga anggama Yahudi la malangga nala, mese anggama, ma lasi-lasi hada kala lakabubua so, fo tao Yesus dede'an. Basa de ala ladenu hataholi la, leu hela lala Yesus neni mamana tao dede'a anggama neu. ⁶⁷ Ledoeik Ana maso dalek neu, boe ma ala latanen, lae, "Hena O mafada dei! O ia memak tebe-tebe Karistus do?"

Tehoo Ana nataa, nae, "Mae Au ataa tetebes boe oo, ei ta mamahela. ⁶⁸ Boe ma mete ma Au atane ei, dede'ak esa, na, neu ko ei ta mataan. ⁶⁹ Ta dook so bali tehoo Manetualain nau pake Ndia koasan, fo ana seli ndia, de, Ana so'u laik Au, Hataholi Isi-isik ia. Boe ma Au anggatuuk nai Ndia boboa konan, fo palenda no'u ua Ndia."*

---

* **22:69** Sosoda Koa-kio kala 110:1

⁷⁰ Lamanene leo ndia, boe ma basa sala latane, lae, “Mete ma leo ndiak, na O dudu'a mae, O ia, Manetualain Anan do?”

Boe ma Yesus nataa, nae, “Memak, ei kokolan leo ndiak, na tetebes.”

⁷¹ Boe ma, hataholi mana tao dede'a kala kokolak no'u, lae, “Ita basa nggata tamanene ao nggata so, hetu? Ana so'u aon dadik Manetualain Anan. Ia tao nala Manetualain dalen kulan so! Tungga ita heti-heu anggaman, mete ma hambu hataholi tao aon sama leo Lamatuak, na, hataholi ndia musi huku nisan. De, leobee? Ita ta paluu sakasii bali. Huku nisan leo.

23

Ala loo Lamatuak Yesus neni gubenol Pilatus neu

(Mateos 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Yohanis 18:28-38)

¹ Tehuu, mana tao dede'a anggama Yahudi la sila, ta laena hak, fo huku mate hataholi. Huu ndia de, ala loo Yesus neu nasale gubenol neme mana to'u palenda Roma, nai ndia, fo ndia Pilatus. Ala nau, fo gubenol huku Ndia. ² De, losa gubenol matan, boe ma ala lafada Yesus sala nala, lae, “Hataholi ia, mana laban mana to'u palenda Roma. Ana nanoli, nae, hataholi la boso bae bea, fee mana to'u palenda. Ana so'uk aon nae ndia ia Karistus, fo hataholi Yahudi la manen.”

³ Namanene leo ndia, boe ma gubenol natane Ndia, nae, “Tetebes, do? O ia, hataholi Yahudi la manen, do?”

Boe ma Yesus nataa nae, “Tetebes. Sama leo ama kokolan ndia.”

⁴ Palisak basa, boe ma gubenol nasale nala malangga anggama la malangga nala, ma hataholi no'u kala sila. Boe ma nae, "Leo iak. Au ta hambu Hataholi ia salan fa boe."

⁵ Tehuu ala lahele, lae, "Ta, ama gub. Hataholi ia, nanoli sudi nai bee, de ana mbauedo lauinggu la, fo ala tao nahuuk. Ana tao naodek mulai neme propinsi Galelea losa Yerusalem ia."

Gubenol haitua Lamatuak Yesus neni mane Herodes neu

⁶ Namanene leo ndia boe ma, gubenol natane sala, nae, "Metete ma leo ndiak, na ndia ia, hataholi Galelea, do?"

Boe ma ala lataa lae, "Tetebes, Ama. Ndia neme Galelea mai!" ⁷ Ana bubuluk leo ndia, boe ma, gubenol nadenu loo Yesus neu nasale mane Herodes, mana to'u palenda nai propinsi Galelea. Faik ndia, ana nai kota Yerusalem.

⁸ Mane Herodes namanene tutuik no'uk la'eneu Yesus, so, de, nahiik nita Yesus dei, neme makahulun mai. Ana namahehenak, fo bisa nita Yesus Ana natudu tanda heran esa do dua. Huu ndia de ledoeik ala loo Yesus neu ndia, de dalen namahoko. ⁹ Boe ma ana natane dede'ak mata-matak, tehoo Ana ta nataa hata esa boe. ¹⁰ Herodes bei nakokola no Yesus, tehoo malangga anggama la malangga nala, ma mese anggama la ala mulai kalaak seluk Yesus sala nala mata-mata kala. ¹¹ Basa de mane Herodes no soldadu nala mulai haumemee tungga ma lakamamaek ma lakadadaek Yesus. Boe ma ala papaken badu neulauk esa, sama leo mane Herodes biasa pake, basa de ala lakamamae kana lakandoo. Basa de ala haitua fali kana neni gubenol Pilatus neu. ¹² Makahulun, gubenol ndia

no mane Herodes lamusu kala. Tehuu mulai neme faik ndia, dua sala latialaik seluk.

*Gubenol naketun huku mate Lamatuak Yesus
(Mateos 27:15-26; Markus 15:6-15; Yohanis
18:39—19:16)*

¹³ Basa de gubenol Pilatus noke malangga anggama Yahudi la malangga nala, ma lasi hada fe'e kala, sama-sama lo hataholi no'u kala sila, fo ala mai lakabubua, fo lamanene ndia nakeketun. ¹⁴ Ana kokolak, nae, "Ei mini Yesus neni au mai, fo ei kalaak Ndia, mae, Ana nahiik mbauedo lauinggu fo ala laban mana to'u palenda Roma. Au palisa kana lutu-lutuk, neu ei basa nggei mata nala, tehuu ta hambu Ndia salan fa boe. ¹⁵ Mane Herodes palisak Ndia bali, tehuu ta hambu Ndia salan fa boe. Huu ndia de, ana haitua falik Hataholi ia mai au. Hataholi ia salan ta fa boe, de au ta bisa huku maten. ¹⁶ De, au sangga aketun leo iak: au fee ala filon, fo basa na au mbo'i henin."

¹⁷⁻¹⁸ Lamanene leo ndia, boe ma ala mulai eki landaa lae, "Ta bisa! Tao nisa Ndia. Mbo'i heni Barabas."

[Ala eki leo ndia, huu tungga-tungga teuk mete ma hataholi Yahudi la tao feta Paska na, gubenol nateme mbo'i heni hataholi bui esa tungga sila hihiiin.]* ¹⁹ (Barabas ia, maso bui huu ana dadik mana nggenggefuk tao nahuuk, laban mana to'u palenda Roma nai kota Yerusalem, ma ana tao nisa hataholi boe.)

---

* **23:17-18** Lalanek manai longga dale, ta nana sulak nai susula dede'a Yunani, laak nalan seli.

²⁰ Tehuu gubenol nau mbo'i heni Yesus. De, ana natane seluk hataholi no'u kala, nae, "Leobee fo au mbo'i heni Yesus ia?"

²¹ Tehuu basa sala eki landaa, lae, "Ta! Kada mbaku nisa Ndia, nai ai ngganggek! Mbaku nisa Ndia, nai ai ngganggek!"

²² Tehuu gubenol nameda ndia ta malole, de natane seluk kala'i telun, nae, "Hatina de au musi mbaku isan, leo ndiak? Ndia manggalaun hata? Au palisa Ndia so, tehuu au ta hambu to'ok esa boe, fo huku mate Ndia. De, ela au adenu filo Ndia, fo basa na, mbo'i henin."

²³ Tehuu basa hataholi no'u kala sila, boe eki latingga bali, fo lakaseti nau mbaku nisa Ndia, nai ai ngganggek. Babasan, de gubenol ta bisa nahele, ²⁴ boe ma naketun tungga sila hihiiin. ²⁵ Basa de ana mbo'i heni Barabas fo mana tao nahuuk, ma mana makanisak ndia. Tehuu ana fee Yesus neu sila liman, fo ela ala tao Ndia tungga sila hihiiin.

Ala mbaku Lamatuak Yesus londa-londa nai ai ngganggek

(Mateos 27:32-44; Markus 15:21-32; Yohanis 19:17-27)

²⁶ Basa ndia, boe ma ala hela leni Yesus neni kota Yerusalem deak neu. Leu dala laladak boe ma ala latonggo lo hataholi esa neme kota Kirene mai, nade Simon. Ana bei fo neme kota deak mai. Ala lakasetin, fo ana lu'a Yesus ai ngganggen, nggati Yesus, de la'o tungga Yesus dean.

²⁷ Faik ndia, hataholi no'u kala mai lanilu Yesus. Hambu ina-ina kala, fo lamatani neu Ndia. ²⁸ Namanene lamatani, boe ma Yesus

nasale sala, de Ana kokolak nae, “Wei! Ina-ina kala maneme Yerusalem mai, boso mamatani neu Au. Malolenak ei mamatani neu ei aoina heheli mala, ma ei ana mala. ²⁹ Huu dei fo mbila-binesak toto'a inahuuk sangga mai neu ei aoina heheli mala ma ei ana mala, losa hataholi la kokolak lae, ‘Inak fo ua-nale malolen ana seli, na ndia inak fo ta bonggi nitak ma ta nasusu nitak kakana mbimbilanak.’ ³⁰ Faik ndia toto'a inahuuk ndia mai, de hataholi la doidoso lalan seli, losak ala loke, lae, ‘Malolenak lete kala ndefa mai, fo tuni lala ai leo!’ Sila boe kokolak, lae, ‘No doidosok leo iak, na, malolenak lete mbumbuku kala latoi lala ai leo!’[☆] ³¹ Naa, mete ma hataholi bisa tao toto'ak leo iak, neu hataholi sala tak, na, nakalenak no hataholi manggalauk?”[†]

³² Faik fo soldadu la loo Yesus ma hela loo hataholi manggalauk dua, fo sangga huku nisa sala no'u lo Ndia. ³³ Ala losa mamananak esa, nade ‘Langga duik.’ Boe ma ala mbaku Yesus no hataholi manggalauk kadua kala, sila esa-esak no ai ngganggen. Basa de ala selek tao lambadei ai nggangge kala sila. Ala londa hataholi manggalauk neu Yesus boboa konan, ma esak bali neu Ndia boboa kiin.

³⁴ [Faik ndia, Yesus Ana hule-haladoi, nae, “Ama! Mafalende heni hataholi la ia sala nala, huu tala bubuluk hata fo ala taok ndia.][‡] Basa

---

[☆] **23:30** Hosea 10:8; Dae-bafok Mata Beuk 6:16 [†] **23:31** Susula dede'a Yunani isi-isik nae, “Mete ma hataholi bisa tao leo iak neu ai bei kasodak, na hata bali no ai fo kamatek so.” [‡] **23:34** a: Kokolak manai longga dale ndia, ta nai susula dede'a Yunani laak ma neulauk nalan seli.

boe ma, soldadu la hela lot fo, sangga bubuluk see hambu Ndia balo'a papaken.✧

35 Hataholi no'u kala, mai lanilu lai mananak ndia. Hataholi Yahudi la malangga nala, haumemee Yesus, lae, "Ana tao nasoda hataholi fe'ek, tehoo ta bisa tao nasoda Ndia aoina hehelin. Mete ma Ndia ia, tebe-tebe Karistus, fo Manetualain hele mema kana, na, elan fo Ana konda aon, neme ai nggangedek ndia lain mai leo."✧

36 Soldadu la sila boe, ala haumemeen. Ala feen ninu anggol oek makeis,✧ 37 ma ala eki haumemeen, lae, "Mete ma o ia tebe-tebe hataholi Yahudi la manen, na, tao masoda o aoina hehelim leo!" 38 Ala sulak neu papak esa nae, "Ia, hataholi Yahudi la manen."

Basa de ala mbaku papak ndia neu langgan lain, fo lafada toten ala huku Ndia.

39 Hataholi manggalauk esa fo ala mbakun londa-londa nai Yesus boboo seli, boe, ana nakamamae kana, nae, "O ia tetebe Karistus do? Mete ma leo ndiak, na, tao masoda falik ita leo!"

40 Tehoo hataholi manggalauk esa, ka'in nae, "Wei! O ia, ta bii Manetualain, do? Huu o boe hambu huku mate leo Ndia. 41 Ita dua nggata hambu huhukuk nandaa no ita tatao manggalaun. Tehoo hataholi ia, ta tao manggalauk hata esa boe." 42 Boe ma ana kokolak tamba nae, "Yesus aa! Neu faik fo Ama maso muni Ama nusan muu, na, masaneda au dei baa!"

✧ 23:34 Sosoda Koa-kio kala 22:19 ✧ 23:35 Sosoda Koa-kio kala 22:8 ✧ 23:36 Sosoda Koa-kio kala 69:22

⁴³ Yesus nataa, nae, “Au helu! Faik ia boe, o maso muni nusa-sodak dalek muu, sama-sama mua Au.”

Lamatuak Yesus maten

(Mateos 27:45-56; Markus 15:33-41; Yohanis 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Faik ndia, ledo kamatetuk so. Tehuu ledo ta nasa'a, de basa boe ma, makiu mumuuk mboti nala mamanak ndia, losa ledo bobok li'u telu. Nai Uma Ina Huhule-haladoik, hambu tema gorden maloa inahuuk esa nana londak fo babaa Manetualain Kama Malalaon Ana Seli. Kada nggengge neuk, de tema gorden ndia sii ba'en neu dua.✧

⁴⁶ Nai mamanak 'Langga Duik,' Yesus nanggou, nae, “Ama aa! Hatematak ia Au fee Au samaneng neu Ama liman dale.” Ana kokolak nate'e leo ndia, boe ma ketu tutik Ndia ani hahaen.✧

⁴⁷ Hambu malangga soldadu Roma fo nam-badeik dekak no Yesus ai ngganggen. Ledoeik nita Yesus mamaten ndia, boe ma ana koa Manetualain, nae, “Awii! Hataholi ia tebe-tebe Hataholi dale ndoos maa!”§

⁴⁸ Ledoeik hataholi no'u kala mana mak-abubuak lai ndia, lita Yesus mamaten, boe ma ala fale dale nala, de ala fali no dale hedik. ⁴⁹ Tehuu Yesus hataholi nala, lambadeik lai dook, fo lita Yesus mamaten. Ina-ina kala, fo mana tungga Ndia, leme Galelea, losa Yerusalem, lai ndia boe.✧

✧ **23:44-45** Kalua neme Masir mai 26:31-33 ✧ **23:46** Sosoda Koa-kio kala 31:5 § **23:47** Dede'a de'ek Yunani nai ia, ndia ndandaan boe, bisa nae, “Hataholi ia ta kasalak.” ✧ **23:49** Lukas 8:2-3

*Ala latoi Lamatuak Yesus
(Mateos 27:57-61; Markus 15:42-47; Yohanis
19:38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Ledoeik Yesus maten so, boe ma hataholi esa sangga dalak, fo ana sangga neu nakonda Ndia mbombolan, neme ai nggangek mai. Ndia naden Yusuf, neme kota Arimatea mai. Ndia dalen ndoos, de ana tao dede'a malole no'uk. Ana nahani-nahani fo Manetualain natudu Ndia toto'u palendan. Ndia boe oo, hataholi esa fo mana makaneni dede'a anggama Yahudi, tehuu ta nakaheik sila nakeketun, fo huku mate Yesus. ⁵² Huu ana nau nakonda Yesus mbombolan neme ai nggangek mai, de neu nasale gubenol Pilatus, fo noke ana nau nakaneni mbombolak ndia. ⁵³ Ana hambu nakambo'ik, boe ma neu nakon-dan. Basa de ana mboti mbombolak ndia nenik tema banggana'uk. Boe ma ana tao mbombolak ndia, neu bolo batu fo bei fo nana to'i basak. Mamana lates ndia, bei ta nana pakek. ⁵⁴ Yesus mamaten ndia, la'eneu fai Lima. Ledoeik Yusuf asa latoi basa, tehuu ledo bobok so. Mete ma ledo tesa so, na, hataholi Yahudi la fai huhule-haladoin mulai so.

⁵⁵ Ina-ina kala sila, fo mai no'u lo Yesus leme Galelea mai, sila boe leu tungga Yusuf, fo sangga bubuluk ana tao mbombolak ndia nai lates bee. ⁵⁶ Lita neulalau lates ndia mamanan, boe ma ina kala sila fali fo leu sadia bungga ma mina kaboo menik. Ledoeik ledo tesa, boe ma ala hahae tao ues, tungga hataholi Yahudi la heti-heu fai huhule-haladoik. Ala lahani fai huhule-haladoik seli, bei fo ala leu loloo Yesus mbombolan.✧

✧ **23:56** Kalua neme Masir mai 20:10; Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 5:14

24

Lamatuak Yesus nasoda fali!

(Mateos 28:1-10; Markus 16:1-8; Yohanis 20:1-10)

¹ Sosoda ina lolembilan, ina kala sila, leni mina kaboo menik ma bunga, fo leni Yesus laten leu.

² Ledoeik ala losa ele, naa te lita batu inahuuk fo ala paken neu kena lates lelesun ndia, nana loli henik neni lates biffin neu so. ³ Boe ma ala leni lates dale leu, tehoo ala ta lita Yesus mbombolan nai ndia so. ⁴ De, ala lasapangga. Kada nggengge neuk, hataholi dua pake balo'a manggahadok, mai lambadeik leu sila boboa nala. ⁵ Ina kala sila bii lalan seli, boe ma ala lakaluku-lakatele losa dae. Boe ma hataholi kadua kala sila latane, lae, "Hatina de ei mai sangga hataholi kasodak nai hataholi kamate kala mamanan? ⁶ Yesus ta nai ia so! Huu Ana nasoda fali so. Naafo ei mafalende henin so, hata fo Ana nafada nitak, neu faik fo bei nai Galelea, do? ⁷ Huu Ana nafada memak, nae, dei fo ala se'o heni Hataholi Isi-isik ia, neu hataholi manggalauk liman. Basa de, ala mbaku lisan, nai ai nggangek. Tehoo neu binesan, Ana nasoda fali so."✧

⁸ Lamanene leo ndia, bei fo ala lasaneda Yesus kokolan ndia. ⁹ Boe ma ala fali lai-lai, fo leu lafada basa Yesus ana mana tungga nala hataholi kasanahulu esa kala sila, ma hataholi fe'e kala mana tungga kala sila. ¹⁰ (Ina-ina kala mana leni lates ndia leu, ndia Maria Yakobis inan, ma Maria maneme nggolo Magdala mai. Hambu Yohana ma ina fe'ek luma boe. Sila ndia mana

---

✧ **24:7** Mateos 16:21; 17:22-23; 20:18-19; Markus 8:31; 9:31; 10:33-34; Lukas 9:22; 18:31-33

leu tui basa ia la neu Yesus hataholi nadedenu nala.)

¹¹ Tehuu faik, fo Yesus ana mana tungga nala sila lamanene tutuik ndia, boe ma ala dudu'a lae fama ina kala sila, ala pepeko ndia.

¹² Tehuu Petrus fo'a de nalaik neni lates ndia neu. Losa ele, de ana titilo neni lates dale neu, tehuu nita kada tema namboti mamate. Boe ma ana fali, ma ana dudu'a nae, "Ia leobeek ia so, bae?"*

Ana mana tungga nala dua, latonggo lo Lamatuak Yesus neme dalak neni Emaus neu (Markus 16:12-13)

¹³ Faik ndia boe, Yesus ana mana tunggan dua, leni nggolok esa nade Emaus leu. Ndia doon meda kilo sanahulu esa neme Yerusalem mai.† ¹⁴ Ala la'ok, ma lakokola la'eneu Yesus mamaten. ¹⁵ Kada nggengge neuk, Yesus mesa kana, deka-deka no dua sala, boe ma Ana la'ok sama-sama no sala. ¹⁶ Tehuu ala ta lalela kana, huu Lamatuak tao fo ala boso lalela kana. ¹⁷ Boe ma Yesus natane sala, nae, "Ei dua nggei ia, mambue kokolak hata ia?"

Lamanene leo ndia, boe ma dua sala lam-badeik. Mata nala nonook ala dale hedi lalan seli. ¹⁸ Boe ma manade Kleopas natane Ndia nae, "Ama ia, nonook hataholi beuk, de ta bubuluk hata-hata, fo fai lai-laik ia ana dadi nai Yerusalem, do?"

¹⁹ Boe ma Yesus natane, nae, "Hata ndia?"

---

* **24:12** Hambu susula Yunani luma tala sulak lalanek kasanahulu duak ia. † **24:13** Susula dede'a Yunani nana sulak nae, "stadia 60 neme Yerusalem mai". Stadia 60 ndia, na sama no kilo sanahulu esa lenak.

Ala lataa, lae, “Huu Yesus, maneme Nasaret ndia mai! Ndia ndia tebe-tebe Manetualain mana kokolan. Ma Lamatuak fee Ndia koasa, fo Ana tao tanda heran mata-mata kala. Ndia boe oo, nalelak nanoli hataholi. Basa hataholi la lamahoko lo Ndia. Manetualain boe oo namahoko no Ndia.

²⁰ Naa te ai malangga anggama Yahudi malangga nala, ma lasi hada kala, humu lalan. Boe ma ala feen neu gubenol, fo huku nisan. Boe ma ala mbaku lisan, nai ai ngganggek.

²¹ Sososan, ai basa nggai mamahena, mae, Ndia ndia, Karistus. Ana mai fo mbo'i heni ai nusan, neme hataholi mana to'u palenda Roma mana tuni-ndenin. Tehuu fai Lima lai-laik ia, ala tao lisan so.

²² Hatematak ia, ai boe oo masapangga. Huu isinaak ai ina nala, mai lafada, lae, fafai anak ala leme lates. ²³ Tehuu ala tui, lae, Yesus mbombolan mopon so. Boe ma ala lita Manetualain atan neme nusa-sodak mai, de nafada sala, nae, Yesus nasoda fali so! ²⁴ Lamanene leo ndia, boe ma ai nonoon hida lalai leni lates leu. Boe ma ala lita sama leo ina-ina kala kokola nala sila. Ala ta lita Yesus mbombolak ndia so.”

²⁵ Dua sala tui late'e leo ndia, boe ma Yesus nafada sala, nae, “Ei nggoam dei! Hatina de ei ta nau mamahela hata fo Lamatuak mana kokola nala lafada memak neme makahulun mai! ²⁶ Huu ala sulak, lae, Karistus ndia, musi Ana hambu doidosok mata leo ndiak, bei fo Ana simbo hada-holomata ma koasa fo ana seli.”

²⁷ Boe ma Yesus nanoli sala nae, basa hata fo Lamatuak mana kokola nala sulak mema kana la'eneu Karistus. Mulai neme ba'i Musa susulan, losa mana kokola fe'e kala.

²⁸ Ledoeik ala sangga losa Emaus, boe ma Yesus Ana taok nonook leo Ana sangga la'ok nakandoo. ²⁹ Tehuu dua sala lae, "Ama! Leo tataak mia ai le'odaen ia, huu ledo sangga tesa ia so." Boe ma Yesus maso no'u no sala leni uma dale leu.

³⁰ Ledoeik ala langgatuuk la'a, boe ma Yesus ha'i nala loti balok esa. De, Ana hule-haladoi, noke makasi neu Manetualain, boe ma Ana bibi'i loti ndia. Ledoeik Ana loo loti ndia neu dua sala, ³¹ bei fo dua sala lalelak, ndia na, Yesus. Tehuu nggengge neuk mopon neme dua sala mata nala mai. ³² De dua sala lakokola lae, "Awii! Ledoeik ita tamanene Ndia kokolan, tao manggaleledo Lamatuak mana kokola nala susula nala isinaak ndia, ita tameda nonook leo ita dale nala mbila lo'a-lo'a."

³³ Faik ndia boe oo, dua sala fo'a de fali tutik leni Yerusalem leu. Ala latonggo lo Yesus ana mana tungga nala hataholi kasanahulu esa kala, ma hataholi fe'e kala fo mana makabubuak lai ndia. ³⁴ Boe ma ana mana tungga nala, lafada dua sala lae, "Memak tetebes! Lamatuak Yesus nasoda fali so! Isinaak Ana natudu mata-aon neu ka'a Pe'u."‡

³⁵ Basa de, hataholi kadua kala sila, tui basa hata mana dadik nai dalak, losa dua sala ala bisa lalelak Yesus neu ledoeik Ana bibi'i loti.

Lamatuak Yesus natudu mata-aon neu ana mana tungga nala

(Mateos 28:16-20; Markus 16:14-18; Yohanis 20:19-23; Hataholi Nadedenu nala Tutuin 1:6-8)

---

‡ **24:34** Susula dede'a Yunani nae, 'Simon' nai ia. Simon ndia, na ndia Petrus nade fe'en.

³⁶ Ledoeik ala bei tui leo ndia, tehoo nggengge neuk Yesus nambadeik nai sila lalada nala so. Ana fee hadak neu sala, nae, "Soda-molek!"

³⁷ Tehoo ala nggengge, ma bii, huu lahetuk nitu ndia.

³⁸ Tehoo Yesus kokolak, nae, "Hatina de ei bii leo iak? Ei ta mamahela, mae Au ia asoda fali, do? ³⁹ Hena mete sudik Au limang, ma Au eing. Ia Au ndia ia. Look limak mai fo mafaloe ao nggei! Ela ei mamahela, Au ndia ia, tehoo nitu ta ia. Huu nitu na, aombaan ta, tehoo ei basa nggei bisa mita Au aong, hetu?!"

⁴⁰ Bei kokolak leo ndia, boe ma Ana natudu sala mbiik manai Ndia liman ma ein. ⁴¹ Ala lamahoko lalan seli, huu Yesus nasoda fali. Kada ala lasapangga, huu ala ta bisa bubuluk talobee fo bisa ana dadi leo ndiak. Boe ma Yesus natane sala, "Ei mi'a hata nai ia bae? ⁴² Boe ma ala loo fee Ndia i'a nana tunuk bibiak esa. ⁴³ Yesus simbo nala i'ak ndia, de na'a neu sila matan.

⁴⁴ Boe ma Ana kokolak nae, "Talobee? Ei bei masaneda faik fo makahulun Au sama-sama ua ei? Au afada nai makahulun, ae, basa hata fo Manetualain mana kokola nala sulak la'eneu Au ndia, musi dadi. Fo ndia, neme ba'i Musa, neme Lamatuak mana kokola fe'e nala, ma neme susula Sosoda Koa-kio kala."

⁴⁵ Basa boe ma, Ana buka tao manggaledo fo suek ala bubuluk no teteben Lamatuak Susula Malalaon ndandaan. ⁴⁶ Ana kokolak nakadaik, bali, nae, "Lamatuak mana kokola nala sula kana so, lae, Karistus fo Lamatuak haituan mai ndia, musi Ana hambu doidosok mata-mata kala, boe ma Ana mate. Tehoo dei fo neu binesan, na, nasoda fali. Huu ala sulak basa-basan so,

maa! ⁴⁷ Hatematak ia, Au fee koasa fo ei mini Hala Malole ia, neu basa nusa kala, mulai neme Yerusalem ia mai. Mafada sala, mae, hataholi fo manaku salan, ma ana fali neni Manetualain neu, na, dei fo Manetualain koka heni basa sala nala sila. ⁴⁸ Ei musi dadik sakasii, fo tui mae, Au hambu doidosok, basa boe ma Au mate, tehoo Au asoda fali. ⁴⁹ Dei fo Au haitua Dula Dale Malalaok mai, fo Au Amang heluk ndia so. Tehoo ei musi mahani nai kota Yerusalem ia, losa ei simbo koasa neme nusa-sodak mai.”✧

Lamatuak Yesus nana so'uk neni nusa-sodak neu

(Markus 16:19-20; Hataholi Nadedenu nala Tutuin 1:9-11)

⁵⁰ Faik esa, Yesus noo sala, kalua leni kota deak leu. Faik fo ala dekak lo nggolo Betania, boe ma Ana so'uk liman fo kokolak fee baba'e-babatik neu sala.✧ ⁵¹ Ana bei kokolak baba'e-babatik leo ndia, boe ma Ndia nanaso'uk neni nusa-sodak neu. ⁵² Ala lita leo ndia, boe ma ala sendek lunggulanggak fo ala lakaluku-lakatele neu Ndia. Basa de ala fali leni Yerusalem leu, no dale namahokok nalan seli. ⁵³ Tungga-tungga faik, ala lakabubua lai Uma Ina Huhule-haladoik, fo ala so'uk kokoa-kikio neu Manetualain.

Ama Teofilus! Au tutuing hondak neu ia leo.

Soda-molek,
Lukas

✧ **24:49** Yoel 2:28-29; Yohanis 14:16-17; Hataholi Nadedenu nala Tutuin 1:4 ✧ **24:50** Hataholi Nadedenu nala Tutuin 1:9-11

**Rote Lole Alkitab
Genesis and the New Testament in the Rote Lole
language of Indonesia**

copyright © 2004 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Rote Lole (Lole)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

66fb93de-30be-533a-80d6-f3d0582cedf6